

Beretning
om
Synodemødet
holdt i
Vor Frelsers menighed
Albert Lea, Minn.
past. Emil Hansens kald
fra 29de mai til 4de juni
1919

Minneapolis, Minn.
1919.

Synodens skrifter

Evangelisk Luthersk Tidende

udkommer ugentlig, foreløbig 16
sider stort og kostet \$1.00 aaret.

Beretning om Synodemødet 1919

Pris 35 cts.

Synodalforfatning

Pris 5 cts.

Ev. Luthersk Folkekalender

vil ifølge synodebeslutning ud-
komme itidie.

Disse skrifter kan bestilles hos
Synodens prester eller past. H.
A. Preus, 3916 Rice St.,
Chicago, Ill.

Beretning

om

Synoden på dæt

holdt i

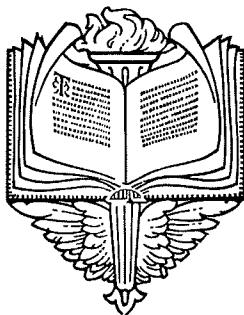
Vor Frelsers menighed

Albert Lea, Minn.

past. Emil Hansens kald

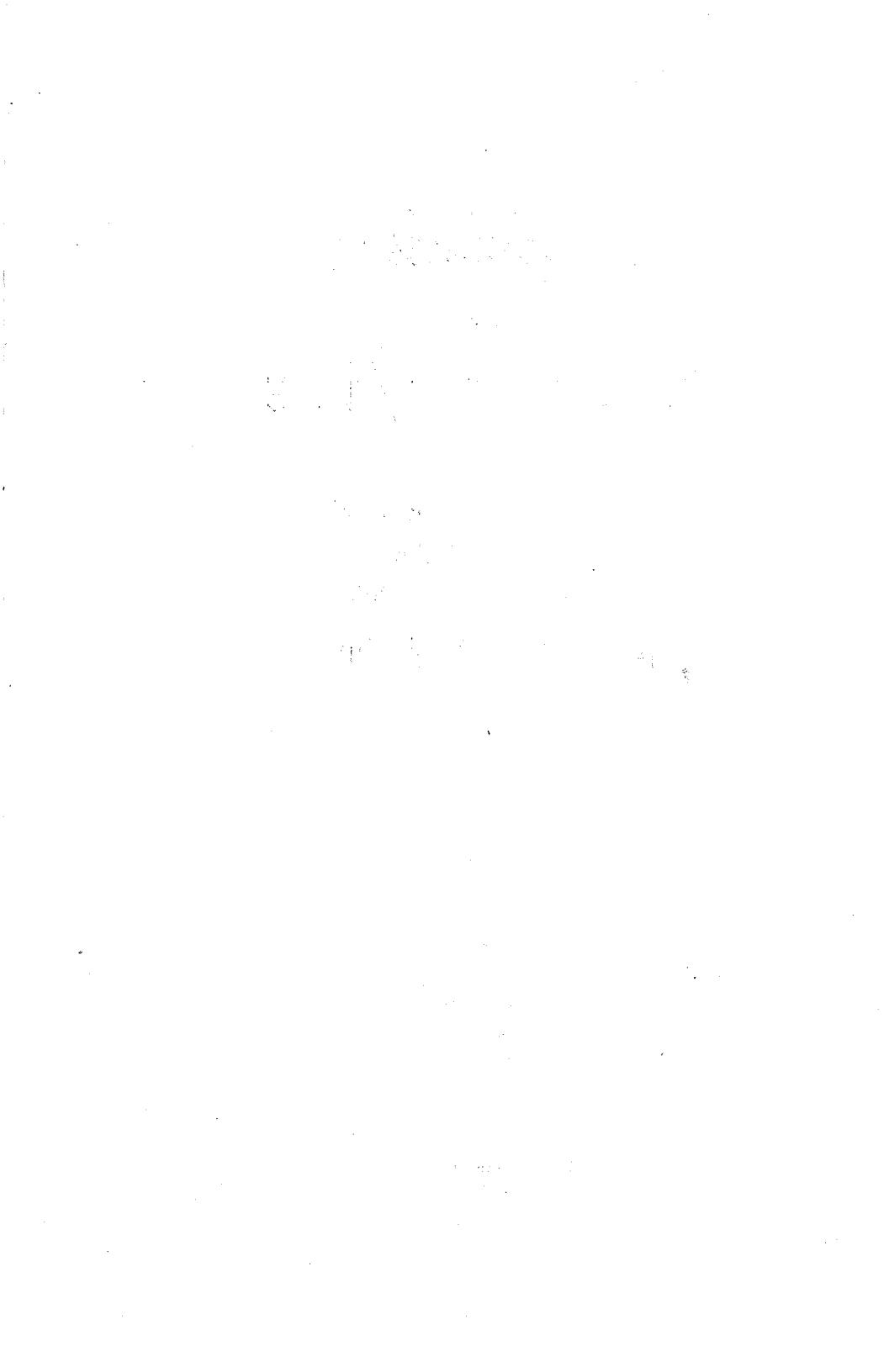
fra 29de mai til 4de juni

1919

Minneapolis, Minn.

1919.

Aahningsprædiken.

Past. G. A. Gulligon.

2 Moseb. 14, 15.

Dg Hæren sagde til Moses: Hvi raaber du til mig? Tal til Israels børn saa de bryde op!

Jesus Kristus vor himmelfarne frelser hjetelig elskede fædre, brødre og søstre — naade være med eder og fred fra Gud vor Fader og den Hære Jesus Kristus!

Vi samles vistnok med blandede følelser til dette synodemødes aabning. Fortids minder dukker frem sterkere end nogensinde ved et saadant møde — minder om et samfunds liv som haade var kraftigt og virksomt i Guds riges tjeneste — et samfunds liv som i saa lang en tid og paa saa mange maader var betryggende og opmuntrende for bibelkristne. Savnet af brødre og søstre i Herren staar endnu dybe saar i vore hjerter.

En storm har raset over os og nu ligger der saa meget som i grus. Fremtiden efter menneskelig beregning har ikke saa meget i hænder for os. Tidsaanden staar som et uovervindeligt hav foran og imod os.

Enkelte raadgivere har sagt: Det nytter ikke at rænde hovedet imod en mur. Fristende er det at tænke — vi faar heller finde os i at tøje samvittigheden og haabe at det gaar nogenlunde godt, og saa gaa tilbage til det store samfund.

Vi finder et mørkeligt sidestykke til vor stilling idag i Israels børns stilling da Herren talte de ord til Moses som vi har hørt i vor tekst. „Hvi raaber du til mig? Tal til Israels børn saa de bryde op!“ Eller som den engelske oversættelse lyder: sig til Israels børn „gaa fremad!“

Israels børn var paa vandringen til Kanaan. De var kommet ned til det Røde Hav. Farao sagde om dem: „De fare vild i landet, ørkenen har luffet til for dem.“

Det saa mørkt ud i memieselige øine for Israel da. Havet foran, fjeldvæg paa høire og venstre, og Farao med sin mægtige hær bag dem. Farao har vel tænkt — nu bliver de et let hytte, kun en dags kamp til saa er det forbi med deres magt — saa skal de nød finde sig i trælleagaget.“

Men netop da, naar alt saa saa haablässi ud, lød Herrens ord til Israels børn „gaa fremad!“ Mange var modløse, mange var

forbitrede paa Moses fordi han havde ført dem ud fra Egyptens land. Mange havde mistet troen. Men ikke Moses, ikke den lille skare som stod om ham. De havde hørt røsten fra himmelen: „Herren skal strafe for eder, og I skulle være stille.“ 2 Moseb. 14, 14. De stolede paa Herren og hans ord. De ventede paa Herrens frelse. Ingen anden kunde redde. Enten maatte han af sin naade og ved sin almagt frelse dem, ellers var de fortabte og hjemfaldne til varig trældom.

Det var ikke Herrens vilje at de skulle overvindes. Han vilde føre dem frem til det forjættede land. Nu var redningstimen forhaanden. Hør nu hvad han siger! „Hvi raaber du til mig.“ Alle troende maatte vide at nu vilde Herren hjælpe; thi han havde lovet hjælp. Bømmens time var endt, nu lød det fra Herren „gaa fremad!“

Nu gjaldt det at følge dette ord. Men at gaa fremad mod havet syntes at være det samme som at gaa til døden. Bandet var for dybt til at vade over. Herrens befaling stred jo imod al fornuft og al rimelighed. Men folket hørte Herrens ord og brød leir.

Moses udralte sin stav over havet. Herrens engel som gif foran dem i skytøtten, stillede sig nu mellem dem og fienden. En sterk østenwind steg op og den blev sterkere og sterkere den hele nat. Fienden saa ikke hvad der foregik. Bandet stilles af østenbinden og stod som en mur paa begge sider. Folket gif fremad i tillid til Herrens ord. De gif over paa den sikre havbund. Ikke et øieblif svigtede Herrens forsyn, heller ikke hans ord.

Faraos satte efter dem i vildt raseri, trods hans stridsmænds advarsel: „Herren strider for dem imod Egypterne.“

Herren saa dem fra Ildstøtten og skytøtten og befalede Moses atter at udralle sin haand over havet, „og vandene vendte tilbage og sjulte vognene og rytterne i hele Faraos hær, som var komme efter dem i havet. Der blev ikke en eneste tilbage af dem.“ Israels stod frelst fra fiendens haand, og fienden var tilintetgjort.

„Og Israels saa den vældige gjerning, Herren havde gjort paa Egypterne, og folket frugtede Herren; og de troede paa Herren og paa Moses, hans tjener.“

Dette er saa nøiagttig beskrevet i Guds ord, for at vi i denne tid skal øje af denne Herrens vældige gjerning trøst og veiledning.

Ogsaa for os kan der vise sig store uovervindelige vanskeligheder i vor timelige fremgang. Vi kan vente, at det ofte vil se mørkt ud. En ting ved vi, at vi har mange og sterke modstandere. I det borgerlige liv, i forretningslivet, i arbeiderfredse spørges der nu

meist om store sammenslutninger, store, imponerende foretagender. Ja endog i kirken spørges der mere efter store tal end efter, hvad Herren siger i sit ord. At staa sammen med et lidet kirkesamfund, som har saa megen modbør bliver upopulært, det tiltaler ikke den gamle Adam. Det bliver saaledes kun lidens velvilje og forstaaelse vi kan vente os.

Mange kan vel ogsaa tænke i det stille, naar de ser vor uanseelige forsamling: „Gid vi havde en Moses, en fremragende leder, som er anerkjendt i den hele kristendom som en autoritet, en maegtig foregangsmand, om hvem vi kunde fylke os.“ Gid vi havde skytstøtten om dagen og ildstøtten om natten til at føre os fremi paa den vanskelige vei vi har tiltraadt!

Æjere troesbrødre og troessøstre, dagens teft raaber jo: „Opad med hjerterne!“ Det er vor himmelfarne Konges kroningsdag vi feirer. Var det ikke han, som førte Israel sikkert frem gjennem havet? En større end Moses er her! Den himmelfarie overhýrde fører dem, som ikke ved af andet end Herrens ord som sin ledestjerne! Vort med al frøgt! Vort med al væften! Herren siger til dig og til mig: „Gaa fremad!“ Klart og rent har overhýrdens røst lydt til os og vi fjender denne røst. Takket være hans store naade! Han har skabt i vore hjerter Æjærighed til dette hans ord.

Hvem var det, som kom til dig, da du vaandede dig under den kamp som opstod da verden, kjød og blod, ja endog fordums brødre raabte: „O lad os dog faa fred i kirken! Vær ikke saa paastaelige! Skal vi nu tage det saa nøie med disse vanskelige spørgsmaal, naar det gjælder fred?“ Hvem var det som hjalp dig til klarhed og ro uden Herren selv. Han var det som inødte dig og spurgte efter: „Elsker du mig?“ og bandt dit hjerte til trossab mod ham med sine ord, Joh. 14, 15: „Dersom I elsker mig, da holder mine bud, 1 Joh. 2, 3—5. Derpaa vide vi, at vi kjende ham, naar vi holde hans bud.

Hvo der siger: Jeg kjender ham, og ikke holder hans bud, han er en løgner, og i ham er sandheden ikke. Men hvo der holder hans ord, i ham er sandelig Guds kjærighed fuldkommet. Deryaa kjende vi, at vi ere i ham, v. 24—29. Hvad J da have hørt fra begyndelsen, det blive i eder! Dersom det, J have hørt fra begyndelsen bliver i eder, skulle og J blive i Sønnen og i Faderen. Og dette er den forhættelse, han har til sagt os, det evige liv. Dette har jeg strebet eder til om dem, som forføre eder.

Og den salvelse, J have annammet af ham, bliver i eder, og J have ikke behov, at nogen skal lære eder; men ligesom den samme

salvelse lærer eder alt og er sand og ingenlunde løgn, saa bliver i ham, ligesom den har lært eder!

Og nu, mine børn, bliver i ham, forat vi, naar han aabenbares, funne have frimodighed og ikke skulle blive beskjæmmede af ham i hans tilkommelse!"

Det er dette vi vil, — blive i Kristus. Det opnaaes ved at blive i hans ord, Joh. 8. Saalige, saa bestemt har han talst til os om frelsen af naade alene, at vi hører ikke nogen anden røst i vor saligheds sag. Paa nogen ny lærdom som ikke er grundet i Guds klare ord indlader vi os ikke! Det — det vover vi ikke!

Under de vanfælige forholde, som vi i de sidste aar har levet i, har vi erfaret hans trofasthed og store naade. Han fandt os, spredte som vi er landet over, og i sin naade her han hjulpet over forventning. Han gav mod til at gaa fremad, fremad med Kristus, fremad med sandheden, det koste hvad det vil. Han gav mod til at sætte alt i hans haand og sige: her vil jeg blive, lad komme hvad der vil i det timelige. Han har givet os seier enkeltvis, visstnok undertiden gjen nem nederlag og mange saar; men seier har han givet i at han har givet os klarhed i vor sag.

Og nu samles vi paa vor tjære Herres Jesu kroningsdag for at raadslaa om det som kan gjøres i fællesskab til hans navns cere og til vort og vores medmenneskers gavn. Vi løfter tankerne fra vores jordiske vanfæligheder til ham, som nu troner ved almægtens høire. Vort haab staar til ham. Han „som nedfor, er den same som opfor langt over alle himle, forat synde alt.“ Cf. 4, 10. Den almægtige naadige, alvidende Herre Jesus Kristus, som sylder alt i sin guddoms vælde, er her; thi vi samles i hans navn. Hvad byrder han os nu som sin menighed i nød og fare? Vi har visseelig ret til at anvende det ord som han talte til Moses ved det røde hav: „Hvi raabe J til mig? (som om han vilde sige, J tjender mig, J ved jo at jeg vil og skal redde eder). Tal til Israels børn, saa de bryde op!“

Det var et longeligt ord. Folket brød op og gik mod havet og fandt til sin store glæde, at Herren havde banet vei.

Han som førte Israels er den samme, som nu vil føre os frem til sikkerhed og til seier. Han som har banet vei til vort himmelske kanaan og overbundet synd, død og Satans rige og sidder sejerrig ved Faderens høire haand, skulle ikke han ogsaa bane en vei for os til at bygge et kirkehjem hernede, hvor vi i fred og trosenighed kan dyrke ham og ved den Helligaands naade „bevares i ordet og i troen indtil vi dø“? Visseelig vil han det!

Til os lyder Herrens ord: Gaa fremad! Fremad i tro. Fremad i kærlighed. Fremad i tillid til vor Guds nåde og forsyn. Da kan vi gaa fremad mod alle prøvelser og modgange med hæste-mod.

Tænk om Israels havde negtet at gaa fremad, men havde sagt: vi bover det ikke! Hvad kunde de da have ventet, uden trælleaaget og død?

Gjaldt det her kun menneskelige og timelige ting, da kunde vi vel med rette sige, det er nok et vovelsigt foretagende, men her gjælder det at bevare for os selv og kommende slægter den stat som over gaar alt andet. Her gjælder det at bevare purt og rent Guds hellige ord. Her gjælder det at hellige Guds navn! Det gjælder at bevare, vidnekræft fra den Helligaand for os selv og dem som er betroet os.

Men for at vi kan gaa fremad i Kristi navn mod dette store maal maa vi daglig med bødfærdigt og ydmigt sind og hjerte gaa tilbage til Jesu ord. Fremgang for os vil kun vindes ved at opnaa større klarhed i erfjendelsen af, at alt i Guds rige er en frugt af Guds nåde alene.

Herren vil at vi skal bygge et kirkehjem, hvor hans nådes hellige buegange altid skal erfjendes og erfares i tro og kærlighed.

Derfor skal vort mødes hensigt være den, at give vor himmelske Fremlægning det fælles svar: Med dig vil vi gaa fremad; med dig og i din nådes kraft vil vi arbeide i håb og tro. For dig vil vi offre vort hele liv. Paa din nådes kraft og din Helligaands veiledning vil vi stole. Amen.

Synodens ordning og medlemmer.

Følgse den rapport, som fuldmagtskomiteen fra tid til anden fremlagde, bestod mødet af følgende medlemmer:

Stemmeberettigede prester:

Chr. Anderson, G. A. Gullixon, Emil Hanson, B. Harstad, John Hendricks, H. Ingebritson, S. A. Moldstad, Geo. Villegaard, H. A. Preus og A. S. Torgerson.

Repræsentanter:

Bast. Chr. Andersens kald: Fairview mgh., Arnold Jacobsen og Arthur Nelson.

Past. G. A. Gullixons fald: St. Paul mgh., Fred Nelson og James H. Boye.

Past. Emil Hansons fald: Suarville mgh., Hans Sande og Amos Martinson; Center mgh., Anders Hylland og Anders Nærneß; Bor Frelsers mgh., Begger Gulbrandson og J. G. Sime.

Past. B. Harstads fald: Parkland mgh., T. C. Sætra og E. B. Ellingson.

Past. John Hendricks fald: Bor Frelsers mgh., Elias Pederson og John Michaelson.

Past. H. Ingebritsons fald: Lime Creek mgh., Simon Stene og N. D. Roalvam; Lake Mills, Ole Bredefsen.

Past. J. A. Moldstads fald: St. Markus mgh., Nickolai Nielsen og Theo. Olson.

Past. H. A. Preus's fald: St. Lukas mgh., Wm. Saxon og O. Onsrud.

Past. A. J. Torgersons fald: Somber mgh., N. J. Levorson og L. D. Holstad; Shell Rock mgh., Alfred O. Anderson og Claus Hove; Voice mgh., S. S. Hjøs og L. J. Stutle.

Staaende ikke-stemmeberettigede medlemmer.

Pastorerne H. Anestad, M. R. Blefven, J. Blættan, L. S. Guttøs, L. P. Jensen, G. P. Nesseth, Holden M. Olsen, C. N. Peterson, J. J. Strand, J. E. Thoen, M. Fr. Wiese og Mr. O. P. Eveden.

Optaget som raadgivende for dette møde.

Past. C. A. Moldstad, past. H. J. Strand og de hrr. N. C. Brudvig, C. A. Digness, Albert Ellingson, Theo. Ellingson, Geo. Evanson, John A. Førde, Ole Haraldsen, Ole N. Heglie, Ole Helle, Carl Hendrickson, Julius Ingebritson, Christen Larson, L. Levorson, Chas. G. Mellem, Peder Nyhammer, L. H. Omundson, Knute Opheim, H. R. Rasmussen, Capt. C. A. Rossing, O. B. Selstad, Simon Stenersen, A. O. Storvik, J. L. Subj, B. H. Tveit, Peder Tjernagel og Ole Vaala.

Gjester.**Albert Lea, Minn.:**

A. A. Thompson, N. Wilson, Mrs. A. G. Overn, Unnette Overn,
Olga Overn, A. B. Overn.

Emmons, Minn.:

Mrs. Catherine Hanson, E. H. Hanson, H. S. Hanson og famili,
Mr. og Mrs. S. H. Hanson, Mrs. P. Beberg, Sarah Steue
og Ingeborg Steue.

Hartland, Minn.:

Mr. og Mrs. S. O. Nygaard, Mr. og Mrs. Chr. Nygaard, Ta-
kob Thomas, Albert Mortenson, Christ Mortenson, Tolena Morten-
son, Mrs. E. Lybeck, Alfred Lybeck, Edwin Lybeck, Amanda Jordahl,
Oliva Jordahl, Mr. og Mrs. A. Monson, N. Monson, Mr. og
Mrs. A. Miller, Mr. og Mrs. Peder Miller, og O. Moldstad.

Lake Mills, Iowa:

Mrs. Dina Torgerson, Mrs. past. A. J. Torgerson, Mrs. past.
H. Ingebritson, Mrs. O. Bredefsen, Mrs. B. A. Thompson, Mrs.
M. N. Helle, Mrs. L. E. Ludvig, Mrs. H. H. Rasmussen, Mrs. Ed.
Russten, Mrs. Lyle Storeby, Nelsine Ludvig, Inga Ludvig, Edna
H. Johnson, Amanda Hugo, Laura Ingebritson.

Minneapolis, Minn.:

Jens A. Bakken, Harley Tender, Albert Sandberg, Mervil Holt,
Arthur Sanderson, Elma Winden, Melvin Winden, Minnie Olson,
Clara Larson, Palma Tender, Mr. og Mrs. Ed. Bergquist, Mr. og
Mrs. E. O. Baaford, Thora Heller, Ella Peterson, Selma Lind-
strøm og Haga Olson.

Scarville, Iowa:

Mrs. past. E. Hansen, Mrs. S. S. Hanson, Haldor Dale, Agnes
Dale og Morris Dale.

Northwood, Iowa:

Mrs. O. T. Lee, Valborg Lee, Ruben Lee, Ruth Lee og Mar-
gareth Torgerson.

Decorah, Iowa:

Miss Hannah Ottesen, Mrs. Geo. Evanson og Chellis Evanson.

Manchester, Minn.:

Mr. og Mrs. Ed. Mortenson, Gunhild Anderson, Mr. og Mrs. John Jordahl og Mr. og Mrs. Juul Jordahl.

St. Paul, Minn.:

Edward Hansen, Ingeborg Hansen og Margaret Hansen.

Story City, Iowa:

Mrs. past. R. L. Guttebø, Mrs. P. G. Tjernagel og Ruth Tjernagel.

Faribault, Minn.:

Mrs. A. Ellingson og Mrs. E. Ellingson.

Lyle, Minn.:

Mrs. D. E. Lund, Ruth Lund og Rebecca Lund.

Princeton, Minn.:

Mr. og Mrs. L. S. Madson.

Alden, Minn.:

Mr. og Mrs. Ole Tuksa.

Hayfield, Minn.:

Mr. og Mrs. Stark N. Wilson.

Clarks Grove, Minn.:

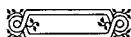
Emma Johnson.

Siong Falls, S. Dak.:

S. O. Jordahl.

Calmar, Iowa:

L. A. Bangsness.

Formandens synodetale.

Øjere brødre og søstre i Herren!

Vor Herres Jesu Kristi naade, Gud Faders kærlighed og den Helligaands samfund være med eder alle. Amen.

Altter er det forumt os at samles for at opbygges paa vor allerhelligste tro, som er overantvordet de hellige og som vi har faaet i arv fra vore fædre i den norske synode.

Vijsnoѣ føler vort hjerte et trykende savn, fordi her er saa mange af dem fraværende, som vi var vant til at staa side om side med under samme banner til befjendelse af og forsvar for umistelige sandheder, som blev angrebne. Men hvoraf kommer den følelse af bittert savn? Kommer den af fjødet eller fra aanden? Som troende kristne maa vi bedrøves og sørge over, at saa mange af vore kjendte og kjære synes at have forladt den første kærlighed til de for fjødet trange Guds ords stier og har slaaet ind paa nymodens mere behagelige og brede veie, der fører bort fra den gammeldags næagtige lydighed mod hvert Guds ord. At gjøre dette er ogsaa vor naturlige tilbørelighed. Ogsaa vort arme hjerte er kjølent og forsagt med lyk til at helbredes fra sine saar ved at holde fjød for sin arm, forlade sig paa fyrster og mennekforordninger, der giver os hyldest, udkomme og gode dage. Denne svaghed maa vi ikke glemme eller indbilde os at være frie for. Derfor gjælder det for os hver for sig at spørge os selv: er Guds naade os virkelig nok eller maa vi ogsaa have noget mere? Følg du mig, sagde Vorherre til Peder. Denne saa da paa Johannes og sagde: Herre, hvorledes skal det da blive med demne? Han sik til svær: Hvad kommer det dig ved? følg du mig. (Joh. 21). Vi skal være fuldt forvist om, at Herren kjender sine og har sin tid og maade at føre sine børn paa. Ham skal vi følge, om han end øste fører os tvertimod vor vilje og tanke.

Naar vi læser om apostelen Paulus's arbeide og om hans næsten overmenneskelige lidelser, paaført af jøder og hedninger, da er det rent underligt for os, at apostelen ovenpaa alt dette ogsaa skal førfølges af en satans engel, som slaaer ham paa munden. Dette har aabenbart været en skarp torn i fjødet, derfor bad Paulus gjen>tagne gange om, at denne maatte lade af fra ham, men Herren gav ham det svær: Min naade er dig nok, thi min kraft fuldkom-

mes i ffrøbelighed. (2 Kør. 12). Det fremsættes da her som regel, at Guds kraft fuldkommes i ffrøbelighed. Er da Guds naade os fuldkommen nok? Tror vi virkelig, at Guds kraft fuldkommes i den ffrøbelighed, som vi nu lader under, nemlig mangel paa „prestige“ eller anseelse, ringe antal og tab af kirkeeiendom? Hørgjæves leder vi i skriften og kirkeens historie efter løfter fra Gud om, at hans kraft fuldkommes i jordisk anseelse, øre og magt. Guds rige, som vi skal bygge, er ikke af denne verden. Var den det, da havde Herren givet os andre midler og vaaben end de vi som kristne skal arbeide med.

Vi er hjerteglade over, at vi nu med gjensidig tillid og troesemighed uforstyrret kan samles for at betragte og befjende dyrebare sandheder, som er aabenbarede i ordet. Men vi maa ikke være trygge. Evertimod maa vi stadigt komme vel ihu, at vore salighedsfiender vil betragte denne vor faste stilling som en udfordring til krig paa liv og død. Det er den ogsaa virkelig. Thi vil vi gjøre alvor af vort høje fald og herlige stand som Kristi disciple, enten vi er læg eller lerd, da maa vi for hvert skridt i aand og sandhed bestræbe os alvorligt paa at være færdige til at straffe al ulydighed og bruge vores stridsvaaben til at forstyrre befæstninger, idet vi forstyrre anslag og al høihed, som oploftet sig mod Guds kundskab, og tage al tanke til fange under Kristi lydighed. (2 Kør. 10).

Vi stølder inderlig tænemmelighed til Gud, som har ladel os se og givet os naade til at staa fast paa hans ord, der lærer os, at hans evige naades raad og beslutning om for Kristi skyld at falde, forsamle, oplyse, helliggjøre og opholde os ved den Helligaands gaver er en aarsag, som skaber, virker, hjælper til og befordrer vor salighed og, hvad der hører til samme. Dette lærer Gud os klart paa mange steder. (Se Ef. 1, 1—14; Rom. 8, 28—30; Matth. 22, 1—14). Vi er ogsaa bevarede fra at hylde den usandte paastand, at udvælgelsen nærmest er beslutningen Kun om herliggjørelsen med tro og bestandighed som en nødvendig forudsætning og at dette ikke modsiger nogen i Guds ord aabenbaret lære, medens det ligefrem modsiger den klart i ordet aabenbarede lære, at alle den Helligaands virkninger i os saasom omvendelse, tro og bestandighed til enden, er en frugt og følge af den treenige Guds kjærlige raad og ikke en nødvendig forudsætning for den beslutning, som faldes naadens udvælgelse.

Vi maa heller ikke lade os bedømme om høvd i den rettroende Lutheriske kirke. Store og skadelige afgivelser fra

Guds ord og den Augsburgske Konfession har desværre i hundreder af aar haft hævd i de fleste Lutheriske lande. Kirke og stat blev tidlig koblet sammen til stor skade for begge riger. Denne hævd har været frugtbar paa mange sorgelige ting. Hvorledes er ikke menighedernes ret og pligt til selv at kalde sig hyrder og lærere blevet børøvet dem? Herren har intetsteds antydet, at den verdslige øvrighed har nogen som helst ret til at blande sig ind i kirkens gjerning.

Kirken har faaet himmeriges nøgler, ordet og sakramenterne til ved aandens magt at redde udødelige sjæle. Staten har faaet sverdet til at beskytte liv, eiendom og verdslige rettigheder, intet andet. Men den verdslige øvrighed tilstog sig endog i Luthers levetid en lidensom, som det syntes, ubetydelig ret over kirken, da et konsistorium blev oprettet, hvortil politikere eller jurister blev valgt og som havde ret til i enkelte tilfælde at dømme i kirkesager. Luther saa da straks, hvor det vilde være hen, neppe nogen anden.

Heron taler dr. Rudelbach saaledes i sin bog, „Den ev. luth. Kirkeforfatnings Oprindelse“: „Naar han (Luther) saa dette for sine, det cæfareopapi (fyrsteherredømme i kirken), der vilde komme og allerede da drog op som en uevirksvanger sy, da blev han bitter og funde neppe styre sig. „Kjære folk,“ sagde han, „J ville holde mig mine tanker til gode, at jeg bliver meget heftig imod juristerne; J skal nok faa grunden at høre, hvorfor det sker. Vi have nu ofte frevet fast i alle vores bøger og afmalet det saa klart, at man skal tro, man maatte kunne gribet det, hvorlunde denne vor Herres Jesu Kristi aandelige rige i Bethlehem er at adskille fra det verdslige rige og regimenterne. Og alligevel ville de høilærdeste, forstandigste jurister intet vide eller forståa deraf nu; men de blande alt sammen, vifte det ind i hinanden, føre samvittighederne vild hen til det uvisse. Derfor er jeg vred og vil være vred, fordi de gribet mig ind i Guds regimenter. . . . Den største flok af juristerne, faa undtagne, der foragtes af de andre, ere i grunden pavens tjenere; de ville ikke have navn deraf, men bevise det i gjerningen, idet de ville regjere kirken og træde med fodder paa dens tro tjenere; derfor ere de fordømte. . . . Den sande ret, den love vi som en Guds ordning; men de forkjerte juristers modvillighed, onde praktiser og misbrug ville og kunne vi ikke lide, men forfaste saadant helt og holdent. Ville de blive saaledes ved, da ville vi jage dem ud af kirken, og de skulle faa at vide, at konsistoriet ikke skal staa under deres ret, men det skal være under præsterne. . . . Det er det, vi ikke kunne lide eller taale: (at) de ville være i kirken og regjere sam-

vittighederne med. Vi maa sonderrive et sligt konfistorium; thi vi ville, fort og godt at melde, ikke have iuristerne og paven i det. Juristerne høre ikke med i kirken med deres processer; de regjere verden med opinion og indbildning, ikke med ret." Saa langt Luther. „Saaledes staar Luther, netop idet han tager afferet fra kirken som en vred, truende flygge, afværgende ved sin sidste kæmpekraft befrygtede og allerede forhaanden værende overgreb; men forgjæves," siger Rudelbach. Men dette uvæsen udviflleder sig mere og mere ogsaa i de skandinaviske lande, indtil der staar som kirkens øverste biskoper, konger og fyrster, der ikke har kirkeligt kald eller uddannelse eller betingelser for efter Guds ord at være saa meget som skolemestere eller kløkkere i den mindste landsbymenighed.

Lignende misburg og overgreb har i den senere tid udviflet sig endog i vor lutheriske frikirke her i landet. De er komne fra en anden kant, vel nærmest fra den reformerte kirke, som altid har villet have en finger med i statsstyrrelse. Da bestanden tog til blandt os, skede det, usædvanligt for mange, at formændene ikke skulde have noget prestekald, men kun være formænd. Derved fik man et slags kirkelige prælateter, som stod over præster og menigheder. Hvad deres ret og myndighed er, beror vel endnu nærmest paa, hvad den enkelte finder for godt. Nogle har i præfis lagt den tro for dagen, at naar en præst ikke vil høre til det store samfund, som hans menighed regner sig til, da er den menighed derved enten præsteløs og kan bare skride til valg af præst eller præsten skal affættes, om der end ingen anden anfe er mod ham end den, at han ikke kan hylde deres samfund.

Om det nye sekretærembede i Washington, D. C., virkelig skal passe paa vor regjerings rekonstruktionsarbeide er vel neppe endnu ganske klart. Men i hvært fald er der nu kommet tillyne et slags højtirkelighed, som man vanskelig skal finde mage til undtagen hos papisterne, som paastaaer, at deres kirke er den eneste saliggjørende. De, som ikke vil høre den til, maa idetmindste ned i sjærsilden. „Den norske lutheriske kirke i Amerika" med sin pengemagt og krav paa autoritet ligner mest et bispedømme i pavekirken.

Alle afveie fra sandhed og ret iblandt os har begyndt fint og smaaat, medens vi var trygge og ikke vogtede os for frihetsler, som Guds ord har advaret os imod. Vi søgte at være lydige mod de Guds ord, som siger, at vi skal efterjage fred og enighed med vore medmennesker, saalangt det staar til os. Men trods flere aars gjentagne forgjæves forsøg herpaa, forglenite eller forsømte eller

kviede vi os for ogsaa at være lydige mod det ord, som siger: „Men jeg formaner eder, brødre, at Gud giveagt paa dem, som volde spild og forargelse twertimod den lærdom, som Gud have lært, og viger fra dem.“ (Rom. 16).

Lærdomme, der tydelig bevistes at være tagne af Guds ord og kirkeens befjendelse, blev gang paa gang, offentlig og privat, stemplet som ulutherisk, ubibelsk og falsk og vor hele retning talt ilde om, men endda fulgte vi ikke Paulus's eksempel i Efesus, Ap. gj. 19, 8—10. Åtter og atter mødte vi endda frem og hørte paa deres fornuftgrundede, som de kun syntes at bejtyrkes mer og mer i. Vi var lunkne, var trygge og flydede ikke falsk lære, der virker lig en smitsom pest og øder om sig som kræftskade. 2 Tim. 2, 17. Bogter eder for de falske profeter, siger Vorherre. Naar vi gjentagne gange har formonet dem med Guds ord, da har vi ikke ret til at fortsætte lange forhandlinger med dem. Det er ulydighed mod mange klare ord i skriften. 2 Kor. 6, 14—18; Tit. 3, 10, 11; 2 Joh. 9—11. Hver oplyst kristen kender dog vel sit kjød som et let fångbart tønder ligeoverfor al vildfarelse, der ofte stærkt tillater fornusten. At udsætte sig for den er syndig formastelse, som vi har set var iftand til at standse mange venner, som længe løb godt paa banen. Denne ulydighed og synd maa vi hjertelig beflage og vogte os for herefter.

Hvad er saa vor hovedopgave? Ærke at samle store tal og bygge et stort ydre samfund, men at vi hver for sig, hver i sin kreds, sit kald og sin stand ivrer for som det ene fornødne at fremme Guds øre, vor egen og andres sjæls frælse og salighed ved at bruge, tillegne os og adlyde alt Guds ord, saa vi faar øine til at se, visdom og kraeft fra det høje til at stride troens gode strid mod al synd. Dette gjælder ikke bare os prester og lædere, men i lige grad enhver anden kristen, mand eller kvinde, ung og gammel. Vi er nemlig alle fællet og i daaben gjorte til prester, profeter og longer for Gud. Som saadanne skal vi alle flittigt bruge Guds ord og bøn i vores hjem og i menigheden efter ordets anvisning og saaledes gjøre fremstridt i troen, haabet og fjærligheden til Gud og mennesker. Dertil hører da ogsaa, at vi øver broderlig paamindelse og bestraffelse af synden ifølge Guds ord i Matth. 18, 15—18. Den samme broderlige paamindelse hør vi prester, hvor vi kan, øve mod hverandre uden persons anseelse.

Vi skal opmuntre og hjælpe hinanden til at være aarbaagne i vort kald, ydmige og lydige mod Guds ord. Dette vil vi flittigt

grandske og levende tilegne os alt Guds salighedsraad, hvilket vi som gode huſholdere ſkal leve purt og rent til vor ambetroede hjord paa en faa ligefrem og enſoldig maade, at enhver maa forſtaa det. Vi ſkal ikke raadſpørge kjød og blod om, hvorledes vi kan behage mængden eller faa deres hyldest og foræringer. Disſe kan let gjøre os til ſtumme hunde, der ikke kan eller tør gjø.

I kirken er alle kristne, læg ſom lærde, lige brødre. De kan have forſkjellig livsstilling og kæld, givet dem af Gud ſom deres jordiske huſholderskab. Men i det himmelske og aandelige har de alle og hver for sig ſamme herre og aand, ſamme tro og haab og tillige ſamme kæp og stav, lov og evangeliuum, ſom de har ret og pligt at bruge paa sig ſelv og paa andre til rettelse af tro og liv. De er alle ligeberettigede lemmet paa et og ſamme legeme under Jesuſ Kristus ſom hoved og eneste Herre over det hele legeme.

Vælges en af disſe lige brødre til formand, da maa alle vide, at han Kun har faaet en menneſelig ordning for det tjenerembede, ſom enhver ogsaa ellers i virkeligheden har til efter mesterens ekſempel at to disciplines fødder og tørre dem med den indſigt, kundskab og erfaring, hvormed han kan være udriftet. Altid er han dog Kun en raadgiver og ſom andre kristne pligtig til at pege paa, hvad der staar ſkrevet.

Han ſelv har at vogte ſig for den indbildning, at han nu er et hoved højere end de andre, og tillige altid erindre, at han ingen anden pligt eller ret har end med flid at tjene de andre i de ting, ſom de enten i forfatningen eller i andre fælles bestemmelser har paalagt ham. Et ſligt embede, tror jeg, burde, om muligt, ſkiftevis forrettes af alle.

Man tage det ikke ilde op, om jeg nu maa komme med en del tanker og ord, ſom ikke er behagelige for den gamle Adam at lytte til. De vil maafte virke vrede. Men jeg kan ikke uden syn forſommie anledningen til alvorligt at minde om, hvorledes det staar til blandt os med henbryn til vores børns undervisning i gudsfrøgt. Opſøder vi dem i Herrenſ tugt og formaning ſaaledes ſom Herren hyder os ſædre at gjøre? Opſøder vi børnene i gudsfrøgt, naar vi 8 a 10 maaneder hvert aar ſender dem til lærere, ſom ikke der maa lære dem faa meget ſom, at Kristus er Guds ſøn, fordi dette er forbudt ſom ſekteriſt lære? Eller er dette det bedfte vi kan gjøre for dem at lade dem besøge en ſøndagsſkole, hvorfra de gaar ud paa gaden eller hjem juſt ſom de kristne ſamles i kirken til Guds ords hørelſe, bøn og sang? Mange ſyneſ, at det er godt gjort, naar de

ved siden deraf ogsaa foester paa dem en eller to maaneders religionsskole midt paa sommeren. Synes fornuftige mennesker, at dette er en ret behandling af kristne børn, der ligesaavel som andre børn trænger en ferie paa den varmeste tid af aaret?

Tror vi virkelig, at vores børn ikke behøver mere af Guds ord og kraft for at bestaa i venskelige tider end, hvad de nys nævnte skoler ved siden af konfirmantundervisningen giver dem? Da maa man tænke, at det gaar saa let at faa dem til at forstaa forskjellen mellem lob og evangelium, at fatte og affly den arbejlige og gjørslige syns forfærdelige skade samt at gribte og tilegne sig i troen den treenige Guds væsen, vilje og store gjerninger for den ganske verden. Eller mon vi kan bestaa paa regnskabsdagen, om vi ikke overveier denne sag paa samtalermøder og hvor vi kan.

For dem, som kan benytte det til hjælp, fremlægges følgende punkter som ledetraad for overveielser med disse ord af Luther som motto:

„Hvad andet lever vi gamle for end at vi skulle passe, lære og opdrage ungdommen?“

„Og hvad hjælper det, om vi forresten havde alt og gjorde alt, og om vi end var lutter hellige, naar vi forsøgte det, som vi allermest lever for, nemlig at tage vare paa ungdommen?“

I.

Bør forældre sende sine børn paa religionsløse skoler?

Nei.

1) Fordi Herren fræber, at alt helliges ved Guds ord og bøn. 1 Tim. 4, 5. Thi det helliges ved Guds ord og bøn. Dette overtrædes der, hvor børnene ikke maa lære at hellige sit arbeide ved Guds ord og bøn.

2) Fordi Herren befaler, at børn skal opfødes i Herrens tugt og formaning. Ef. 6, 4: Og I mænd! Oprør ikke eders børn, men opføder dem i Herrens tugt og formaning. 5 Møsb. 31, 12. 13. 5 Møsb. 6, 6. 7: Og disse ord, som jeg hylder dig idag, skulle være paa dit hjerte. Og du skal indfjærpe dine børn dem (gjentage dem for dine børn) og tale om dem naar du sidder i dit hus og naar du gaar paa veien og naar du lægger dig, og naar du staar op. 1 Tim. 6, 13—16; 5 Møsb. 4, 8—10.

Dette kan ikke ske i en skole, hvor der efter loven ikke skal undervises i Guds ord eller tugtes med Guds ord; men hvor man tvert-

imod maa vogte sig derfor, og skal holde orden og tugt ved hjælp af enten statens væaben eller hørnenes lidenslæber, saasom ærgjerrighed, forfængelighed, kappelyst og andet, som burde aflægges, fornøjes og renses ved Guds ord.

3) Fordi Herren lærer, at Guds ord giver den rette visdom og er det egentlige middel til at gribe, bøie og danne mennesket.

Jer. 8, 9: Se, Herrens ord have de forkastet. Hvor i fulde de (de vise) da have visdom?

Hebr. 4, 12: Thi Guds ord er levende og kraeftigt og skarpere end noget tweegget sværd og trænger igjennem (griber og rører samvittigheden) indtil det adskiller haade sjæl og aand, haade ledemoed og marv, og det dømmer over hjertets tanfer og raad, (d. e. fordømmer hykleri og alle fløgtige undskyldninger).

2 Tim. 3, 16. 17: Den hele skrift er indblæst af Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettelse, til optugtelse i retsfærdighed, for at det Guds menneske maa være fuldkomment dygtig gjort til al god gjerning.

Heraf sees hvad ret lærdom og sand dannelse er. Sal. 78, 3—8 viser, hvad der skal undervises i, nemlig i bibelhistorie, lov og evangelium, at hørnene skal lære dette saa godt, at de i sammenhæng kan fortælle dette til andre. Hensigten hermed er, at hørnene ikke skal blive opfærtige og vantrø; men troende og fromme.

Andernes fader alene kan tænne aanderne, derfor trænger menneskeaaanden Guds ord, som opdragelsesmiddel. At opdrage den uden dette middel er at bedrage den. Tit. 2, 11—15; 2 Tim. 3, 13—17.

4) Fordi Herren straffer alt, som ikke er af Gud, og ikke står i tro og byder os at sky falsoe lærere og slet falskab.

Joh. 8, 47: Hvo der er af Gud, hører Guds ord, derfor hører I ikke, fordi I ikke er af Gud.

1 Joh. 4, 6: Hvo, der hñjender Gud hører os, hvo der ikke er af Gud, hører os ikke.

Rom. 14, 23: Men alt det, som ikke er af tro, er synd. Matth. 7, 15—23; 2 Tim. 2, 16. 17.

II.

Hvis forældre ikke bør sende sine børn paa religionsløse skoler, hvad bør de da gjøre?

De bør:

1) Iffe mod Guds willie og statens love blande kirke og stat sammen ved at bringe religion ind i statens skole.

Joh. 18, 36: Mit rige er ikke af denne verden, var mit rige af denne verden, da havde mine tjenere stredet for, at jeg ikke var blevet overgivet til jøderne; men nu er mit rige ikke af den.

2) Heller ikke sætte en kristen lærer til at holde en kristusløs skole og da trøste sig med, at børnene er uden al fare; thi ikke alene vildledes børnene ved at negte dem ordets melf; men læreren sættes da lig Urias der, hvor han maa falde. Tier han, naar børnene burde faa veileitung i den tro, som er overleveret de hellige, da svigter han sin vidnespligt og fornegter sin frelses, og taler han som Guds ord til børnene, da bryder han tro og love mod vor øvrighed, der efter Guds ord ikke skal og efter vores love ikke vil blande sig ind i Guds riges arbeide.

Matth. 6, 33: Men søger først Guds rige og hans retfærdighed. Matth. 10, 32, 33; Marfk. 3, 34—38.

Kol. 3, 16, 17: Lader Kristi ord bo rigeligt iblandt eder, saa ð lære og paaminde hverandre i al visdom. Og alt hvad ð gør i ord eller i gjerning, det gjører alt i den Herres Jesu navn.

1 Pet. 5, 2: Vogter den Guds hjord, som er iblandt eder og har tilsyn med den.

3) Oprette menighedskoler, hvor kristelig undervisning og tugt raader som det ene fornødne, og hvor de nødvendige verdslige kundskaber meddeles i Guds ords lys af rettelig prøvede og ordentlig kældede lærere.

Ef. 4, 11, 12: Og han satte nogle til apostler, nogle til profiler, nogle til evangeliester, nogle til hyrder og lærere til de helliges fuldkomne bereedelse, til tjenesiens gjerning, til Kristi legems opbyggelse.

Ef. 8, 20: Sa, efter lov og efter vidnesbyrd (Guds ord), dersom de ikke sige efter dette ord, da siger, at ingen af dem ser morgenrøden.

Ef. 3, 10: Forat Guds mangfoldige visdom skalde nu ved menigheden blive fundgjort for fyrstendømmerne og magterne i himmelen.

III.

Dette hør gjøres,

1) Fordi Gud befaler det.

Joh. 21, 15: Røgt mine lam.

Marfk. 10, 14: Lader de smaa børn komme til mig og forhindrer dem ikke.

2) Fordi han opmuntrer dertil ved herlige løfter om stor vel-signelse for tid og evighed.

5 Moseb. 28, 1—14. (Mange jordiske guder opregnes her).

Matth. 18, 5: Og hvo, som annammer et saadant barn i mit navn, annammer mig.

3) Fordi han truer haardt og straffer alvorlig alle ulydlige.

5 Moseb. 28, 15—68. (Forfaerdelige forudsigelser om straf).

Matth. 18, 6: Hvo som forarger en af disse smaa, som tror mig, ham var det bedre at en mællestens vær hængt om hans hals og han var sænket i havets dyb. Matth. 5, 18. 19.

4) Fordi vor statsforfatning med rette forudsætter, at den intet har at gjøre med det aandelige, men at kirken vil lyde sin Herres paalæg om at prædike evangelium for al staabningen. For edens og moralens skyld, skylder kirken staten dette arbeide. Naar kirken forsømmer børneopdragelsen, da maa staten fåske verdselig oplyśning faa godt den kan uden Guds ord. Men da staten maa udefskaminere alle sine lærere, uden at spørge om deres tro om livet og døden, faa er baade forældre og børn, stat og kirke ilde tjent med en saadan opdragelse.

Matth. 5, 13: Ære jordens salt; men dersom saltet mijter sin kraft, hvormed skal det da saltes? Det duer til intet mere uden til at fastes ud og nedtrædes af menneskene.

Joh. 15, 5: Uden mig kunne Æ slet intet gjøre.

IV.

Kristelig menigheds-skole kan oprettes, dog

1) Æfke ved bare snak og vaatre ord at fremture i den gamle slendrian til ubodelige skade for gamle og unge, stat og kirke, 1 Æor. 4, 20; men

2) Ved at præster, lærere og forældre under høn om Guds aands oplyśning sætter sig til

a) at sammenligne Herrens ord om barneopdragelse med vores børns skolegang og konfirmandkundskab, samt de krav vores forholde stiller til de unge kristne, de pligter, ansvar og farer de skal forberedes paa.

b) Betænke hvor overmaade vigtige iust de første skoleaar indtil konfirmationsalderen er, hvor faa forældre der er, som har tid, taalmodighed og uddannelse til at være lærere i alle fornødne fag, hvor høperlig anledning vor religionsfrihed, vort gode udkomme giver os osv.

c) Øpgjøre med sig selv enten man vil omvende sig fra den gamle løgn, at man ikke har udkomme til at gjøre hvad Gud befaler og lover os udkomme til; eller man vil for den føde freds skyld i menigheden lade det staa derhen enten børnenes blod paa dominemns dag skal fræves af vor haand eller ei, eller man vil adlyde Gud.

3) Ved under flittig høn og uforførerdet i tillid til Gud og hans ords kraft at overbevise, straffe og formane om denne sag indtil forandring sker.

4) Ved at de, som er forfærdede for Guds ord i denne sag, opretter privatsskole indtil menigheden lærer at gjøre sin pligt mod børnene. Man maa ikke raadspørge kjød og blod om, hvad følgerne vil blive, naar det gjælder Guds klare paabud.

Sker en splittelse i menigheden, fordi man gjør alvor af skolesagen, saa er den langt bedre end fred og ro under synlige forsamlinger af menigheden.

Nom. 12, 21: Lad dig ikke overvinde af det onde, men over vind det onde med det gode.

1 Pet. 2, 15: Thi saaledes er det Guds vilje, at \mathfrak{I} ved at gjøre det gode skulle bringe de daarlige menneskers vankundighed til at tie.

Nu, hjære medkristne! Lad os dog øste mindes Herrens ord, at børn er Herrens arb og livsens frugt en løn, at de er udødelige sjæle, skabte til evigt liv, gjenløste med Guds søns blod og af den Helligaand fødte paany til Kristi medarvinger, der sammen med os daglig skal isøre os Guds den fulde ruistung og bestaa, efter at have overvundet alt. Lad dette være vor hoved- og livssag i alt vort liv og virke. Vi sjønner dog, at barnets levetid op til dets 12te eller 15de aar er dets vigtigste udviklingstid. Da faar det sit livssyn og grundretning for tid og evighed. Da skal dets for stand, vilje og samwittighed oplyses, beriges, styrkes og frugtbar gjøres. Dertil har Gud givet sit evangelium, der er en Guds kraft til sand lykke og salighed. Det oplyser hjertet og gjør den vankundige vis, medens bare verdselig og jordisk kundskab uden Guds ords lys og kraft forarmer, formørker, ja endog forkrøbler menneskets forstand, væsen og vilje.

Lad ingen bedrage sig selv eller andre med den indbildning, at en fuldstændig menighedseskole er for kostbar.

Der skal ikke stor kunst eller opofrelse til for at drive en god, kristelig skole for omtrent det halve af, hvad statens kristusløse skole

føster. Der har engang i vort samfund været ikke saa faa menighedsstoler igang, nogle saa findes endnu, ogsaa her ikke langt fra Albert Lea. Men jeg ved ikke om nogen, som har kostet hvert barn \$20 i skolepenge eller lærerløn for 8 maaneders skole.

Men \$20 per aar bliver \$160 for 8 aar, fra barnets 6te til 14de aar. Er ikke 8 aars skolegang med frijtendomsundervisning under Herrens tugt og formaning af sambittighedsfulde kristne lærere værd \$160, da agter vi sandelig ikke kristendom og virkelig opdragelse meget værd. Og dette er vor grundstæde, men forfærdeligt, at vores børn skal lide derfor. Lad os betænke os og vende om, før det er for sent. Dertil hjælpe os Gud af naade. Amen.

Noget særligt glædeligt er desværre ikke at berette fra dette aar uden det skulle være dette, at to af vores brødre har den cere at være blevne assatte som sjælesørgere med den udtrykkelige forstaaelse, at der ingen flage er reist mod dem for falsk lære eller ugudeligt liv, bare at de ikke kan hylde det store nye samfund. Og da hør vi alle af hjertet gratulere dem. De to prester er G. P. Nesseth, assat i to af hans 5 menigheder, samt A. J. Torgerson, som nu med sin familie og sin moder, Mrs. Dina Torgerson, snart maa flytte ud af Somber prestegaard. Hvor mange af os kan bestaa, naar vi figtes som hvede og falder i menneskehænder?

Past. Chr. Andersens kald, Fairview, Minneapolis, indviede sidste høst sin kirke, og past. E. Hansen, Scarville, Zowa, har nylig lagt grundsten for en vækker kirke, der nu er „enclosed“.

Som gjenstande for lærerforhandlinger under dette møde skal fremlegges 3 ting, 1) om skriften's læsning, 2) om retfærdiggjørelsen, og 3) om absolutionen. Dernæst faar vi rapport fra et par komiteer, nemlig om indremissjon og synodalsforfatning. Alle embedsmænd maa vælges.

Bør ikke vor Tidende ogsaa blive større?

Herren velsigne af naade for Kristi skyld vort møde. Amen.

Erbødigst,

B. Harstad.

Hilsener.

Saint Louis, Missouri, May 27, 1919.

Rev. B. Harstad,

Pres. of the Norwegian Synod.

Esteemed Friend and Brother:—

I have just received No. 41 of Evangelisk Luthersk Tidende and observe that your synod will meet at Albert Lea, May 29 to June 4.

Permit me to extend sincere fraternal greetings to yourself personally and to the representatives of your body gathered in convention. May God by His Holy Spirit guide you in your counsels and deliberations and richly bless with spiritual fruitage the discussions in which you will engage during the next few days regarding the kingdom of God and its interests.....

May God keep us united in the unity of the spirit which is the bond of peace.

I remain with sincere personal regards,

Very truly yours,

Th. Graebner.

*

Belview, Minn., den 25de mai 1919.

Æære past. Torgerson af den Norske Synode!

Da vi ser af Evangelisk Luthersk Tidende, at den Norske Synode skal samles til aarsmøde i Albert Lea den 29de dennes, da er det vort største ønske, at jeg og min kone endnu engang kunde havt den glæde at faa være tilstede; men da min alder og svaghed ikke tillader det, saa vil jeg sende eder alle, som er forsamlede der, min hjerlestigste hilsen og nedbede Guds velsignelse over eders forhandlinger, at de maa blive til Guds øre og Synodens fremgang. Gud styrke eder i striden for sandhedens bevarelse paa den rette troens grund! Det er vamfelige tider vi lever i, derfor gjelder det at staar fast paa de ord: „Der staar skrevet.“

Vi har havt mangen en hyggelig stund paa vore Æære synodemøder; nu, naar vi ikke legemlig kan være tilstede, er vi med eder i tanke og bøn til Gud, at han vil velsigne eders møde for Jesu skyld.

Eders hengivne

G. A. Bakke og kone.

Dagsprotokol.

Den Norske Synode af den amerikansk evangelisk lutheriske kirke samledes til det andet ordentlige synodemøde i Vor Frelsers menighed, Albert Lea, Minn., past. C. Hansens kald, torsdag den 29de mai 1919.

Mødet begyndte med gudstjeneste. Past. G. A. Gullison, Chicago, Ill., holdt aabningsprædiken over 2 Mose. 14, 15.

Formanden hød velkommen i Jesu navn.

En midlertidig fuldmagtskomite paa tre medlemmer udnævntes.

Besluttet, at møde kl. 1/23. Mødet hævet.

Torsdag eftermiddag 29de mai.

Andagt ved past. J. Blæffan. (Gz. 11, 14—21).

Besluttet, at de, som kommer som repræsentanter fra menigheder, der har antaget de paragrafer, som blev tilstemt ifjor, ansees som stemmeberettigede repræsentanter. Efter en del videre diskussion „ruled“ formanden, at de, som af menigheder var valgt som repræsentanter til dette møde er stemmeberettigede, og, at valgte delegater har samme rettigheder som tidligere i Synoden. Formandens decidering godkjendtes ved stemmegivning.

Efterat fuldmagtskomiteens rapport var antagen, erklærede formanden mødet sat i den treenige Guds navn.

Formanden læste sin synodaltale og indberetning, som blev overgiven til en komite af tre.

Tiden for sessionerne blev bestemt til, fra kl. 1/210 til 1/21 for middag og kl. 2—5 eftermiddag.

En komite af to blev valgt til at komme med forslag i anledning deforationsdagen.

Fuldmagtskomiteen blev gjort permanent, og past. J. Blæffan blev valgt til at fungere for S. S. Høyo, som ikke var ankommen.

Besluttet, at der holdes altergangsgudstjeneste med pastoralprædiken tirsdag aften.

Fredag formiddag 30te mai.

Andagt ved past. J. Hendricks. (Gf. 2).

Efter korte patriotiske taler af J. H. Boje, past. H. A. Preus, G. B. Ellingson og past. G. A. Gullison blev mødet hævet, forat

give mødets medlemmer anledning til at feire dagen. Sessionen sluttedes ved affyngelsen af „America“.

Lørdag formiddag 31te mai.

Andagt ved past. M. Fr. Wiese. (Ef. 3, 1—16).

Protokol for torsdag eftermiddag og fredag opført og antaget.

Formanden for fuldmagtskomiteen rapporterede, at komiteens sekretær var reist hjem til en begravelse og bad om at fåa valgt et medlem i hans sted.

En hilsen fra past. J. Johansen blev opført. Som nye sager blev opført: Oprettelse af skoler for samfundet (Chr. Anderson), Church Extension (J. A. Moldstad), Forlagsforening for Synoden (A. J. Torgerson), og oprettelse af en kasje for barneskolen (E. B. Ellingson).

Sekretæren oplyste, at pastorerne L. B. Jensen og C. A. Moldstad havde lovet at fungere som hjælpesekretærer. Past. Geo. O. Villegaard blev også valgt til hjælpesekretær.

Det blev ved beslutning pålagt formanden, at udnævne de nødvendige komiteer for mødet.

Formand Harstad gjorde opmærksom paa at den oprindelige præfiks med henblik til referater af lærerforhandlinger i Synoden var, at sekretærerne nedtegnede hvad de kunde af de taler som holdtes, til opbevarelse, og at et uddrag uden navn nævnelse indførtes i synodalberetningen.

Efter at have fremholdt, at det var mødets ønse og påalæg, at der sørges for at det bliver gjort klug, at vi får et ordentlig referat foreslog past. J. Hendricks, at den af formanden anhydede fremgangsmæde skulle besølges. Antaget.

Følgende talte over referatet: Formand B. Harstad, pastorerne G. A. Gullison, M. Fr. Wiese, J. Blækkan og repræsentant E. B. Ellingson.

Formanden udnævnte komiteer (se „komiteer under mødet“). Besluttet at antage disse komiteudnævnelser. Mødet høvet.

Lørdag eftermiddag.

Andagt ved past. L. B. Jensen. (Philip. 2, 1—18).

Fuldmagtskomiteen rapporterede. Komiteen for formandens synodaltale og indberetning rapporterede. Komiteens indstilling blev drøftet og antaget. Past. M. Fr. Wiese blev valgt til resolu-

tionskomite og formand B. Harstad til at holde skriftetalen tirsdag aften. Mødet hævet.

Mandag formiddag 2den juni.

Andagt ved past. Holden M. Olsen. (Matt. 7, 13—29).

Protokol for lørdag formiddag og eftermiddag op læst og antaget.

Fuldmagtsskomiteen rapporterede. Begger Gulbrandson undskyldtes for at maatte forlade mødet og F. Nelson valgtes i hans sted paa fuldmagtsskomiteen.

Besluttet at behandle udkastet til synodalforsatning. Udkastet op læst i sin helhed og saa behandlet paragrafvis.

Følgende beslutning forelaaet paa engelsk blev antaget:

Resolved that thist assembly consists of all the pastors whose congregations have elected representatives to this meeting and the representatives so elected.

Kap. II, Ritera 5) blev amanderet til at lyde: „andre rettroende Lutheriske kristne“.

C. B. Ellingson forlangte protokolleret, at han stemte imod paragraf 6 i kap. III.

Kap. VI, par. 2 blev amanderet til at lyde: „Til formand og suppléant for formanden kan blot vælges stemmeberettigede præster.“

Man stod ved kap. VII, par. 1 da mødet blev hævet.

Mandag eftermiddag 2den juni.

Andagt ved past. B. Harstad. (Sal. 16).

Fuldmagtsskomiteen rapporterede ved past. H. A. Preus, som var valgt til at træde istedetfor past. J. Blæffan.

Besluttet, at vælge en komite til at overveie om inforporation af Synoden. Fortsat behandling af synodalforsatningen. Følgende substitut for kap. VII, par. 1 blev antaget: „Synodens embedsmænd vælges paa to aar. Formand og suppléant for formanden tiltræder sine embeder ved det følgende synodemødes udløb. De øvrige embedsmænd tiltræder sine embeder straks efter udløbet af det møde, paa hvilket de er valgte.“ Efterat synodalforsatningen var tilstemt paragrafvis blev den antaget i sin helhed.

Besluttet, at trykke synodalforsatningen. Skolekomiteens rapport behandlet og antaget. Besluttet, at formanden skal udnevne en komite af tre til at forberede behandling af spørsgæmalet om vort forhold til Synodalkonferensen. Missionskomiteens indstilling op læst, behandlet og de tre første punkter antaget.

Besluttet, at valg paa embedsmænd og staaende komiteer skal behynde kl. 11 tirsdag formiddag. Mødet hævet.

Tirsdag formiddag 3die juni.

Andagt ved past. C. A. Moldstad. (Gal. 1).

Protokol for mandag formiddag og eftermiddag op læst, rettet og antaget. Komite til at justere protokollerne over Icerforhandlinger blev valgt. Fuldmagtskomiteen rapporterede. Besluttet, at fortsætte med behandling af missionskomiteens indstilling.

Indstilling fra mødets forlagskomite blev op læst og behandlet. Punkt 1 blev antaget og punkt 2 diskuteret til kl. 11, da valg af embedsmænd skulle foretages. Valget fik følgende udfald: Formand, past. B. Harstad; suppléant for formanden, past. J. A. Moldstad; sekretær, past. L. P. Jensen; suppléant, C. N. Petersen; kasserer, past. A. S. Torgerson; suppléant, Arnold Jakobsen; revisorer, past. C. Hansen og Einar Lyshøj; suppléanter, past. H. Ingebritson og L. E. Ludvig.

Besluttet, at nuværende formand og suppléant for formanden skulle fungere indtil den nyvalgte formand og suppléant, efter synodalforfatningen, træder sine embeder.

Besluttet at vælge en nominationskomite paa 5 medlemmer.

Diskussion over punkt 2 i forlagskomiteens indstilling forsat tes. Punktet vist tilbage til komiteen. Mødet hævet.

Tirsdag eftermiddag 3die juni.

Andagt ved past. Chr. Anderson. (Eð. 22, 17—31).

Fuldmagtskomiteen rapporterede. Besluttet, at det overlades til den staaende forlagskomite, at ordne med opdag og trykning af synodalforfatningen. Past. G. Nesseth læste sit referat: Absolutionen. Fortsat behandling af forlagskomiteens indstilling.

Past. Chr. Anderson blev valgt til R. R. Secretary. Besluttet, at R. R. Secretary faar sig udbetaalt en del udgifter han har haft i det forløbne aar. Inkorporationskomiteens indstilling op læst og behandlet. Tiden for mødet forlænget. Staaende inkorporationskomite blev valgt. Mødet hævet.

Onsdag formiddag 4de juni.

Andagt ved past. C. Hansen. (Gal. 91). Protokol for tirsdag formiddag og eftermiddag op læst og antaget. Fuldmagtskomiteen

rapporтерede. Arnold Jakobsen resignerede som suppléant for kassereren. Resignationen blev antaget og L. C. Ludvig blev valgt i hans sted. Hilsener til mødet fra prof. Th. Græbner og H. A. Falke og hustru blev opført. Formand Harstad frembar hilsen fra Martin Pederson, Woodenville, Wash. Besluttet, at disse taffes for opmuntningen og hilsenerne tryffes i synodalberetningen. Komiteen i anledning vort forhold til Synodalkonferensen rapporterede. Indstillingen behandlet og antaget. Representanter til Synodalkonferensens møde blev valgt. Finanskomiteen rapporterede. Indstillingen behandlet og antaget. Nominationskomiteen rapporterede en del nominationer, som blev tilstemte. Besluttet, at alle prædikener samt past. Holden M. Olsens foredrag, holdt under synodemødet, skal tryffes i synodalberetningen.

Stedets præst blev anmodet om at frembrære Synodens hjertelige tak til Vor Frelsers menighed og alle som har bidraget til at gjøre opholdet her saa hyggeligt og festligt.

Mødet udtalte ogsaa sin store glæde over at saa mange langveis fra havde deltaget sammen med os til gjensidig bælærelse og opbyggelse.

Past. E. Hansson takkede alle mødets medlemmer for deres nærværelse og deltagelse. Det havde, sagde han, opmuntret og styrket hans menighed. Han ønskede alle deltagere en lykkelig hjemreise og, at mødets gode frugter ved dem maatte bæres til mange hjem og menigheder, til Guds riges velsignelse og fremme.

Besluttet, at sidste sessions protokol skal justeres af past. L. P. Jensen og sekretæren.

Mødet blev afsluttet med følgende tale af formand Harstad, afslungelse af salmeverset „Guds ord det er vort arvegods“ og Herrens velsignelse.

*

(Uddrag af formand Harstads slutningstale.)

Teg har havt den ære at arbeide sammen med de gamle grundlæggere af den Norske Synode, H. A. Preus, B. Koren og flere af dem. Teg var sammen med dem ved flere synode- og kirkerådsmøder, og paa reiser under vænkelige forholde, og fandt dem vistno ikke at være engle men mennesker, som jeg dog maatte beundre, fordi jeg under hver omstændighed fandt at de besjæledes af kristen trofæd, flid og hdmighed i sit kald og hviler i sine grave med uplettet ffjold.

Vi bør være inderlig glæd over at vi endnu har et af disse gamle navne, nemlig Herman Amberg Preus. Jeg har bedt den unge mand at holde slutningsandagt for os, men fandt at han, som medlem af en komite, var saa belæsset med arbeide, at han var undskyldt derfor.

Vil dog gjerne minde om disse Herrens ord: „S ere jordens salt.“ Naar vi ser os om i kirken blandt skandinaverne, saa vil vi finde, at der neppe blandt norske, danske eller svenske er noget samfund som ubrødelig vil holde fast ved hele den Lutheriske bekjendelse og de apostoliske frifirkelige grundfætninger. Om vi nu end er faa, saa lad os dog holde ordets banner højt -- det er det eneste som kan frigjøre os og give os seier for tid og evighed.

Komiteer under mødet.

Fusdmagtskomite: Past. L. S. Guttebø og repræsentanterne Begger Gulbrandson og S. S. Huso (pastorerne S. Blækkan og S. A. Preus fungerede for medlemmer som maaatte reise før mødets slutning).

Formandens indberetning: Past. G. A. Gullixon, T. C. Sætra og E. G. Mellem.

„Decoration day“: Past. E. Hansen og O. A. Smedal.

Resolutioner: Past. M. Fr. Wiese.

Forlagskomite: Pastorerne A. J. Torgerson, Holden M. Olsen og John Hendricks, samt repræsentanterne Nikolai Nielsen og S. G. Sime.

Finanskomite: Prof. J. E. Thoen og repræsentanterne James H. Boye, E. G. Mellem, T. C. Sætra og John Michaelson.

Missionskomite: Pastorerne L. P. Jensen, Geo. O. Villegaard og S. Ingebritson, samt repræsentanterne Olaus Hove og Hans Sande.

Skolekomite: Pastorerne Chr. Anderson og Emil Hansen, samt repræsentanterne E. B. Ellingson, N. O. Roalkvam og A. J. Levorson.

Church Extension: Pastorerne G. A. Gullixon, B. Harstad og S. A. Moldstad, samt repræsentanterne Arnold Jakobsen og Simon Stene.

Presternes reisendgifter: Pæstorerne H. A. Preus og C. A. Moldstad.

Synodens forhold til Synodalkonferensen: Pæstorerne G. A. Gullixon og H. Ingebritson, samt repræsentant E. B. Ellingson.

Inkorporationskomite: Rep. James H. Vohe, samt pæstorerne John Hendricks og H. Ingebritson.

Nominationskomite Pæstorerne A. J. Torgerson og Holden M. Olsen, samt repræsentanterne E. B. Ellingson, E. G. Mellem og Theo. Olson.

Tællere: Past. C. A. Moldstad, samt repræsentanterne E. G. Mellem og Andrew Fadness.

Justeringskomite: Pæstorerne L. P. Jensen og C. A. Moldstad, samt repræsentant T. C. Sætra.

Førlagskomiteens rapport.

(Den staaende).

Det er forholdsvis lidet denne komite har at rapportere. Komiteen har været meget uheldig tilslættet, fordi dens medlemmer boede saa langt fra hverandre, at det var umuligt at komme sammen til møder. Kun et møde blev holdt af to af komiteens medlemmer. Paas dette møde antoges tilbud paa tryfning af „Evangelisk Lutherisk Tidende“ og synodalberetningen. Det har vist sig senere, at om det tredie medlem af komiteen havde været tilstede paas dette møde, saa havde tryfningen blevet noget billigere.

Der indløb underretning om at Chicago Madison konferens havde besluttet at udgive en Lutherisk Folketænder, og komiteen besluttede da ikke at gjøre mere ved denne sag.

Komiteen blev paalagt at undersøge med hensyn til engelske salmebog. De enkelste medlemmer af komiteen har gjort, hvad de har funnet med dette, men da de ikke har fundet møde og drøfte resultatet af sine undersøgelser har komiteen intet af vigtighed at rapportere.

Holdem M. Olsen,
E. B. Ellingson,
Jacob E. Thoen.

Kassererens rapport.

Synodekassen:

	Indtægter	Udgifter
Fra 14de juni 1918 til 27de maj 1919	\$3,129.63	
Udbetalt i samme tidsrum		\$2,082.89
Kassbeholdning		1,046.74

Misjonskassen:

Modtaget fra 14. juni '18 til 27. maj '19 \$2,626.36		
Rev. John Hendricks	412.50	
Rev. H. A. Preus	320.00	
Leie af telte etc. under synodemødet 1918	55.00	
Vorstjellige missioner, indianer, neger, etc.	87.77	
Andre udgifter	50.50	
	\$ 925.77	
Kassbeholdning	1,700.59	

Evangelisk Lutherisk Tidende:

Trykning og porto	\$ 954.05
Nedaktørens løn, 11 maaneder	550.00
Subskriptionspenge fra C. N. Petersen	\$ 778.80
Tilskud fra Synodekassen	725.25
	\$1,504.05
	\$1,504.05

Church Extension:

Bed F. A. Moldstad	\$ 580.00	\$ 580.00
Synodalberetning.		
Trykning etc. 1500 eksemplarer		\$ 322.00
Rev. C. N. Petersen	\$ 242.77	
Tilskud fra Synodekassen	79.23	
	\$ 322.00	\$ 322.00

Komite-indstillinger.

(Siden form de blev antagne af mødet.)

Forsmandens indberetning.

Komiteen indstiller følgende til behandling:

1. Synoden udtales sin store glæde og taknemmelighed til Gud over at vi nu med gjensidig tillid og tross enighed uforstyrret kan samles for at betragte og behjælde dyrbare sandheder, som er aabenhærede i ordet.

2. Synoden raader efter Kristen baade enkeltpersoner og menigheder til ikke at gjøre det til hovedopgave, at samle store tal og bygge et stort ydre samfund; men lade det blive vor hovedopgave at fremme Guds ære, vor egen og andres frelse og salighed, ved at bruge, tilegne os og adlyde alt Guds ord. Dette bør baade prester, lærere og menighedsfolk tage sig til hjerte, og ivrig arbeide for dette maals opnåelse ved flittig kirkegang, daglig brug af Guds ord i hjemmet og ved udøvelse af lære- og kirketugt.

3. Synoden gjør opmærksom paa, at i kirken er alle kristne lige brødre, da vi alle har den samme Herre og aand, den samme lov og det samme evangelium. Samfundet maa vogte sig for alle tilhørseligheder til at tilside sætte stedsmenighedernes rettigheder og at øve i nogen henseende samfundstyranni. Alle embeder bør derfor skiftevis forrettes af saa mange som mulig.

4. Menighedsråden bør fremmes iblandt os.

5. Synoden takker Gud for den troskab de prester har udvist, som blev affattet fra menigheder, ikke fordi de har ført falsk lære, et forargeligt liv eller udnygtighed i embedet; men ene og alene fordi de ikke hylder det nye store samfund.

Deres troskab i denne ildprøve er blevet til et lysende eksempel iblandt os.

Skolekomiteen.

1. Vi anbefaler at en staende skolekomite paa tre medlemmer bliver valgt.

2. At der oprettes en menigheds-skole-kasse, hvor trængende menigheder kan faa understøttelse for menigheds-skole, som tager vare paa barnets hele undervisning, og at denne kasse bestyres af skolekomiteen.

3. At Synoden søger oprettet en norsk professorpost ved Mis-

fourishynodens College i St. Paul, Minn., som kan tage sig af de unge mænd af vort samfund, som vil forberede sig for det teologiske studium, eller andre som vil have en høiere uddannelse.

- At skolekomiteen bemhyndiges til at udføre dette.

Church Extension Fond.

- Der oprettes et Church Extension Fond.
- Dette Church Extension Fond bestyrres af en komite paa tre medlemmer.
- Dette fond oprettes derved at vi snarest mulig samler penge og Liberty Bonds dertil.

Samfunds forhold til Synodalkonferensen.

Synoden gjør ansøgning om optagelse i Synodalkonferensen, og vælger repræsentanter til det næste møde.

Komiteen for inforporation.

- Komiteen indstiller til Synoden, at de nødvendige skridt tages til at inforporere samfundet, og at denne inforporation sker efter næste aarsmøde.
- At der vælges en permanent inforporationskomite paa tre medlemmer, som faar i opdrag at udfærdige de nødvendige dokumenter, og at disse dokumenter fremlægges paa næste synodemøde til antagelse.
- At en klausul i inforporationsartiklerne udfærdiges, som sikrer samfundet dets eiendom, og at eiendommen skal holdes af den del, selv om den er aldrig saa lidt, som holder fast ved de principper som samfundet hævder med hensyn til tro, lære og firkelig præfisj.
- Den permanente inforporationskomite paalægges at undersøge under hvilken stats lov samfundet skal inforporeres.

Missionskomiteen.

- Vi anbefaler til Synoden at ordne det saaledes, at en reisende missionær kan øfre sig udelukkende for indremissionsgjerningen.
- Synoden nedstætter en permanent missionskomite paa tre medlemmer, som skal varetage indremissions- og barmhjertighedsarbeidet, og som bemhyndiges til at ansette missionærer hvor det tiltrænges.

3. Synoden støtter for nærværende Missouri-Synodens barin-hjertighedsanstalter.

4. Synoden opretter en hedningemissionskasse, hvortil bidrag modtages for dels, at støtte missioner inden Synodalkonferensen og dels, at danne et fond for en mission at drives af vort eget samfund.

5. Synoden nedstætter en komite paa tre medlemmer, som skal gjøre de nødvendige forberedelser for vor fremtidige hedningemissionsarbeide.

6. Synoden takker Gud for den fremgang som den staende missionskomites og vores missionærers arbeide har haft under hans velsignelse i det forsvundne aar.

Forlagskomiteen.

Forlagskomiteen indstiller angaaende vort kirkelige organ følgende:

Paa grund af de sceregne forholde er Evangelisk Lutherisk Tidende vor vigtigste missionær. Vi bør derfor anvende al flid, saaledes at det paa bedste maade svarer til sin hensigt.

Derfor tilraades Synoden:

1. At gjøre bladet dobbelt saa stort som det nu er.
2. At udgive, om muligt, andet hvert nummer paa engelsk, og at prisen bliver den samme.

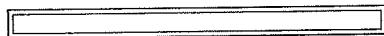
3. Og da bladet har saa vigtig en opgave, saa tilraades Synoden at vælge en redaktionskomite paa tre, som efter omstændighederne faar gjøre sit arbeide gratis, saaledes som det tidligere skede i Synoden med Maanedstidende og Kirketidende.

4. At der vælges en staende forlagskomite paa tre medlemmer, som saa vidt mulig bor i nærheden af hverandre.

5. At der oprettes en forlagsforretning, og at det overlades til den staende forlagskomite, at træffe de fornødne ordninger dermed.

6. At Synodens venner opmuntres til at støtte forlagsforretningen med rentefrie laan.

7. At der udgives en Evangelisk Lutherisk Folkekalender.

Synodalforsatning for Den norske Synode af den Amerikanske Evangelisk-Lutherske Kirke.

Å p i t e l I.

Om Synodens navn, befjendelse og Kirkeskrifte.

Paragraf 1.

Denne organisations navn skal være: „Den norske synode af den amerikanske evangelisch-Lutheriske Kirke“. — „The Norwegian Synod of the American Evangelical Lutheran Church.“

Par. 2.

Den eneste kilde og regel for synodens tro og lære er Guds hellige ord, aabenbaret i det gamle og nye testamentes kanoniske bøger.

Par. 3.

Den norske synode befjender sig til samtlige den Lutheriske Kirkes symboliske bøger eller befjendelsesskrifter, indeholdt i Konkordiebogen, som følger:

- a) de tre hovedsymboler: det apostoliske, nicænse og athanasianiske;
- b) den uforandrede augsburgiske konfession;
- c) konfessionens apologi;
- d) de schmalkaldiske artikler;
- e) Luthers lille Katekismus;
- f) Luthers store Katekismus;
- g) Konkordieformelen, fort begreb;
- h) Konkordieformelen, grundig forclaring.

Par. 4.

Før at bevare enhed i de gudstjenestlige ceremonier tilraader Synoden menighederne enten, saavidt muligt, at bruge den norske Kirkes ritual af 1685 og alterbog af 1688 eller ogsaa den af Synoden i Spring Grove, Min., juni 1899 antagne nye alterbog, eftersom de enkelte menigheder maatte beslutte.

K a p i t e l II.

Om synodens sammensætning, samt om optagelse af medlemmer.

Par. 1.

Synoden bestaaer af de menigheder, som har sluttet sig sammen ved at antage denne synodalforfatning.

Par. 2.

Staaende medlemmer inden synodalforbindelsen, hvilke med hen-syn til sin embedsstilling altid staar under synodens opsyn, er prester, som betjener synodens menigheder, og som er optagne i synoden.

Par. 3.

Som staaende medlemmer kan desuden optages, a) lærere ved egne eller andre rettroende læreanstalter, b) prester for lutheriske menigheder, som ikke staar i synoden, c) fast ansatte skolelærere for lutheriske menigheder i eller udenfor synoden, samt d) andre ret-troende lutheriske kristne.

Par. 4.

Naar en menighed ønsker tillætning til synoden, skal den indsende andragende derom til formanden. Med dette andragende skal følge a) afskrift af menighedsordningen og menighedens bilove, som beviser for, at dens lære, bekjendelse og kirkeordning er øgte evangelijs-lutherisk; b) rettelig bevidnet erklæring om, at synodens forfatning er antagen i offentligt menighedsmøde. Disse papirer skal forelægges synoden, som derpaa afgjør, om andragendet skal bevilges.

Par. 5.

Naar nogen ønsker optagelse som staaende medlem af synoden, maa han til formanden indsende andragende derom, ledsgaget af erklæring om, at han ubetinget tilstemmer synodens lære og bekjendelse samt underkaster sig dens forfatning. Er det en præst, som begjører optagelse, maa han tillige, inden optagelse kan se, godt-gjøre, at han er rettelig prøvet, ordentlig kældet og kirkelig indviet til det geistlige embede. Sagen tilligemed de vedlagte papirer fore-lægges synoden til afgjørelse.

Kapitel III.

Om synodens almindelige møder og disses sammensætning, samt om prestekonferenser.

Par. 1.

Efter det apostoliske forbillede, som Ap. gj. 15 giver, ordnes og ledes synodens anliggender ved dertil bestemte møder.

Par. 2.

Synodemøder holdes hvert aar.

Par. 3.

Enhver med synoden forenet menighed hør lade sig repræsentere ved synodemøderne efter de i denne forfatning angivne regler. Repræsentanterne maa være mænd med godt rygte og medbringe til møderne bevis for sit valg.

Par. 4.

Medlemmer af synodemøderne er: a) synodens staaende medlemmer, b) valgte repræsentanter fra synodens menigheder. Hver menighed har ret til at sende to og hør sende en repræsentant. c) Andre lutheriske kristne, som synodemødet maatte optage.

Par. 5.

Til overordentlige synodemøder gjælder de til sidste ordentlige møde skete valg.

Par. 6.

Stemmeberettigede er: a) prester, som hører til synoden, og som betjener menigheder, der hører til synoden. b) De af synodens menigheder overensstemmende med par. 3 og 5 valgte repræsentanter.

Par. 7.

Foruden de i dette kapitel ovenfor bestemte samt andre firkelige møder, som man til forskellige tider og steder kunde finde tilsigte, hør synodens prester ogsaa, saavidt muligt, komme sammen i større og mindre prestekonferenser, for ved gjensidig helcerelse og formning at befæste hverandre i lærens renhed og enhed, fremme det fri-

stelige livs udvikling og overhovedet dygtiggjøre hverandre til embedet.

Disse konferensers protokoller skal altid fremlægges for synodemødet.

Capitel IV.

Om synodens formaal og fælles anliggender.

Synoden skal væge saavel over lærrens renhed og enhed. (Ef. 4, 3—16; Æor. 1, 10) som over det kristelige livs udvikling og deraf:

- a) i sine synodemøder fornemmelig behandle saadanne lærespørgsmaal, til hvis drøftelse der maatte vise sig særegen træng, påtale og advare mod indtrængende fæller, bilsfærelser og synder samt mod ukristelige retninger i tiden;
- b) føre opsigt med de staaende medlemmers embedsførelse (kap. 2, par. 2 og 3) samt med menighedernes kirkelige tilstand;
- c) søge at udjevne kirkelige stridigheder samt meddele raad og betænkning i kirkelige spørgsmaal;
- d) oprette og bestyre læreanstalter til rettroende presters og folclæreres uddannelse samt fremme den indre og ydre mission;
- e) fremme brugen og udbredelsen saavel af den hellige skrift som af rettroende lærebøger, salmebøger og opbyggelsesbøger;
- f) oprette og bestyre de fornødne kasser for synodens læreanstalter samt til bestridelse af synodens øvrige udgifter.

Capitel V.

Om synodemødernes forretningskreds.

Par. 1.

Synodemøderne skal arbeide til de fælles formaals opnæELSE (se kap. 4) og har a) at vælge en formand for synoden, en sekretær, en kasserer og to revisorer samt suppleanter til disse embeder; b) at vælge de staaende komiteer, som er fornødne for at fremme synodens gjøremaal, missionsgjerningen, skrifters udgivelse osv.; c) bestemme tid og sted for næste synodemøde.

Par. 2.

Lære og samvittighedsspørgsmaal kan ikke afgjøres ved stemmeflerhed, men alene efter Guds ord og vor kirkes symboliske bøger.

Par. 3.

Forsaavidt ikke anderledes i denne forfatning er bestemt, eller vedkommende møde ikke i det enkelte tilfælde anderledes bestemmer, afgjøres i de ovenfor nævnte møder alle sager med simpel stemmeflerthed, og hvis stemmerne er lige delte, gjør formandens stemme udslaget.

Par. 4.

Lige overfor de enkelte menigheder er de ovenfor nævnte møder kun raadgivende forsamlinger. Hvis derfor en menighed tror, at en beslutning strider mod Guds ord, eller finder, at den ikke er tjenlig for den under dens særegne forhold, saa bør menigheden anmelde dette for vedkommende mødes formand samt angive grundene dertil. Hvis ikke inden ses maaneder efter beslutningens befjendsgjørelse ved mødets sekretær tilg anmeldelse indsendes, anses beslutningen antagen af menigheden.

Kapitel VI.

Om synodens embedsmænd og disses forretningskreds.

Par. 1.

Synodens embedsmænd er: synodens formand, sekretær, kasserer og to revisorer.

Par. 2.

Til formand og suppléant for formanden kan blot vælges stemmeberettigede præster.

Par. 3.

Synodens formand skal

- holdt visitats ved synodens læreanstalter og føre tilsyn med de af synodemødet valgte staaende komiteers virksomhed; (af hvilke komiteer han er ex officio raadgivende medlem);
- saavidt muligt besøge i det mindste de større prestemøder;
- mægle i tvistigheder, naar hans tjeneste begjøres af begge parter;
- sammenfalte synodemøder efter de ovenfor i kap. 3, par. 2 givne bestemmelser;
- lede synodemødernes forhandlinger;

f) udnævne komiteer og referenter saavel før som under synodemøderne til forberedende behandling af vigtige sager, forsaaividt ikke synoden særlig beslutter selv at udnævne dem;

g) til hvert ordentligt synodemøde afgive indberetning om sin virksomhed samt om Kirkensamfundets tilstand i det hele; til hvilken ende præsterne årlig skal indsende til ham parochialrapporter samt beretning om menighedernes tilstand;

h) besørge prøvelse af kandidater til prædikeembedet og, hvor det fornødges, af præster, som fra andre samfund ønsker at indtræde i synoden;

i) naar føregne omstændigheder gjør det fornødent, sammenfalte overordentlige synodemøder, naar mindst en trediedel af synodens menigheder begjører det.

Par. 4.

S udførelsen af sin gjerning skal synodens formand, saavidt omstændighederne tillader det, søge embedsbrødreneres raad og bistand.

Par. 5.

Synodens sekretær skal føre protokol over synodemødernes forhandlinger, besørge offentliggjort et af synodens formand gjennemført uddrag af disse og udfærdige de skrivelser fra synoden, som denne eller dens formand maatte påalægge ham, samt befjendtgjøre tid og sted for synodemøderne og de forhandlingsgjenstande, der maatte være bestemte for disse.

Par. 6.

Synodens kasserer skal forvalte de kasser, hvis forvaltning af synoden bliver ham overdragen. Han udbetaler fun efter anvisning af den eller de embedsmænd, som dertil af synoden er bemyndigede, og skal til ethvert ordentligt synodemøde aflægge regnskab.

Æpitel VII.

Om valg af synodens embedsmænd.

Par. 1.

Synodens embedsmænd vælges paa to aar. Formand og højpleant for formanden tiltræder sine embeder ved det følgende synodemødes udløb. De øvrige embedsmænd tiltræder sine embeder straks efter udløbet af det møde, paa hvilket de er valgte.

Par. 2.

Ø tilfælde af at der opstaaer vækse i noget af synodens embeder, skal suppléanten for embedet rykke op og beklæde embedet indtil embedstidens udløb.

Par. 3.

Til valg af formand og suppléant for formanden udskræbes over halvdelen af de afgivne stemmer.

Kapitel VIII.

Om forandringer i synodalforfatningen.

Naar undtages kapitel 1 par. 2 og 3, samt kap. 2 par 5, hvis indhold ikke maa forandres, kan forandring i denne synodalforfatning ske paa følgende maade: forslag til forandring fremlegges for et ordentligt synodemøde, og hvis det bifaldes med to tredjedeles stemmeflerhed, skal forslaget bekjendtgøres, forat de mod synoden forenede menigheder kan indsende erklæring derover til synodens formand. Som samtykkende i forandringen ansees de menigheder, som ikke indsender nogen saadan erklæring inden næste aars ordentlige synodemøde. Her optages igjen sagen, og hvis forslaget da vinder to tredjedeles stemmeflerhed, er det endelig antaget.

Læreforhandlinger,**Skriftprincipet.**

(Referent past. M. K. Bleken.)

Naar vi, en lidet rest af den gamle norske synode, er samlet her for at forhandle om vigtige lærdomme, som vi beder Gud hjælpe os til at holde ubrødelig fast ved, saa vi ikke fornegter dem hverken i ord eller gjerning, da er det **to** ting, som vi maa have klart for øie som forhandlingerernes måal:

1) Først at det, som skal forhandles, sagen selv, maa blive saa klart fremstillet, at selv den enfoldigste kan fatte det. Der skal ikke være nogen saakaldte lærde afhandlinger, som vel kan beundres, men ikke fattes af de fleste, og hvis indtryk derfor ogsaa snart udsllettes. Her kan vi mindes og tage til hjerte det, som apostelen Paulus figer i 1 Kor. 2, 1 fslg.: „Og jeg, brødre, da jeg kom til eder, kom jeg ikke

for med prægtige ord eller visdom at forlynde eder Guds vidnesbyrd; thi jeg agtede mig ikke at vide noget iblandt eder, uden Jesus Kristus og ham forstået. Og jeg var hos eder i frøbelighed og i frygt og i megen bæven, og mit ord og min prædiken var ikke i menesklig visdoms overtalende ord, men i aands og krafts bevisning."

2) For det andet skal vi høre, at hensigten er den, at de sandheder, som vi skal forhandle om og høje at hjelpe hverandre til at erkjende bedre og bedre, maa saaledes trænge ind i vores sambittigheder, at de kommer til at blive efterfulgte i livet, saa vi ikke bliver lig fariseerne, om hvem Jesus siger: „Paa Moses's stol sidder de skriftlærde og fariseerne. Alt det derfor, som de siger eder, at I skal holde, det holder og gjører. Men gjører ikke efter deres gjerninger! Thi de siger det vel, men gjør det ikke.“

Noget nyt er det ikke, vi skal forhandle om; thi vi har ikke gjort nogen nye opdagelser. Men det er de lærdomme, som har været anseet for at være — og er det virkelig ogsaa — hovedlærdomme. De lærdomme, som den lutheriske reformation drog frem igjen i lyset. De lærdomme, som den norske synode har hevdet med kraft og klarhed i fortiden, og som vi ogsaa vil hævde, saa vi ikke bare i navnet, men ogsaa i gabnet kan være den norske synodes arvtagere. Og det passer, at vi just nu, da vi paa en maade maa begynde igjen fra nyt af, tager for os disse emner, at vort arbeide kan hvile paa det rette grundlag, og at vi saaledes kan anbefale os til alle menneskers sambittighed for Guds aasyn (2 Kor. 4, 2).

Skriftprincipet eller de rette regler for **schriftfortolkning**, **schriftforklaring** eller **schriftudlæggelse**.

1) Vi gaar altsaa ud fra den sandhed, at bibelen er Guds ord. At Guds aand har givet de hellige profeter, evangelister og apostoler i sinde alt hvad og med hvilke ord de skulle skrive og at „Den ganske skrift er indblæst af Gud“, 2 Tim. 3, 16). Denne skrift, dette Guds ord er derfor den eneste visse og fuldkomne rettskuor for vor tro og vort levnet. Joh. 8, 31: „Da sagde Jesus til de jøder, som havde troet paa ham: Dersom I blive i mit ord, ere I i sandhed mine disciple, og I skulle erkjende sandheden, og sandheden skal frigjøre eder.“ Til denne skrift er vi alle henvist. I dette ord skal vi blive. Det gjenfører os, gjør os til nye mennesker. „Efter sin beslutning har han født os ved sandheds ord, forat vi skulle være en forstegrøde af hans skabninger“ (Jaf. 1, 18). Dette ord veileder os. „Det ord er en lygte for min fod og et lys for min sti“ (Sal. 119, 105). „Det er mægtigt til at gjøre vores sjæle salige“ (Jafob 1, 21). „Salige

ere de, som høre Guds ord og bevare det" (Luk. 11, 28). Dette ord skal dømme os paa den yderste dag: „Hvo der foragter mig og ikke annammer mine ord, har den, som dømmer ham; det ord, som jeg har talt, det skal dømme ham paa den yderste dag" (Joh. 12, 48). Heraf ser vi, hvor overmaade vigtig det er, at Guds ord bliver forklaret og fortolket ret. Eller som vi ogsaa pleier at sige: bliver prædiket purt og rent. Ikke alle gjør det. Det fortæller allerede det nye testamente. 2 Kor. 2, 17: „Thi vi er ikke som de mange, der forfalske Guds ord, men som af retsfidighed, ja, som af Gud tale vi for Guds aasyn i Kristus." Men nu kunde nogen kanstse være tilbøjelige til at tænke: „ja, det er ganske rigtig. Guds ord burde forklares ret; men hvad angaar det os. Vi er jo ikke prædikanter og udlæggere af skriften. Dette angaar dem, som forvalter ordets embede i menigheden, ikke os tilhørere." Visstelig angaar dette dem, som udlægger Guds ord offentlig i menigheden, dem som underviser i ordet. De skal holde fast ved det troverdige ord efter undervisningen (Tit. 3, 9), blive i det, de har lært og fjende den hellige skrift (2 Tim. 3, 14, 15). Men det er en stor og ifjæbnesvanger feilta-gelse at mene, at det kun angaar dem. Nei, det angaar ligesaa meget dem, som undervises i ordet, alle som vil være kristne. De har ogsaa sine forpligtelser og sit ansvar. Var det tilfældet, at alle som foretog sig at udlægge Guds ord, udlagde det ret, saa kunde vel tilhørerne spare sig den nære selv at undersøge sagen; men nu ved vi, at man aldeles ikke kan stole paa det. Det lærer Guds ord os. Paulus siger til de celdste i Jesus: „Thi jeg ved dette, at der efter min bortgang skal komme svare ulve ind iblandt eder, som ikke skal spare hjorden, og af eder selv skal mænd opitaar, som skal tale forvendte ting for at drage disciplene efter sig." (Ap. gj. 20, 29, 30). Jesus siger: „Men vogter eder for de falske profeter, som kommer til eder i faareflæder, men er indvortes glubende ulve" (Matt. 7, 15). „G elskelige! Eror ikke enhver aand, men prøver aanderne, om de ere af Gud! Thi mange falske profeter ere udgangne i verden" (1 Joh. 4, 1). At dette ikke er noget, som var særegent for hin tid, da apostollerne skrev, er klart. Slig vil tilstanden altid være. Om de sidste tider siger Fresseren: „Thi falske kristner og falske profeter skal opstaar og gjøre tegn og underlige gjerninger, saa at endog de udvalgte skal forføres om det var muligt" (Matt. 24, 24). Hvorefster skal man da prøve aanderne, om de er af Gud? So, alene efter Guds ord; thi det hedder: „Dersom nogen taler i menigheden, han tale som Guds ord." (1 Pet. 4, 11).

Det er da ganske klart, at de som vi pleier at kalde tilhørere, har baade ret og pligt til at sætte sig saaledes ind i Guds ords lærdomme, at de er iftand til at bedømme enten det, som prædikes eller udlegges for dem er ret eller ei. Når, hvilken jammer og nød er der ikke afstet kommet i kirken derved, at man har forsømt den gyldne regel, som Verøenserne fulgte, da Paulus og Silas prædikede for dem: „Men disse (nemlig Verøenserne) var ædlere end de i Tesalonika; de anmaimede ordet med al villighed og randsagede daglig i skrifterne, om disse ting havde sig saaledes“ (Ap. gj. 17, 11). Det er naturligvis ulige lettere at slaa sig til ro med det, at denne eller hin har sagt saa eller jaa og være en autoritetsdyrker; men skal man have en fast grundet overbevisning, da maa den bygges paa Guds ord. Og til en saadan overbevisning kan man ikke komme uden, at man selv har gransket skriften og ved, hvad den siger. Først da kan man sige: Saa tror jeg, for saaledes staar der frebet.

Men saa er der dem, som siger, at det er en umulighed at komme til en saadan klarhed i Guds ords lærdomme, at man kan sige og paastaar, at man har ret, og at det modsatte er falsf. Alt saa, at det ikkegaard an at finde skriften sørde og rette mening. Skriften indeholder den usejlbare sandhed; men at finde den, kan man ikke. Se paa de mange forskjellige slags udleggelse, siger de. Den ene modsat den anden. Hvem skal nu afgjøre, hvem der har ret? Naar de lærde teologer, som kan læse baade græs og hebraisj ikke kan komme overens, hvad skal da vi kunne afgjøre, som er ensoldige og uscerde folk? Bryd dig aldrig om de lærde teologer! Lærdommen er god nok og en kostelig ting, naar den bruges ret; men den kan og saa misbruges. Men sig mig, hvad vilde det i det heletaget nytte at have Guds ord i den hellige skrift, naar det var en umulighed at komme til klarhed over, hvad den lærer? Hvis jeg giver en mand en bibel og siger til ham: Se, her er en meget god bog. Det er bilden, Guds eget ord, som han har givet os. Den fortæller os om veien til salighed. Men du maa ikke tænke, at det vil nytte dig noget at læse i den; thi der er intet menneske, som med visshed kan finde ud, hvad den lærer. Saa dunkel og uklär er den. Da maatte han vel sige: Da nytter ikke den bog mig noget. Du kan beholde den selv. Eller jeg skal undervise en klasse konfirmanter, og jeg siger til dem: Kjære konfirmanter! Jeg skal mi undervise eder i den kristne tro. Men enten det ikke lærer af mig er ret eller ei, det ved jeg ikke. Hvad slags undervisning vilde det blive? Eller jeg skal holde en prædiken for min menighed, og jeg skulde begynde om-

trent sfig: Åjære menighed! Jeg skal nu forklare og udlægge et skrifstafsnit; men om dette har der været saa mange slags meninger, at jeg virkelig ikke ved, hvad slags lærdom og undervisning dette sted indeholder. Eller jeg er faldt til en syg og døende og skal veilede ham. Eller til en ansægtet synder, som kanſke ligger for døden. Han er nedbøjet og begjører af mig som præst veileding og trøst, og han vil have noget vist og fast at holde sig til, noget som han kan stole paa, noget som han kan dø paa. Skal jeg sige: Ja, her skal jeg læse noget for dig i bibelen; men hvorledes det skal forståes, som staar her, det har jeg ingen greie paa. Alle maa indse, at saadan tale vilde være meningsløs. Men saa maatte man tale, dersom det var tilfælde, at man umulig kan komme til nogen fast overbevisning om, hvad skriften virkelig lærer. Slig tale er enten et **thyndt dække** for ens **vantro**, eller det er en befremd undskyldning for dem, som er saa aandeligt træge og dorſe, at de ikke gider at undersøge, om disse ting forholder sig saaledes, men simpelthen gaar med der, hvor det er mest letvindt og befremt og lader andre tænke og tro for sig, saaledes som tilfældet er i den katolske kirke. Desuden vilde det være at negte skriften's klarhed og **thydelighed** at sige, at det er umulig at komme til nogen vished med hensyn til skriften's lærdomme, og saaledes heller ikke vide, om en udlæggelse af skriften er ret eller ei. Et af de første spørgsmaal, vi har i forklaringen behandler den sag. Er bibelen ikke mørk og **uthydelig** for de enjoldige og ulærde?

J alle de ting, som udkræves at vide til salighed, er den klar nok for den, som ret omgaaes dermed, enten han er læg eller lerd.

Hvorledes omgaaes man ret med Guds ord? Maar man først søker til Gud om hans aands oplysning, dernæst læser med **andagt** og et **villigt forsæt** at ville leve efter ordet.

Det er saaledes vigtigt for alle at lære, hvorledes de skal omgaas ret med Guds ord, baade for den, som skal udlægge det og for den, som er tilhører eller selv læser skriften. Det angaar os alle lige meget enten vi har det embede i kirken at undervise eller vi undervises. Det figer sig selv, at vi ikke kan give dette tema en udtømmende behandling. Vi har ikke tid til det, men vi skal forsøge at tage med det vigtigste.

1) **Skriften's mening maa udfindes af skriften selv**, af dens egne ord, eller da den Helligaand taler gjennem skriften, saa maa den Helligaands mening ikke skilles fra skriften selv. Man har altsaa ingen som helst ret til at legge en fremmed mening ind i skriften, men øsge at komme til klarhed over, hvad den Helligaands mening er

og høie sig for den. Den Helligaand taler til os kun gjennem skriftenes ord, og alt det, som ikke stemmer overens med skriftenes ord, maa derfor kun være løgn og bedrag. Det maa være saa, ellers kunde det ikke være sandt, at den Helligaand har givet de hellige profeter, evangelister og apostler i finde ikke alene det, de skulde skrive, men ogsaa de **ord** de skulde bruge. Der indvendes her, at man paa den maade bliver bogstavtrælle og for at bevise det, ansører man 2 Kor. 3, 6: Bogstaven ihjelstaar, men aanden levedegjør, som om aanden ikke havde noget med bogstaverne eller ordene at gjøre, men var noget ubestemt, som var adfældt fra ordene. Men ser vi paa det sted og sammenhængen, saa ser vi, at med bogstaven menes her Loven og med aanden evangeliet. Og det som apostelen her vil sige er, at Loven ikke kan levedegjøre. Det kan alene evangeliet. Skal vi ikke være bundne til ordene, saa har tanken frit spillerum. Da kan man vel saa til en udlæggelse, som ofte kaldes aandrig; men dog ikke er det, som den Helligaand vil lære os. Christen siger: „De ord, som jeg taler til eder, er aand og er liv“ (Joh. 6, 63). Hvad Christus her siger om sine ord, det samme gjelder ogsaa om hans tjeners ord; thi han siger: „Hvo som hører eder, hører mit.“ Og fremdeles: „Er ikke de, som taler, men det er eders Faders aand, som taler i eder (Matt. 10, 20). Og apostelen Paulus siger: „Vi taler ikke med ord, som menneskelig visdom lærer, men med ord, som den Helligaand lærer.“ (1 Kor. 2, 13). Det viser tydelig noet, at den Helligaands mening ligger i ordene og er bundet til dem. Derfor skal vi ikke skille hans mening fra ordene, og skriftenes mening maa vi derfor hente eller udfinde af skriften selv. Hvor megen strid vilde vi ikke kunne spare os for, dersom vi fulgte denne enfoldige regel, saa at man „ikke fjendte nogen anden dyd hos fortolkeren end højmug trofæb mod Guds ord, saa at han ikke vilde belære den Helligaand, men belæres af ham.“ Meget kan her komme an paa et enkelt ord og forstaaelsen af det. En falsk udlæggelse af et enkelt ord kan affstedkomme ubodelig skade. Man hører noftaa ofte det: Ja, det staar nok saa — men. Og efter dette men kommer der da lange og indvilledende udredninger, som det er vanælig at forstaa. Beviser herpaa har man en overflodighed af i skrifter, som udgives i en firkestrid. Naar man peger paa udtryk i disse, som er feilagtige, naar man tager ordene i deres ligefremme og naturlige betydning, saa faar man det svar: Man mener det ikke slig! Ja, saa lad dem da sige sin rette og virkelige mening i udtryk og vendinger, som et almindeligt menneske kan forstaa. Som bevis paa, at man ikke kan

være vis paa skriftenes mening anføres ofte Paulus' ord, 1 Kor. 13, 12: „*Thi nu ser vi i et speil, i en mørk tale, men da skal vi se ansigt til ansigt; nu kender jeg styrkevis, men da skal jeg erkjende, ligesom jeg er erkjendt.* Vers 9: *Thi vi førstaar styrkevis og profeterer styrkevis.*“ Dette anvendes da saa, at vi ikke alene har sandheden bare styrkevis; men at det styrke, vi har, kan vi heller ikke vide om det er ret eller ei, hvilket er falsk. En fremstilling, som holder sig nøie til bibelens ord vil ogsaa have den egenstaaab, at den er klar.

II.

Derfor har intet menneske ret til at lægge sin mening ind i ordene, men vi skal tage den Helligaands mening ud af hans ord og lade skriften udlægge sig selv. **Skrift skal skrift forklare.** Thi den Helligaand selv er den eneste paalidelige udlægger af skriften. Naar vi siger, at dersom man vil omgaaes ret med Guds ord, saa maa man først suffe til Gud om hans aands oplysning, og dernæst læse med andagt og et villigt forsæt at ville leve efter ordet, saa betyder ikke det, at man faar Landens oplysning gjennem noget udenfor skriften; men at man nu ved det man læser faar denne Landens oplysing; thi man har den ikke af sig selv, da formuften er formørket og intet lys har i de guddommelige ting af sig selv. 2 Pet. 1, 20 beviser det: „*Det S først og fremst vide dette, at ingen profeti i skriften er af egen udlæggelse.*“ (Rhe oversættelser: „*Det S først og fremst ved dette, at intet profetord i skriften er givet til egen tydning;* „*thi ingenfinde er nogen profeti fremført af menneskelig vilje, men de hellige Guds mænd talte, drevne af den Helligaand.*“) Lægger man nu en anden mening ind i ordene, saa bliver det en fremmed mening og ikke den Helligaands mening. Det skal vi være bange for at gjøre. Er det saa, at vi skal være forsigtige, saa vi ikke paadutter et menneske noget, som han ikke har sagt eller det modsatte af det, han har sagt, saa gjælder det end mere, at vi er forsigtige, saa vi ikke paadutter den Helligaand en mening, som hans ord ikke har. Vi skal have en hellig cerefrugt og værdighed for Guds ord. Først da kan vi læse det og høre det med den rette andagt.

Naar vi siger, at skrift skal skrift forklare ellers at skriften udlægger sig selv, saa kan vi her pege paa, hvorledes det ofte ikke er umiddelbart. Da Jesus underviste sine disciple ved lignelser saa tilføjer han ofte en forklaring over lignelsens betydning. Lignelsen om sædemanden, Matt. 13, 1—23. Klinten blandt hveden, Matt. 13,

24—43. Naar det her staar „ageren er verden,” saa kan det umulig betyde „at ageren er kirken” saaledes, som nogle har forklaret det, Joh. 12, 32: „Og jeg, naar jeg bliver opbøjet fra jorden, vil jeg drage alle til mig. „I det 33te vers tilføjes forklaringen: „Men dette sagde han for at betegne, hvad død han skulle dø. Joh. 2, 19: „Jesus svarede og sagde til dem: Nedbryder dette tempel, og inden tre dage vil jeg opreste det.” Forklaringen tilføjes i vers 21: „Men han talte om sit legemes tempel.” **Her hører ogsaa det, at det gamle testamente faar sin forklaring og udlegelse i det nye.** I det gamle testamente har vi profeterne, i det nye testamente ser vi, hvorledes disse er opfyldte. I det gamle testamente er der skygger og forbilleder, i det nye testamente er legemet og det, som forbillederne pegte paa. Men ligesom Kristus er hovedsagen i det nye testamente, saa er han og hovedsagen i det gamle. Og her maa det nye testamentes vidnesbyrd staa fast mod alle angreb paa det gamle. Saaledes staar der i Joh. 8, 56: „Abraham, eders fader, frydede sig, at han skulle se min dag; og han saa den og glædede sig.” Da Jesus gif sammen med de to disciple til Emmaus staar der, at han bebreidede dem for deres vantro og sagde: „Og daaer og senhertede til at tro alt det, som profeterne har sagt. Og han begyndte fra Mojes og fra alle profeter og udlagde for dem det, som var skrevet om ham.” Luk. 24, 25—27. Og etter: „Men han sagde til dem: Dette er de ord, som jeg sagde til eder, da jeg endnu var hos eder, at alt det bør fuldkommes, som er skrevet i Mose-loven og profeterne og salmerne om mig. Da oplod han deres forstand til at forstaa skrifterne” (24, 44. 45), nemlig det gamle testamente. Se Hebræerbrevet.

De dunkle steder skal bedømmes efter de klarere, ikke omvendt. Det er en meget vigtig regel. Men vi sagde jo, at skriften er klar, hvorledes kan vi da tale om dunkle steder i den? Skriften er visseelig klar i sig selv; men paa grund af vor fatteevne, som er formørt ved synen, saa er ikke alt i skriften lige klart for os. Det læser vi jo ogsaa i skriften selv, 2 Pet. 3, 14—16. Her figer Peter at der i Paulus's breve er noget, som er svært at forståa, hvilket de ubefæstede og ukundige forvende til sin egen fordærvelse. Der tales da ogsaa om, at noget i skriften er mælk og noget haard føde, 1 Kor. 3, 2. Da skal man merke sig, at man skal først holde sig til de klare ligefremme steder og lade disse fåste lys over de dunkle. Der er en del som med forkærlighed beskjæftiger sig med de dunkle steder i skriften, f. eks. Daniels bog og Nabenbaringen, og giver sin fantasi

frit spillerum med hensyn til tilstanden i verden i tiden, som skal gaa forud for den endelige dom. Vi sigter her til filiafterne, som har været saa aktive i de senere aar. Efter deres mening skal der oprinde en gylden tid for kirken her i verden. Kristus skal komme igjen og regjere i sin kirke i tusind aar her, før enden paa alle ting kommer. Men ser vi paa det, som den Herre Jesus Kristus figer med klare og tydelige ord til sine egne disciple, ser vi, at der slet ikke skal oprinde nogen saadan gylden tid for Guds sande troende børn her i verden, og at der ikke skal blive herlige dage for kirken henimod verdens ende, tvertimod. Se herom Luk. 21, 25—36; Matt. 24, 29, 36—44; Luk. 18, 8: „Dog naar menneskens son kommer, mon han skal finde troen paa jorden?“ Der forekommer ellers i skriften historiske beretninger om folkeslag og tilstande, om ting, som angaar videnkaben etc., som kan være vanskelige at forstå, fordi vi ikke har de nødvendige hjælpemidler til deres forståelse; men om vi nu ikke kan tilrettelægge os disse, saa anser vi dem dog for sande, og bøier os ikke for nogen vanlig kritik.

Det er forresten rigtig, at vi lægger os paa hjerte ikke at falde i den fristelse, at gruble over det, som vi kalder dunkle og vanskelige steder i den hellige skrift; men holder os til det, som er hovedsagen. Den er fremsat tydelig og klar nok for alle. Og hovedsagen er den, at Jesus er veien til salighed for alle troende sjæle. „Men dette er skrevet, forat I skulle tro, at Jesus er Kristus, Guds son, og at I, som tro, skulle have livet i hans navn,“ Joh. 20, 31. Der kan ikke være noget tydeligere udtalt i noget skrift i menneskeligt sprog end det, som skriften figer om veien til salighed, og det maa da være indlysende, at just det er den store hovedsag, og at vi lærer den vej at fående og vandrer paa den. Her kan vi se paa enkelte lærdomme, som er fundamentale; men som det viser sig, at mange slet ikke har tillegnet sig for eksempel: læren om arvesynden.

Lad os se paa nogen af de steder, som handler om menneskenes naturlige fordevelse og udhygtighed til alt godt.

1 Moseb. 6, 5: Og Herren saa, at menneskenes ondskab var stor paa jorden, og at alle dets hjerter var paafund kum var onde den hele dag.

Sal. 51, 7: Se, i misgjerning er jeg født, og i synd har min moder undført mig.

Job 14, 4: Kunde der dog komme en ren af en uren! Kiffe en!

Joh. 3, 6: Hvad der er født af fjædet er fjæd, og hvad der er født af landen er aand. Og hvad der er ment med fjæd her, det

Lærer vi i Rom. 8, „Thi de, som ere efter fjødet, kanse det fjødelige, men de, som ere efter Manden, det aandelige. Thi fjødets sans er døden, men Mandens sans er liv og fred, efterdi fjødets sans er fiendskab mod Gud; thi den er ikke Guds lov underdanig, thi den kan ikke engang være det. Men de, som ere fjødelige, kunne ikke træffes Gud.“ (V. 5—8).

Rom. 5, 12: Synden kom ind i verden formedelst et menneske, og døden ved synden, og saaledes trængte døden igjennem til alle mennesker, idet de syndede alle.

Rom. 3, 23: Thi alle have syndet, og dem flettes Guds øre.
Rom. 3, 10 flg.

Det er da klart nu af disse steder, at det naturlige menneske er totalt forstårværet, død i overtrædelse og synd. Bliver man ved skriftenes klare udsagn om dette, så kan man ikke føre vild i læren om arbejsynden.

2) Ligesaa er det klart udtalt i skriften, at intet menneske kan blive frelst ved gjerninger. Thi ved lovens gjerninger kan intet fjød blive retsfærdiggjort for ham; thi ved loven kommer syndens erfjendelse, Rom. 3, 20.

Thi intet fjød skal blive retsfærdiggjort af lovens gjerninger, Gal. 2, 16. Er ikke dette klart?

3) Fremdeles er det klart, at frelsen er en fri nædegave af Gud for Jesu Kristi skyld.

Rom. 3, 28: Saa holde vi da for, at et menneske bliver retsfærdiggjort ved troen uden lovens gjerninger.

Rom. 5, 1: Idet vi altsaa er retsfærdiggjorte ved troen, have vi fred med Gud ved vor Herre Jesus Kristus.

Rom. 3, 24: Og de blive retsfærdiggjorte uforstykldt af hans naade, ved den forløsning, som er i Kristus Jesus.

Men mange mener, at de er saa snart færdige med dette, og saa kan de begynne at spekulere paa det dunkle. Det er et misgreb. Lad os først og fremst holde os til hovedsagen og holde paa med det. Det er ogsaa nødvendigt at advare imod, at søge løsning paa spørgsmålet, som Gud ikke har besvaret i skriften. Deraf kan der intet godt komme, men meget ondt. Har vi god rede paa de klare og tydelige steder i Guds ord, kan vi vel lade det, som synes os uflart og uforståeligt være indtil evigheden faste lys over det for os. Dog læse saa vi fordyber vor erfjendelse. Det er nødvendigt.

Udlæggelsen maa ogsaa være efter troens analogi, Rom. 12, 2: „Men efterdi vi har forstjellige naadegaver, efter den naade, som er giben os, saa, hvad enten vi har profetiens gave, lader os bruge den i overensstemmelse med troen.“ Æ dette sted kan ikke profeti være det samme som at forudsige det, som skal ske i frentiden; men maa betyde skriftudlæggelse eller udtydning af skriften. Har nogen faaet den naadegave, da skal han bruge den i overensstemmelse med troen. Hvad betyder troen her? Det kan ikke være en regel, som er udenfor og uafhaengig af skriften; thi var det tilfølde, saa vilde en **sædvan regel være over** skriften, staar høiere end den, og da vilde skriften ikke være den eneste, visse og fuldkomne rettesnør. Med troen her menes det som skal troes, eller **skriften selv**. Udlæggelsen maa være skriftmæssig, d. e. i overensstemmelse med skriften og ikke stride imod den.

Naar nogen vil paastaar at han lærer ret, saa maa han altsaa bevise sin læres rigtighed af klare og tydelige steder i Guds ord. Kan han ikke det, saa er ingen forpligtet til at tro ham. Naar to lærdommie er klart aabenbaret i Guds ord, som vi ikke kan harmonere; men som for os synes at stride mod hverandre, da er vi forpligtet til at tro begge dele. Æ det senere er det blevet svært paa moden at sige: „Dette er af Gud!“ Det kan vi naturligvis ikke saa uden videre antage uden at man først beviser det af skriften. Det bliver ikke af Gud, fordi en eller anden menneskelig autoritet paastaar det. Det maa være klart, at om en forsamling antog en læresætning med aldrig saa stor enstemmighed, saa bliver det ikke sandt og ret af den grund, hvis den ellers ikke er i overensstemmelse med skriften. Derfor har vi den paragraf i synodalforsamlingen, at lære og samvittighedsspørgsmaal kan ikke afgjøres med majoritet.

*

Man kunde nu ogsaa føje til nogen ord om befjendelsesskrifterne. Vi sætter jo ogsaa dem høit og anerkjender dem uforbeholdent; men ikke som filder ved siden af skriften. Og hvorfor anerkjender vi dem uforbeholdent? Æo, fordi den deri indeholdte lære og befjendelse er intet andet end skriftenes rene lære. Og blandt befjendelsesskrifterne er der intet som kan sammenlignes med Luthers katetisme. Dens fortræffelighed har været frenihævet gang paa gang af kirvens højerste mænd. Æ enfold og klarhed saavelsom i dybder er den uovertruffen. Den indeholder en fort udlæggelse af skriftenes hovedsandheder.

Lad os holde fast ved den enfoldige og klare sandhed. Lad os

ikke blive narret fra den **fikre grund**. Det staar i Heb. 10, 23—25. Det gjælder den enkelte i menigheden og det gjælder den hele menighed. Det er de enkelte tilsammen som udgjør menigheden. Og Gud har betroet menigheden naademidlerne, ordet og sakramenterne til forvaltning. Den skal aflægge regnsskab for ham, det er sikkert. Men deri ligge ogsaa det indesluttet, at den da i alle ting maa handle efter Guds ord. Ligesom presten er bundet af det, saa er ogsaa menigheden bundet af det. Og den rette befjendelse skal hævdes i menigheden.

Men saa har vi **samfundet**, sammenlætningen af flere menigheder under et fælles styre og med et fælles måal. Der har jo været talt og skrevet meget i de senere aar om „samfund“ og menighedernes forhold til det. Synoden's gamle standpunkt har været det, som er udtalt i disse ord: „Samfundsforbindelsen er ikke en guddommelig, men en menneskelig ordning.“ Se Synodal Veret. 1903, pagina 90. Hvad er da samfundet til? Hvad opgave har det? Samfundet er en fri sammenlætning af menigheder. Malet skal være at fremme det, som er menighedens opgave. Samfundet skal holde fast ved den gode befjendelse, fremme Landens enhed og være til hjælp og støtte for de enkelte menigheder til sandhedens forsvar og bevarelse. Deraf har samfundet heller ingen ret til at bestemme noget imod Guds ord. Det staar ikke over menighederne, men skal være en tjenerinde for menighederne. I denne forbindelse kunde man nævne meget, som er hændt i de senere aar. Af det skal kun nævnes en ting.

Bed mødet i Minneapolis 1913 blev følgende indstilling forfæstet: „Synoden udtaler det inderlige haab, at Gud maatte velsigne komiteernes arbeide saaledes, at det maatte lede til, at de tre samfund maatte kunne virke sammen i Landens enhed og fredens baand til Kristi legemes opbyggelse.“ Hvad vil man i fremtiden sige om et samfund, som kan forfaste en sliig indstilling?

Guds ord og dets egenkåber.

Overbevisningen om Guds ord's guddommelige oprindelse er en virkning af ordets egen magt over det hjerte, der lader det virke paa sig. Ordets egenkåber

1) dets **virkekraft** (efficacia).

Joh. 6, 63: „De ord, som jeg taler til eder er aand og er liv.“ Det gjælder baade det talte og skrevne ord. „Det virker liv.“ Det

opholder livet. Det er ikke bare et budskab om frelse; men det bringer og meddeler og virker frelsen.

2) Ordets **mynbighed** eller autoritet (*auctoritas causativa*) Joh. 16, 13. (Auctorita Normativa) mod rationalismen, mysticismen og traditionen.

3) Ordets **tilstrækkelighed** (*sufficientia*) trænger ingen udfyldning, ingen suppleren.

4) Ordets **tydelighed** (*perspicuitos*). Deraf følger, at det i sig selv indeholder betingelserne for sin fortolkning (interpretati). Det er fortolkerens opgave at søge at udfinde hvort enkelt steds mening, dels af den grammatiske forbindelse, dels af den tankeforbindelse, hvori stedet forekommer i den hellige grundtekst, alt under stadig henblik til de historiske forhold, under hvilket ordet oprindelig blev til. Bliver der endnu dunkelheder tilbage, klarere mindre klare.

Man maa give øgt paa sammenhængen, forangaaende og efterfølgende, hensigt og maal. Hvad kan man ikke faa ud af skriften, hvis man tager et udsagn ud af sammenhængen og betragter det for sig selv. Paa den maade har man ofte bedraget folk med en falso udlæggelse, som tilsyneladende altsaa har grund i Guds ord. Der er i vor tid en meget stærk hevægelse for at forene alle kristne samfund til et, og man tror virkelig ogsaa, at det vil lykkes; thi, siger de, Kristus har bedt om det, og profeteret om det. Idet han siger i Joh. 17, 21: „Alt de alle maa være ét, ligesom du Fader, i mig, og jeg i dig, at ogsaa de maa være et i os, for at verden maa tro, at du har udsendt mig.“ Et kirkeblad staar følgende:

„Kirken er svag, først fordi den er splittet. Splittet i fire store afdelinger, som ligger i strid med hinanden, og vel i flere henseende smaa partier som stadig øger sit tal. Kristus bad i sin sidste nat, at vi alle skulle være ét, for at verden skulle komme tro, at Gud har udsendt ham. Vi er overmaade langt fra at være ét. Og saa tror da verden heller ikke, at Gud har udsendt ham.“ Hvad slags skriftfortolkning er nu det? For det første, kan det ikke bevijses af Joh. 17, at Kristus bad om nogen anden enhed for sine end enhed i den samme tro paa ham, og for det andet er der intet omhelsst bevis for, at verden som saadan nogensinde vil komme til at tro, at Gud har udsendt Kristus. Et pavekirkegens velfmagtsdage var viist kirken saa nær ét i det ydre, som den nogensinde vil blive, og dog er der viist ingen, som vover at paastaa, at verden troede mere paa Kristus

da, end nu. Det er ørgelig, hvorledes dette sted er blevet misbrugt.

Saa peger man paa Joh. 10, 16: „Jeg har ogsaa andre faar, som ikke er af denne sti; ogsaa dem bør det mig at føre hid, og de skal høre min røst og der skal blive en hjord og en hyrde.“ Sammenhængen her viser, at Jesus taler om jøder og høvdinge. Der er én hjord, alle sande troende overalt i verden; der er ikke flere hjorde. Og der er én hyrde for denne ene hjord — Jesus Kristus. Men det er noget ganske andet end, at der skal blive en hjord i det **hyre**. Mange andre eksempler kunde nævnes.

De steder i den hellige skrift, hvori en lære kan berøres, maa bedømmes efter dem, hvori læren med hensigt og mere udførlig end i andre behandles og ikke ombendt.

Citat af Johan Gerhard, p. 49, Synod. Beret. 1870.

„Saaledes bliver læren om retfærdiggjørelsen freinholdt med bestemt hensigt og har ligesom sit hjemsted i Rom. 3 og 4. Ef. 2. Gal. 2. 3. (Ikke i Jakobs brev). De øvrige steder, som handler om retfærdiggjørelsen maa derfor bedømmes efter disse. Det egentlige hjemsted for læren om nadverden er Matt. 26; Mårk. 14; Luk. 22; 1 Kor. 10 og 11. Fra disse maa derfor læren om nadverden hentes, ikke fra andre steder, som handler om andre ting, f. eks. Joh. 6, 54. 55.“

Ethvert sted i skriften har kun én af den Helligaand tilsigtet mening, nemlig den bogstavelige. Man figer at skriften kan forflare paa forfældelig maade, og at der er saa ganske modsatte forkläringer over et enfelt skriftsted. Og det er sandt. Men disse forfældelige meninger eller udtydninger kan ikke alle være rigtige, saa at den ene kan være ligesaa god, som den anden. For eksempel i 1. Moseb. Vi figer, at dage der betyder det, som ordene ogsaa klart figer, **dage**. Andre figer det betegner **perioder** paa saa og saa mange tusind aar. Begge kan ikke være rigtige. De er hinanden ganske modsatte. De reformerte figer, at i indstiftelsens ord: **Dette** er mit legeme, **er** = det betyder. Vi figer, at meningen er just den, som ordene udfiger, etc. Og de figer, at det kan være ligeegyldig hvilke af disse meninger vi har, hvilket er at fornægte skriftstens tydelighed og klarhed. Ethvert sted i skriften har kun én af den Helligaand tilsigtet mening — den bogstavelige. Da troen er grundet just paa det som

staar skrevet og tro er en sikkert forvisning om det, som haabes og en fast overbevisning om det, som ikke ses. Var det ikke saa, at enhvert sted i skriften kun har en mening, den bogstavelige, saa kunde man ikke have en saadan sikkert forvisning og fast overbevisning om det vi skal tro. Læg mærke til, hvad vi siger i slutningen af Luthers forklaring til artiklerne: Det er vaade vist og sandt i alle maader. Ord som vi kanske gik saa løselig forbi, da vi læste katekismen, men som vi senere har lært betydningen af.

Da det gamle testamente er skrevet paa hebraisk og det nye testamente paa græsk, saa maa man ved skriftenes udlaeggelse gaa tilbage til denne grundtekst. Nu det er ikke alles sag, at kunne græsk og hebraisk, paa samme tid, som det heller ikke er noget bewis paa, at man er en tilforladelig udlaegger af skriften, at man kan disse sprog. Men det er sikkert, at det viser, at det er nødvendig for kirkeens lærere at kunne disse sprog, for at de kan være dygtige til at læse grundteksten og forsvare sandheden imod vildfarelsen. Det kan være godt, at vi mindes ogsaa dette, da det bliver mere og mere almindelig, at man fordrer af presten at han skal have omkring allesteder og gaa op i en rastløs virksomhed, som ikke egentlig bringer noget andet resultat, end det at presten ikke faar den nødvendige ro til at studere. Det vil snart vase sig, hvad frugter det vil bringe, naar menigheden fordrer, at presten skal være som Fridhjof den Frøkne, om hvem det heder: „Han for viden omkring, som føgende folk.“ Intet under at presten bliver for gammel, naar han er over femti aar, og at man gjerne vil blive ham kvit for at faa en yngre.

Det som nu er sagt og meget mere som kunde siges om dette emne bør ikke være bare snak, saa vi vel tilstemmer det og siger: Ja, det er ganske ret. Saa er det; men ikke lader det komme udtrykkelig tillyne i vort levnet. At raabe: Det staar skrevet! det kan ogsaa hjævelen. Lad ikke det være en berettiget klage mod os, at vi vel siger det, men mener ikke stort med det. At vi er tilfreds naar vi har det ret i teorien og i resolutioner, vi fatter paa offentlige møder; men naar vi skal til at efterleve det, da tager vi det ikke saa noie. Lad os hjælpe hinanden saa det kan bli gjennemført

1. Æ den enkelte kristnes liv.
2. Æ menigheden og
3. Æ samfundet.

Er det vor tro og lære, at Guds ord er den **eneste** visse og fuldkomne rettesnor for tro, lære og liv, saa lad det ogsaa være det. Lad os flittig ransage skrifterne og tage fornuftens fangen under troens lydighed og have et villigt hjerte til at leve efter ordet, saa skal vi selv blive velsignet og ogsaa blive en velsignelse for andre. Thi, figer Jesus: „Himmel og jord skal forgaa; men mine ord skal ingenlunde forgaa“ (Luk. 21, 33) og „Det ord, som jeg har talst, det skal dømme ham paa den yderste dag“ (Joh. 12, 48).

* * *

Læreforhandlinger.

Naar vi læser skriften, ordet, maa vi altid betænke det er Guds ord. Gud er der, vi staar lige overfor ham, den levende, almægtige, uforanderlige Gud. Det er hans tale til os. Det er ikke en jordisk mægtig konge eller herre, men vor Gud, som har skabt os. Han har jo skabt os og fjender vores evner og forstand og ved at tale saaledes at vi kan fatte og forståa det han vil vi skal vide, og som han i ordet aabenbarer.

* * *

Speaking about authority and religion, reminds me of a priest once speaking on the Word of God, and set forth that nothing had authority except it was preached by a roman prelate. The Church gives the Word of God authority. Why is it necessary for us to lay stress on the authority of the word as God's word? Because here are great dangers. The dangers are of two kinds: first this human authority and second the human reason and without these two things, it is claimed, the Word of God has no authority. Now, let us note, we have the Word of God, and that in itself is the highest authority because spoken by and of God and has his authority in it self. The sectarians all set this principle aside, as did their founders Zwingli and Calvin. Take for instance the words of Christ in instituting the sacrament of the altar. Here the sects claim, that it is not true, what the Lord said; it cannot be his true body and blood; bread and wine only signifies his body and blood. So we see their principle of interpretation is radically wrong. But Luther at Marburg 1529 adhered strictly to the authority of God's word and the true principle of expounding scripture. We are simply to believe what God has said. His word requires faith, faith in him and therefore faith in His immutable word.

Lad os anvende dette princip paa vor tid og vores forholde. Her ser vi enkelte store mænd optræde med saadan authoritet, at de tager sig for at affatte og opstille troeslærdomme efter sit eget hoved, og saa vil de paadutte os disse uden ret til, at vi faar prøve, om de er taget af skriften og kan bevises deraf.

* * *

Glede mig over hvad her har været sagt. Men vi maa se til at holde os til visse ting, som især nu kan være til nytte for os i vor kamp. Det gjælder at handle efter det ord: stik fingerne i jorden og lugt hvor du er! Det vil sige, vi maa se os for, at vi ikke gaar vild her. Vi har fiender paa alle sider. En del af dem er ikke ørlige. Vi maa her mindes, hvad vi læerte, som børn; nemlig, hvad Dreßeren har lært os i sin bøn: „Helliget vorde dit navn.“ Følger vi dette, tager vi ikke fejl og alt afgjøres rigtigt. Læres Guds ord purt og rent og vi som Guds børn lever derefter, saa er alt godt. Er der noget som verden og endog mange saakaldte lutheriske teologer hader, saa er det dette, at Guds ord læres purt og rent og befolges i praksis. En dansk lutherisk teolog har sagt: „Det er en fremmed tanke, at skriften er Guds ord; thi det er ikke sandt.“ Dette er en farlig betragtning, at læren har ingen betydning. Saavel Danmark, som Norge og Tyskland afgiver nok af hørgelige eksempler herpaa. Ingen blandt os vil negte at antage skriften, som Guds ord. Men det er ikke nof eller alt. Her kommer vi ind paa skriftprincipet, at den hellige skrift er den eneste, visse og fuldkomne regel. Nationalisterne før i tiden og synergisterne nutildags antager skriften som Guds ord. I 1917 blev en sammenlætning gjort ifstand, som gaar stik imod skriftprincipet. I „Øpgjør“ er der flere ting, som maa stryges skal det blive rentlærende. Vil blot nævne tre her: Det første er i § 1 om læren i den anden læreform; det andet i paragrafen som henviser til XI, Art. i Konf. Form.; det tredie er „jørelse af ansvar“ etc. Hvis ikke det forandres er døren aaben for synergismen. De gode herrer figer: Det er ikke mod skrift og befjendelse, at stryge disse ting, men „Øpgjør“ staar fast og kan ikke forandres. Og os, som staar paa forandring, spotter de, og vi skal ties ihjel. Disse kan jo ikke tro, at skriften er Guds ord. De har forbeholdt sig en bagdør, hvor de kan smitte bort. Du kan faa lov til at tro og lære, hvad du vil. Men dette er soffisteri; vort folk er ført bag lyset og narret.

Det nøgne skriftprincip tilstemmes af rationalisterne og de moderne teologer; de figer just som vi. Men de tror det ikke og optræder i saareflæder. Det samme gjælder de romerske katolske og

de reformerte. Dog figer disse sidste mere, nemlig at skriften maa udlegges efter fornusten. Mylig stod der at læse i et blad, at en som negter at Herrens legeme og blod er i nadveren, kan dog være en kristen. Dette kan være saa, naar det skriver sig fra ubidenhed. Men det er dog udelukket, at en synergist kan være en kristen. Synergisten holder for, at menneket selv maa gjøre noget om end aldrig saa lidet i sin salighedssag ved f. eks. at sige: saligheden afhænger ikke af Gud alene.

* * *

Vi har nu gaaet igjennem en krise og ved, hvorfor vi ikke kan gaa med i den nye kirkelige ydre forening. Vi staar nu paa sikker grund og ikke paa noget vækslende og løst. Vi hør her mindes gamle pastor Juuls ord, om at staa paa klippen og ikke i sumpen. De, som er gaaet ind i foreningen, faar vel eller har allerede erfaret, hvor de staar. Alle vi her forsamlede ved visseleg ogsaa, hvor vi staar. Her har vi en læregjenstand for os, som hører til de grundlæggende ting for os. Vi trænger ikke blot grundighed i vor helcærelse, men vi trænger noget grundlæggende.

* * *

Vi hør ikke her lade det hero blot med snat, men vi maa lade disse ting komme udtrykkelig tilsyn i vort levnet. Lad os ikke give anledning til, at vi bliver anklagede for, at det er os nok, blot vi faar sagt det, men bryder os ikke om, enten det efterleves eller ei. Det er af høieste betydning for os selv, vores familier og menigheder. Dette maa blive en magt i vort samfund, saa vi bliver et kraftigt salt, det trænges saare i vor fordærvede tid. Det var vanfæltigt før i tiden for vores fædre i vort samfund, men nu er det endda vanfæltigere, da vi har farlige modstandere paa alle hold. Vi maa ikke glemme, at en meget megtig og farlig modstander er vort eget fjsød, der vil have det mageligt. Er det os alvorligt om at gjøre og har vi et villigt hjerte til at leve efter ordet?

* * *

Naar her tales om ordets virkning findes den udtaal i apostelens ord: Jeg skammer mig ikke ved Kristi evangelium; thi det er en Guds kraft til salighed for hver den, som tror. Dette har alle dage været Synoden's standpunkt. Og det er en meget farlig sag, at tillade noget afvigelse fra Guds flare ord; thi enhver afvigelse og vildfarelse i læren er en synd, en aandelig gift for livet i Gud. Nu ved vi, hvad nogle draaber dødelig gift blandet i et glas vand, har at betyde for

det fysiske liv for den person, som drifker det; selv om den gift ikke er synlig eller smagelig i glasset. Virkningen vil ikke udeblive; saa i det aandelige. Falsk lære er jo ogsaa skildret i skriften, som dødt kjød, og hvad virkning det har paa det menneskelige legeme ved alle, saa ogsaa paa Kristi legeme. Virkningen er ogsaa velfort skildret i salme 70 i vor salmebog: „Naar synderen ret ser sin vaade“ etc. Guds ordes virkning er gjennemgribende, skaber liv af døde, fred af usred, forandrer menneskets sind og sætter det i et nytt forhold baade til Gud og mennesker. Guds frygt er jo nyttig til alle ting.

* * *

Skriftfortolkning er af største betydning i kirken. Det siges at vi lægefolt forstaaer ikke lærediskussion, hvor det dreier sig om ret og falsk lære, og at vi ikke forstaaer skriften. Og det er sikkert, dersom vi ikke læser og overveier, hvad vi læser og hører af skriften, da kan vi aldrig komme til at forstaa dens Lærdomme. Men gjør vi det under bøn til Gud om hans aands oplysning etc., saa kan vi komme til at forstaa skriften i alle ting, som angaar vor salighed, og vil lære at skjelne mellem ret og falsk lære. Saaledes kan vi ogsaa møde de folk, som vil gjøre skriften dunkel og umyttig for os. Vil henvisse til et eksempl fra det gamle testamente, hvor en af Herrens profeter blev vildledet, fordi han tog andres ord for Guds ord, nemlig i Song. 13. Saaledes gaar det ogsaa i vores dage, naar man giver tilpaa paa Guds ord og holder sig til, hvad mennesker sætter i stedet. Kommer de til os og siger, de er Guds profeter, saa skal vi svare: Da har du Guds ord, det har jeg og herved bliver jeg. Paa den maade kan vi møde forførere og blinde bevarede.

* * *

Aandens enhed er givet af Gud, hans gave er derfor ikke af os, vi bør derfor af hjertet tække Gud derfor.

* * *

Jeg vil opfordre til, at vi taffer Gud for den tillid, han har skabt iblandt os til hverandre. Det er jo ikke timelig binding, rigdom, øre, venstebog og magt, men oprigtig fjærighed til Gud og næsten. Er forvistet om, at vi er enige i tro og bekjendelsse. Men lad os komme ihu, der kan være stor forføjel paa gaver, eiendommeligheder, dannelsse og meninger angaaende ting der ikke berører samvittigheden, er vi blot enige i ordet og troen, saa kan vi staar sammen og vente velsignelse og blive til velsignelse.

Absolutionen.

Referent past. G. P. Mæsseth.

Læren om absolutionen har gjentagne gange været behandlet i synoden. Ærke i synodens ungdomsaar blev dette emne behandlet. Ærke- og syttiaarene blev der talt meget om denne sag, ikke blot i de store disskussionsmøder, som holdtes med præster fra andre samfund, men også i mindre møder i menighederne. Ærkearene blev denne sag overfylgt af naadevalgsstriden. Senere har den vistnok været behandlet i møder — men ikke saa ofte og indgaaende som i de første aar. Hvad vi sif indprentet i 70-aarene trænger vi at opfriske. Denne lære er en meget trøstelig og kostelig lære, derfor er den sat paa dagsordenen ved vort møde her. Vi vil da atter tage for os denne lære ved at sætte os ind i følgende satser:

1.

Den kirkelige absolution er evangeliets røst og Guds egen syndsforladende handling, enten den lyder privat til den enkelte eller offentlig til mange.

2.

Den er ikke en dommerhandling over noget menneskes aandelige tilstand, men naadens og forligelsens tjeneste, hvorved Kristus giver og tiljænker synderen sin lydheds- og lidelses frugt, nemlig syndsforladelse, liv og salighed.

3.

Absolutionen tilsiges i den treenige Guds navn, d. e. i Kristi sted og paa hans vegne. Den er altid en virkelig og gyldig syndsforladelse fra Guds side, uden at skriftefaderens eller skriftebarnets befæfvenhed lægger noget til eller tager noget fra dens indhold eller kraft, som altid er guddommeligt og paalideligt.

4.

Torat nyde godt af denne, som alle andre Guds naadegaver, indlydes og drages synderen ved absolutionen til at tro Guds tilhagn, nemlig syndernes forladelse.

5.

Den, som ikke tror dette Guds tilhagn, gjør Gud til en løgner og pådrager sig derved evig fortabelse.

6.

Den betingede absolution er ingen virkelig absolution, men et antikristens mennekøpaafund uden grund i Guds ord.

Den kirkeelige absolution er evangeliets røst og Guds egen syndsforladende handling, enten den lyder privat til den enkelte eller offentlig til mange. Den er evangeliets røst. Almindelig absolverer Gud ved sit evangelium. Evangeliets indhold og skat er Kristus og hans naade, og naar denne skat og gave tilsiges arme syndere, saa er dette absolution. „En prest, siger Luther, kan ikke oplade sin mund uden at han jo maa udtale en absolution.“ Han er sat til at prædike Guds ord som Guds ord. Han er sat til at dele dette ord rettelig. Han er sat til at prædike loven, som lov og evangeliet, som evangelium. Han er sat til at prædike Kristus, selv om dette videnesbyrd bliver jøderne en forargelse og græferne en daarskab. Han er sat til at forkynde det hele Guds raad til arme menneskers salighed. Men idet han nu gjør dette, saa kan han ikke andet end forkynde omvendelse og synndernes forladelse for alle folk. Absolutionen er ikke en menneskelig handling, men en Guds handling. Ligesom Messias visner om sig selv i det gamle testamente, hos profeten Esaias, at han er salvet med Guds aand forat forkynde og meddele alle bødfærdige frigjørelse fra synden, retfærdighed, fred og glæde, saa har han overdraget dette embede til sine tjener. Han siger: „Den Herre, Herres aand er over mig, fordi Herren har salvet mig til at forkynde et godt budskab for de sagtmodige; han har sendt mig til at forbinde dem, som have et sønderbrudt hjerte, til at udraabe for de fangne frihed og for de bundne fængslets opladelse, til at udraabe et naadens aar fra Herren og en hevnens dag fra vor Gud, til at trøste alle sørgende, til at give de sørgende i Zion hovedpryd istedetfor aafe, glædes olje istedetfor sorg, lovpriisnings klædebon istedetfor en vandsmægtet aand, og de fulde faldes retfærdighedens terbiner, Herrens plantning, til hans forherligelse. Og de fulle opbygge, hvad der er ødelagt i ældgammel tid; hvad der har ligget øde fra de første slægter, fulle de gjenoppreise, og de fulde fornive ødelagte stæder, hvad der har ligget øde fra slægt til slægt.“ Ef. 61, 1—4. Dette er evangeliets budskab og evangeliets absolution. Denne forligelsens tjeneste overdrog Jesus til sine disciple dengang han sagde til dem: „Mit er givne al magt i himmelen og paa jorden. Gaar derfor hen og gjører alle folk til disciple, idet jeg døber dem i Faderens og Sønnens og den Helligaands navn og lære dem at holde

alt det jeg har befalet eder. Og se, jeg er med eder alle dage indtil verdens ende. Amen." Matt. 28, 19—20. „Ligesom Faderen har udsendt mig, saa sender og jeg eder. Og da han sagde dette, aandede han paa dem og sagde til dem: annammer den Helligaand. Dersom Æ forlade nogen deres synder, ere de Dem forladte; dersom Æ beholde nogen deres synder, ere de Dem beholdne." Joh. 20, 21,—23. Heraf ser vi, at Jesus ikke blot har overdraget sit embede til disciplene at forkynde evangeliet; men ogsaa at forlade synder paa jord i den offentlige og private absolution. Dette embede udøves nu ret i hans meninghed og kirke, d. v. s., hvor Guds ord prædikes purt og rent og sakramenterne forvaltes ifølge Kristi egen indstiftelse. Den lutheriske kirke har altid fastholdt, at absolutionen er et led eller del af den forligelsens tjeneste, som Gud har oprettet iblandt menneskene. „Men alt dette er af Gud, som har forligt os med sig selv ved Jesu Kristus og givet os forligelsens tjeneste; thi Gud forligte i Kristus verden med sig selv, idet han ikke tilregnede dem deres overtrædelser og har oprettet forligelsens ord iblandt os. Saar ere vi da sendebud i Kristi sted, ligesom Gud formaner igjennem os; vi bøde i Kristi sted: Lader eder forlige med Gud! 2 Kor. 5, 18—20. Synden gjør skilsmissé imellem mennesket og Gud. „Eders misgjerning," siger profeten, „har gjort skilsmissé mellem eder og eders Gud, og eders synder har tildækket hans aasyn for eder, saa han ikke hører." Ef. 59, 2. Saar længe man ikke er kommen til anger over synden og den er utilgivet, er mennesket ulykkeligt, og udenom de goder Gud saa gjerne vil hjælpe syndere. „Eders misgjerning har vendt disse ting bort ifra eder, og eders synder have forholdt eder det godt," Jer. 5, 25. Er det noget som holder Guds velsignelse tilbage, saa er det menneskets synd, vanTro, hovmod, utroskab, svig og lajt. Synden er aarsag til alt ondt i verden. Synden kom ind i verden formedelst et menneske og ned synden kom forgivning, sygdom og død. Døden trængte igjennem til alle mennesker, fordi de syndede alle. Naar synden bliver forladt, saa bliver aarsagen til menneskets ulykkelighed fjernet og følgen bliver dermed tilintetgjort. Syndens hold er døden; men er synden tilintetgjort, saa er døden ogsaa tilintetgjort. Den timelige velsignelse, hvormed Gud velsigner menneskene, omend den er aldrig saa stor, saa giver den dog ingen sand tilfredsstillelse førend deres synder er dem forladt og deres misgjerning borttaget. Gud lover at velsigne sit folk; men al hans velsignelse i det timelige er ringe imod den velsignelse, som han har hjælpet os i sin son og som han hjælper os i sine naademidler og i absolutionen. Saar længe

synden ikke er forladt er mennesket ulykkeligt, selv om det er omgivet af idel timelig velsignelse. Ingen er lykkelig før synden er tilgivet, d. v. s. førend han er blevet fortrolig med sine synders forladelse. „Salig er den, hvis overtrædelse er forladt, hvis synd er fjult. Saligt er det menneske, som Herren ikke tilregner misgjerning, og i hvis aand der ikke er svig.“ Gal. 32, 1—2.

Saa længe et individ eller et folk ikke staar i Guds velbehag og er retsærdiggjort af ham, saa har vedkommende ingen grund til fryd og jubel. Synden maa først erfjendes og forlades. Gud vil gjerne forsoner os med sig selv. Han siger: „Kommer dog og lader os gaa i rette med hverandre, siger Herren; om eders synder ere som purpur skulle de blive hvide som sine; om de ere røde som skarlagen skulle de blive som uld.“ Ef. 1, 18. Gud tilgiver ikke alene arme syndere deres synder i evangeliets almindelige forkyndelse, men gjør det ogsaa i den kirkeslige absolution privat og offentlig ved sine tjenere. Han kommer ikke blot til os i den almindelige prædiken, daaben og nadværen; men han skjænker os ogsaa vores synders forladelse i den private og offentlige absolution. Denne absolution er en vigtig handling. Gud har i sit ord vist os udtrykkelig at han har overdraget denne myndighed til at forlade synder paa jorden til ordets tjenere. Den er Guds egen tale og ørst gjennem ordets embede.

2.

Men om denne myndighed til at forlade synder paa jord er henlagt til ordets tjenere og er Guds egen tale og ørst gjennem ordets embede i menigheden, saa er dog denne handling ingen dommer-handling over noget menneskes aandelige tilstand; men en naadens og forligelsens tjeneste, hvorved Kristus giver og skjænker synderen sin lydheds- og lidelses frugt, nemlig syndsforladelse, liv og salighed. Vi negter ikke at Gud alene forlader synder; men vi lærer også med skriften, at Gud har givet os forligelsens tjeneste gjennem saadanne midler, hvorigjennem han selv handler med os syndere, frembrører forligelse og forladelse og skjænker os alle de goder og gaver Kristus har forhvervet os. Han sagde til sine disciple: „Hvo, som eder hører, hører mig og hvo, som eder foragter, foragter mig.“ Hermed har han sagt: Jeg kan ikke længer være hos eder. Jeg gaar nu til Faderen forat berede eder sted. Mit emibede overdrager jeg nu til eder og give eder magt til at forlade synder paa jord. Derfor kunde ogsaa apostelen efter hans himmelfart sige: „Vi ere sendesud i Kristi sted, ligesom Gud formaner gjennem os, vi bede i Kristi sted: Lader eder forlige med Gud.“

Da apostelen paa den første pintsedag begyndte denne tjeneſte, ſom Jesuſ havde overgivet dem og var iſtandſatte dertil af den Hellig-aand, ſaa ſer vi hvorledes de gik frem i denne tjeneſte. Peter var pintſprædikanten. Han fremholdt førſt folketſ store fynd, at de havde forſfæſtet herlighedens herre. Han holdt intet tilbage. Han var ikke længer den feige og uſle Peter, ſom han havde viſt ſig at være i domſædelsen af Kristus. Han krøb ikke i ſkjul nu og ſkæf-ſedes ikke længer ved en kvindes tale. Nei, nu var han iſtandsat til ſin gjerning, frimodig at forkynde Kristus. Den fynd, ſom var oſ-ſentlig, laa op i dagen tilſkue, foreholder han folket: At de havde syn-det ved at forſfæſte herlighedens Herre Kristus. Denne fynd, ſom han havde kjendſkab til, fremholdt han for dem. De blev ved denne hans prædiken forſærdede over den gjerning de havde gjort ſig ſkyldig i. De indsaa deres forbrydelse, blev ſkæfſlagne herover og ang-rede denne deres fynd. Af deres hjerter opſteg dette spørgeſmaal: „J mænd, brødre, hvad ſkulle vi gjøre?“ Da sagde Peter til dem: „Omwendr eder, og enhver af eder lade ſig døbe i Jesu Kriſti navn til syndernes forladelſe, og J ſkulle ſaa den Helligaands gave.“ (Ap. gj. 2, 38.) Han tager diſſe menneſker paa deres bekjendelſe, og ſiger dem hvad de her har at gjøre. Diſſe menneſker var nu ved Peters prædiken komme ned i anger og bedrøvelſe over deres synder. Denne fynd, at de havde forſfæſtet Kristus, var især stor for dem i denne ſtund. Andre synder hos dem kjendte Peter vel ikke noget til. Hvor-ledes det havde ſig med den enkelte ſjæls tilſtand finder vi ikke nogen antydnig om. Den Helligaand arbeider nu i diſſe menneſkers hjer-ter. „J mænd, brødre,“ oſv. var et raab, ſom ſkrev ſig iſra ham. Hvor-ledes lød nu absolutionens tjeneſte her paa dette ſted? Peter ſiger: „Eder og eders børn høre forgjeſtelſen til og alle dem, ſom ere langt borte, ſaa mange, ſom Herren vor Gud, vil falde dertil.“

Ordets tjenerne ſål trøſte de bedrøvede, tage ſig af deres nød og ſaaledes absolvere dem. Ordets tjenerne ſtaar her i Kriſti ſted og har at ſkjenke vedkommende de samme gaver, ſom Kristus ſelv vilde have ſkjenket dem. Hvad ſkeede ellers her paa den førſte pintſefej? Jo! Diſſe, ſom ſaaledes indsaa deres fynd og nu tragtede efter forli-gelſe, blev ved daab optagne i menigheden. Der lagdes den dag hen-ved 3,000 ſjæle til menigheden.

Der har været dem, ſom har ment, at naar en ordets tjener til-ſiger et menneſke eller en klynge af menneſker deres synders forla-deleſe, maa han vide deres hjertes tilſtand og være iſtand til at dømme, om de ſkriftende virkelig ogsaa bliver delagtig i forladelſen

eller, om de er skifte til forladelse. Hør har været sagt: „Absolutionen maa til en hvis grad ogsaa være en dommerhandling.“ Naar en kommer og skrifter, saa skal presten være i stand til at sige enten han nu kan slippe vedkommende til absolutionen eller ikke. Presten skal kunne sige enten vedkommende, som modtager absolutionen er et naadebarn eller ikke. Det har været sagt: „Absolutionens værd og nytte for den enkelte er ikke blot at den forvisser ham om, at han er forsonet paa Golgatha, men ogsaa, at han virkelig er et naadebarn.“ Men dette er ikke blot skrifstrijgt; men ogsaa formuftstri-digt. Hvem kan dømme derom? „Guds rige kommer ikke saa, at man kan pege paa det.“ „Over det sjulte dømmer ikke kirken.“ „Herren alene kjender sine.“ Med al sin erfaring og sit skarpe blik var ikke profeten Elias i stand til at opdage de 7,000, som ikke havde højet kne for Baal og Herrens apostler kjendte ikke Judas eller Simon Magnus, førend disse selv i en hvis grad gjorde sig aabenbare. De blev ofte bedragne. Og, hvorledes er det ikke i kirken? Mænd, som man har haft tillid til og som har staet i stor anseelse bliver ofte de værste oprørere og folkeforsørere. „Af eder selv,“ siger apostelen, „skal der opstaar mænd, som fulde tale forvendte ting, forat drage disciplene efter sig. Derfor vaager.“ Hvorledes kan saa en prest kjende et skriftebarn? Hør kan ingen dømme. Vi holder for, som vi altid har gjort, at absolutionen ikke er nogen dommerhand-ling over noget menneskes aandelige tilstand; men en naadens og forligelsens tjeneste, hvorved Kristus giver og hjælper synderen sin lydheds og lidelses frugt, nemlig syndernes forladelse, liv og sa-lighed. „Ingen ser en anden længer end til tænderne,“ siger for-nuften, og saa for det da blive dermed, at enhver staar ellers falder for sin egen Herre. Men aabenbare syndere, hvem presten ved om er saadanne, disse skal han formane og irtettesætte. Han har at søge at bringe dem ud af deres aabenbare ugodelige tilstand. Viser nu disse bod, nu vel da faar han, naar de erkjender deres synd og trætter efter forladelse, paa embeds vegne forlade og tilgive vedkommende. Hvem kan vide hvor snart en forandring kan ske i et menneskes hjerte? Bludselig kan et menneske blive ombent, hvilket vi ser af mange eksempler i Guds ord. Hvor snart blev ikke Peter ombent, hvor snart røveren paa forset, og hvor snart en Saulus, som blev en Paulus paa veien til Damaskus. Hør gjælder det at være for-sigtig. Hør gjælder det at være varsom. Hør kunde man let tage feil, saafremt man ikke kjender tu sie til denne sag og hvad Guds ord siger derom. Uagtet presten, som forretter disse kirfelige handlinger,

absolution, daab og nadværde, er Guds synlige redskab til disse handlingsers udførelse, saa er det dog Gud, som egentlig udfører handlingen. Han er den som absolverer, døber og skjænker os sine gaver i nadværen. Han er den, som staar bagenom disse handlinger og skjænker os hvad disse goder bærer i sig. Vi forstaar ikke hvorledes det gaar til, at vi erlanger naade igjennem disse midler. Men, at naaden erlanges igjennem dem er vist og sandt. Hvad ordets tjener gjør, det gjør de paa embeds vegne, i Kristi sted. Der staar om Jesus: „Jesus døbte flere end Johannes, endog Jesus ikke selv døbte, men hans disciple,” Joh. 4, 1—2. Her ser vi, at disciplenes daab var Jesu daab. Saaledes er det ogsaa med nadværen. Den er Herrens bord. I nadværen modtager de, som gaar til den vor Herres Jesu Kristi sande legeme og sande blod. Den ordets tjener, som meddeler disse goder og gaver gjør det i Kristi sted og paa embeds vegne. At nu ordets tjener har denne magt og myndighed af Jesus, at de skal forlade synder paa jord, at dette embede er overdraget dem ser vi dernæst ogsaa af mange bibelsleder og især disse som handler om nøglemagten. I Matt. 16, 19 sagde Herren til Peter: „Zeg vil give dig himmeriges riges nøgler, og hvad du binder paa jorden, det skal være bundet i himlene, og hvad du løser paa jorden, det skal være løst i himlene.” Og han har ogsaa forklaret for os denne binden og løsen med disse ord: „Dersom Z forlade nogle deres synder ere de dem forladte, dersom Z beholde nogle deres synder ere de dem beholdne.” Joh. 20, 23. Herned har Jesus sagt os, at han har overdraget denne sin tjeneste til sin menighed. Han har sagt at menighedens forladelse er hans forladelse. Matt. 18, 18; Matt. 28, 18—20. Han har sagt han er med sine alle dage. Han overdrager denne gjerning til menigheden. Zeg vil give dig himmeriges nøgler og hvad du binder paa jorden, det skal være bundet i himlene, og hvad du løser paa jorden, det skal være løst i himlene. Hvo som annammer eder, annammer mig og hvo mig annammer, annammer den, som har udsendt mig. Men nogen ellers særlig gave finder vi ikke at han har meddelt og skjænket ordets tjenere, som de skalde gjøre brug af for at træffe den eller de rette vedkommende, som skalde nyde godt af denne tilsigelse. Nogen ufeilbarhed finder vi ikke hos Peter. Han fornegtede sin herre og svor endog, at han ikke kjendte ham og efterat han var blevet apostel maatte Paulus tage ham i skole for hans hykleri. „I Peter har vi et skjønt billede af kirken, siger den gamle Brentz; thi se hvorledes Kristus omgaaes med denne discipler, som han kaldte Petrus. Snart formaner han

ham med venlig tale, snart skuer han haardt paa ham, ja falder ham endog en satan. Snart hengiver Peter sig ganse og aldeles til Kristus, derpaa fornugter han ham, men ombender sig igjen. Da, selv efter pintsefeten snubler han og var at lafte, som vi ser af Gal. 2, 11—14. Saaledes gaar det med enhver troende og med Herrens hele kirke." Vi gjør vel i at vi har dette for øie i denne kritiske tid, som vi nu befinner os i. Naar saadant kunde haende en Peter, saa er det ikke noget at undres over at det samme haender mange, som stod som Peter. Han var ikke ufeilbar, som på vekirken siger om sine paver. „Hvem vil paataage sig," siger past. Nils T. Mølvsøker i sit skrift om absolutionen, „at dømme over et andet menneskes hjertetilstand, og det med saadan tilforladelighed, at vedkommende skal kunne leve og dø derpaa? Hvilken lutheraner vil ikke af hjertet erklaere dogmet om pavens ufeilbarhed for nonsens? Men er da ikke en saadan absolutions ansuelse, som den omhandlede (den betingede absolution) juist et ligesaa godt ufeilbarhedsdogme, ja endnu mere besynderlig og urimelig, da her handles om et andet menneskes hjertetilstand, men høst dog kun om kirkelæren?" I den lille katekisme, hvor der tales om skriftemaal og hvorledes man skal lære de enfoldige at skrifte, hedder det: „Skriftemaal indbefatter i sig to stykker, det ene, at man bekjender synden, det andet, at man modtager afløsningen eller syndsforsladelseren af skriftefaderen, som af Gud selv og endelig ikke twiler derom, men tror fast at synderne dermed er forladt for Gud i himmelen." Her er anvist os hvorledes vi skal gaa frem i denne sag. Dernæst hedder det i den 25de artikel af den Augsburgske konfession, som handler om skriftemaal: „Skriftemaalset er ikke affkaffet i kirkerne hos os. Thi man pleier ikke at meddelle Herrens legeme uden til dem, som forud er prøvede og afløste. Og folket bliver paa det omhyggeligste undervist om at tro afløsningen, hvorom der før denne tid har været stor taushed. Men nigmænd undervises, at de skulle agte afløsningen saare høst fordi den er Guds røst og tilsigelse efter Guds besaling. Nøglemagten holdes i øre, og der mindes om hvilken stor trøst den bringer de forfærdede sammittigheder, og at Gud krever tro af os, at vi skulle tro denne afløsning, som en røst ifra himmelen, og at denne tro paa Kristus i sandhed opnaar og dæmmmer syndernes forsladelse. Tilforn var det de fuldestgørende gjerninger, som man over al magde ophøiede, men om Kristi fortjeneste og troens retfærdighed talte man ikke et ord. Derfor bør vore kirker i dette stykke ingenlunde lastes. Thi den ros er selve vore modstandere nødte til at

give os, at læren om boden er med største omhyggelighed af vore bleven behåndlet og forklaret.“ Ligeledes har Luther, Chemnitz og andre sande fredre i den lutheriske kirke med kraft hævdet, at prestens forladelse er Guds forladelse. Luther siger: „Når vi prædiker evangeliets, når vi døber eller falder og ordinerer tjenerne til prædikeembedet, såa er det ikke os der prædiker eller ordinerer; men Gud taler igjennem os. Derfor faldes det også Guds ord, Guds sakramente og Guds embede og man kan med rette sige: Gud taler og døber, når han gør dette igjennem sine tjener.“ Ærkl. over 1 Mosb. §. 566.

Martin Chemnitz siger: „Vore synder gjør skilsミsse mellem os og vor Gud (Ef. 59, 2). Derfor er samvittigheden, når den søger syndernes forladelse hos Gud, uvis, øengstelig og tvil som om, hvad Gud mener i himmelen, enten han vil lade os fåa forladelse eller ikke. Derfor har Gud sendt sin søn som midler, udrustet ham med myndighed, at han i sin kirkes midte, som er paa jorden, skal være tilstede og saaledes nærværende paa jorden forlade os voresynder, såa at vi skulle være visse paa, at de også i himmelen ere forladte og løste. Denne magt og myndighed er givne midleren Kristus alene. Men han benytter og udøver den enten umiddelbart, som her i Matt. 9, 2, eller middelbart ved evangeliets tjeneste, ved hvilken han i sandhed er nærværende (sml. Matt. 18, 18—20; 2 Kor. 2, 10 og 13, 3; Rom. 15, 18). Paa denne maade bliver læren om nøglerne til en sød lære, når vi vide og af ordet holder fast ved, at Kristus selv er tilstede i ordets tjeneste, og at han ved denne tjeneste hos os udøver den magt, som han, som midler paa jorden, har til at forlade synder, og at han endnu gør dette ligeså sandt, vist og kraftigt, som da han umiddelbart sagde til den verfbrudne: „Vær frimodig, dine synder ere dig forladte.“ Ligesom Chrysostomus siger til dette sted: „Menneskens søn forlader også synder ved dem, hvem han har givet magten til at forlade dem.“ Men naar man adskiller midleren, menneskens søn, fra den nøgle, som ved ordets tjeneste løser paa jorden, saalænge som himmelen er fra jorden, da bliver ordets tjeneste ikke andet end en fortælling om, eller bevidnelse af en sag, som maa føges eller tilveiebringes et andsted. Ligesom mange (nemlig de reformerte) fordi de adskiller Kristus fra nøglen, som løser paa jorden, paa en meget kraftløs maade disputerer om absolutionen.“

Martin Luther siger: „Den menneskelige natur er så ganske forvendt og fordærvet, at vi desværre ikke tror, at vi hører Guds

ord, naar han taler med os ved et menneske. Thi vi bedømmer ordet efter den talendes anseelse og storhed, et menneske, som taler hører vi som et slet og ret menneske, og tænker, at det kun er et menneskes ord; derfor foragter vi det ogsaa og bliver kjede deraf, da vi dog skulle takke Gud for, at han legger sit ord i munden paa et menneske eller en tjener, der er os lig i alt, som kan tale med os og med ordet trøste og opreise os. Vi kunne desværre naar vi hører en evangeliets tjener prædike og absolvere, ikke være visse paa, at vi da af den guddommelige majestæt selv har faaet lærdom og synsforladelse og trøst. Vi figer vel, at det er et ord, som vi hører i kirken, men kun præstens eller prædikantens ord. Men nu er det ikke præstens eller St. Peters eller nogen tjeners ord, men den guddommelige majestæts eget ord. Kunne vi kun tro, at Gud taler med os igjennem vores forældre, gjennem præsterne og ordets tjenerne, saa skulle vi fornemme og erfare, at vort hjerte vilde opflammes af stor glæde. Thi da vilde vi rose os saaledes og sige: „Zeg er døbt. Hjære, af hvem? Af præsten? Ingenlunde, men af den Helligaand. Zeg er absolveret af den Helligaand og af Gud selv. Hvorfor skulle jeg da frygte? for hvem skulle jeg forsværdes? Hvorfor skal jeg bekymre mig for mine synders skyld?“ 1 Møsb. 26, side 541. Men omend det nu er saa, som vi ogsaa har seet det af disse nævnte skriftsteder og citater, at præsten staar her i Guds sted og udfører denne handling paa embeds vegne, saa er han dog ingen dommer. Han har ingen rede paa, hvem der vil have gavn af denne hans tilsigelse. Han kjender ikke hjerterne. Gud alene kjender dem. Han kan ikke sige: Du vil ikke faa noget gavn af den. Nei! Han kan ingen dom udtale i saa henseende. Han kjender ikke hjerterne. Han maa anse alle for værdige gjester baade ved absolution og nadvcære, d. v. s. naar ikke aabenbare syndere møder frem, som lever i synd og trods formaning fremturer i aabenbar synd. Her er det, at det gælder, at man lærer ret angaaende den rette værdighed. Her figer Luther: „Zeg lover ved den udvortes tugt, at de som ville anname dette sakramente berede sig tilforn med fasten; men den har om sider allermest beredt sig til dette sakramente, som tror disse ord: det gives for eder; item det udøses til syndernes forladelse. Hvo, som ikke tror disse ord, den annammer dette sakramente ubændigen og aldeles uberedt; thi det ord: „for eder,“ udkræver et hjerte, som tror Gud.“ Erfjender et menneske sin synlige fordærvelse, at i mig, det er i mit kjød, bor ikke noget godt og sine synder, at han staar for Gud, som altid ved, erfjender at det var retfærdigt af Gud om

man blev fordømt, staar der som et armt, forlørent menneske; men hænger ved ordet om Kristus vor frelses og forløser ifra synd, død og fordømmelse, da er en saadan værdig til at modtage afsløsningen og ogsaa at stedes til Herrens nadværdbord. Men Herrens tjener er ingen hjertefjender. Her maa han rette sig efter skriftebarnets bejendelse. „Da Herrens tjener (siger Dietrich i sin forklaring, side 193) ikke er hjertefjender, saa bruger han sit embede paa alle, som udvortes viser ubodfærdighed; men da de, som er ubodfærdige og hykclere gjør sig ubærdige for Gud, saa kan dette hellige embede ikke udøve sin kraft paa dem, de bliver derfor fremdeles i sine synder og i sin fordømmelige tilstand.“ Skriften lærer, at alle, som gaar til absolutionen, enten de er troende eller ikke troende, saa bliver de alle tilhobe absolverede ifra deres synder. Din fordærvelse er af dig selv israel; men i mig er din redning. Ligesom evangeliet lyder til verden og for verden, saa er ogsaa absolution en ubetinget tilsigelse til alle skriften. Æ Joh. ev. 3, 16 staar: „Thi saa har Gud elsket verden (d. v. s. ikke blot de troende; men ogsaa de vantro), at han gav den sin søn.“ Her staar at Gud har givet sin søn til en gjenlosnings betaling for alle. Det figes om jøderne, at han kom til sine egne; men hans egne annammede ham ikke. Han var dog given hen for dem og kom til dem, og var ogsaa deres frelses; men de forskyd ham. Hvad figer ikke Jesus om Jerusalem den gang han græd over denne by: „Hvor ofte vilde jeg ikke forsamle dine børn“ osv. og der tilføies: „men Æ vilde ikke.“ Æ ørkenen blev en kobberlange opreist for folket til frelse. Men ikke alle blev freste ved den. Det var ikke kobberlangens skyld at de gif glip af helbredelser. Æ Kongehømmens bryllup ser vi at Gud sender bud til giesterne, de budne og de øvrige, hvem han falder, at retterne, de aandelige goder, syndsforsladelse osv. var beredt, men de budne var det ikke værd, vilde ikke komme. Retterne var ogsaa for dem; men de forskyd disse. Æ Rom. 8, 32 staar der: Han som ikke spredede sin egen søn, men gav ham hen for os alle, hvorledes skulde han ikke hjælpe os alle ting ved ham?

Gud vil hjælpe os Kristus og med ham alle ting; men til trods herfor bliver han ikke modtaget af alle. At vi lærer saaledes styrker ikke ugrundeligheden. Man kunde efter fornuften være tilbørlig til at mene det. Men det gaar ikke saaledes. De, som har blandret os for at vi styrker ugrundeligheden ved vor lære, om at syndernes forladelse tilsiges alle i absolution, burde selv blive bedre børært. De trænger at repetere Pontoppidans forklaring, spørgsmålene 418

og 419, hvor der staar: „Kan vi ikke med vores gode gjerninger forstjene og fåa syndernes forladelse? Saa svares: „Nei ingenlunde! Saa holde vi da for, at et menneske bliver retfærdiggjort ved troen, uden lovens gjerninger.“ Saa spørges i spgs. 419: Tjener saadan lærdom om syndernes forladelse ikke til sikkerhed? Saa svares: „Nei! Den bør meget mere opmunstre os til en sand gudsfrugt.“ Hos dig er forladelse paa det du maa frugtes. Salme 130, 4. Der gives dem som har klandret os for at vor lære angaaende den frie naade er en farlig lære og at den styrker uguadeligheden, at vi rekker de ubodfærdige en falsk sikkerhed. Hvem har ikke hørt dette omkvæd om: „Hænderne i skjødet og bliver jeg salig, saa bliver jeg salig?“ Men er det nu saa at vi rekker den ubodfærdige en falsk sikkerhed ved vor lære om den frie naade og syndernes forladelse? Ingenlunde! Naaden indbyder ikke til sikkerhed. Den indbyder ikke til at tage det let med synden. Alvorlig lød dommen ifra Sinai og den døder og dræber os. Men evangeliet levendegjør os og stjæller os naaden. Paa korset ser vi vor frelsjer bløde og dø for os. Hvorfor har vel ogsaa dette kors været saa hadet og spottet indtil denne dag? Nu! De tager storlig fejl de mennesker, som mener, at læren om den frie naade og syndernes forladelse styrker uguadeligheden. Det er ganske sikkert at disse mennesker ikke endnu har fattet denne sag ret.

Mennesket kan udelukke sig selv ifra saligheden; men det er ikke Guds skyld. Omend vi præster kan bære gaven til et ubodfærdigt menneske, saa er dog gaven den samme. Præsten kan ikke oversøre naaden paa den skriftende og denne kan heller ikke selv gjøre det. Det faar Gud selv gjøre og det gjør han til de rette vedkommende; thi han kjender hjerterne. Vistnok skal præsten undervise om den store velsignelse, som ligger i absolutionen og alterens sakramente, ligesom han ogsaa har at undervise om, hvor farligt det er i vanTro og ubodfærdighed, at blive delagtiggjort i absolutionen og nadværen. Dette kræbes af ham. Men han maa ingenlunde påstaa, at fjende og bedømme hjerterne. Han maa ikke tænke, at han ved ordination og kald har facet en saadan gave, at kunne kjende hjerterne. Hvorledes kan han ikke blive bedragen. Hvor bitterlig blev ikke David bedragen og hvorledes klager han ikke over Achitofel i den 55de salmes 13—15 og 22de vers: „Thi ikke en fiende er det, som forhaaer mig, ellers vilde jeg bære det; ikke min avindsmand er det, som hovmøder sig over mig, ellers vilde jeg ifjulse mig for ham; men dig er det, du, som var min jævnlige, min ven og min fjending,

vi som sad sammen i fød fortrolighed, som vandrede til Guds hus iblandt den larmende skare." Og i salme 41, 10: „Med hvem jeg havde fred, som jeg forlod mig paa, som aad mit brød, har løftet sin hæl imod mig," og 53, 22: „Hans munds ord er glatte som smør; men hans hjertes tanke er strid; hans ord er blødere end olje, og dog er de dragne sværd." Hvorledes bedrages vi ikke af de allerbedste? Hvor skammelig kan ikke store mænd fare frem, naar de blaar om og bliver forrædere? Har en prest en daarlig tro om et kristnebarns aandelige tilstand, saa skal han ogsaa vide og have for øie at der kan ske stor forandring ogsaa paa kort tid med en. Se blot hvorledes gif det ikke med en Thomas. Han vilde ikke tro før han saa. Men hvor snart skeede ikke et omstaa i hans stilling til Kristus. Han befjendte områder, da hans øine blev opladt for Kristi opstandelse, idet han saa Kristus. „Min Herre og min Gud!" Denne omvendelse skeede ganske pludselig. Herren forlanger ikke umulige ting af os. Han er selv alvidende og han ved at vi er støv. Hvad han kræver af os er troskab. Naar det hedder: „Giver ikke hundene det hellige og kaster ikke perler for svin, saa er hundene de, som gjør, som foragter Guds ord, som finder seil ved dette ord og som knurrer, som hunde og svin er saadanne som vælter sig i øolen, som lever i synd og elsker synden. Disse hunde og svin er de aabenbare vantro gudsornegtere og aabenbare syndere. Men selv en fornægter, som en Peter, en forfølger, som en Saulus (senere Paulus), og en røver som forbryderen paa korset ved siden af vor frelses, maa en kristnefader give absolution og slippe til alters, naar disse viser bod og begjører, at modtage denne trøst og disse gaver, og ingen maa klæn dre presten dersor. Her kan være skeet en forandring — en braa forandring. Hvem ved? Hvem kan dømme derom? Vedkommen de kan være ligesaa værdig, som nogen der er stedt til det samme nadværbord. Vor kirkes fædre fortæller en historie om en eneboer og en røver: „I gamle dage var der en eneboer, som døde under højt ry for helligt liv. En røver hørte om ham og gifte sig selv. Han vilde ilhømt kristne sin synd for Gud paa et helligt sted. Han søgte den kørteste vej, om den end var besværlig. Paa denne vej brækkede han halsen. Begge disse ting saa en klog, from mand. Og ved eneboeren død græd han, men da røveren brækkede halsen, blev han glad. Da man iredtesatte ham herfor sagde han: „Da eneboeren døde for han til hervede for sin hoffærdigheds skyld, dersor græd jeg. Men da røveren brækkede halsen, var englene hans sjæl

til himmelen for hans hødmigheds og hans heds styrk. Derfor glædeder jeg mig."

Sætten bevare os ifra at forvilde os ifra Gud, som røveren, men endnu mere at tage ende i hoffærdighed, som eneboeren.

3.

Absolutionen tilsiges i den treenige Guds navn, d. e. i Kristi sted og paa hans vegne. Den er altid en virkelig og gyldig syndes forladelse ifra Guds side, uden at skriftefaderens eller skriftebarnets befæftenhed lægger noget til eller tager noget fra dens indhold eller kraft. Absolutionen tilsiges i Kristi sted og paa hans vegne. Den grunder sig paa Guds anordning, indstiftelse og forjættelse, ikke paa prestens ordination, ikke paa prestens tro, heller ikke paa skriftebarnets tro. Kristus er vor højestepræst, profet og konge. Han var baade offerpræst og offerlam. Han gif engang ind i helligdommen og fandt en evig forlæsning for os. Han har holdt Guds lov for os i vort sted med den aller fuldkomneste lydhed. Lydig var han i sit levnet og lydig i sin lidelse, lydig indtil døden. „Vigesom ved det ene menneskes ulydhed de mange er blevne syndere, saa fulle og de mange vorde retsfærdige ved den enes lydhed, Rom. 5, 19. „Da tidenes syerde kom sendte han sin søn, født af en kvinde, født under loven, paa det at han skulle frifjøbe dem, som var under loven, at vi skulle faa en sonlig udfaarelse," Gal. 4, 4—5. Han sagde om sig selv: „J fulle ikke mene, at jeg er kommen for at op løse loven eller profeterne, jeg er ikke kommen for at op løse, men for at fuldkomme," Matt. 5, 17. Han kom ikke alene til os; men han hengav sig ogsaa selv til et offer for os, for den ganske verdens synder. Profeten Esaias taler om ham, som om han allerede dengang havde uftaact straffen for os. Han siger: „Bisseligen har han taget vores sygdomme paa sig og baaret vores piner; men vi, vi agtede ham for den, som var plaget, slagen af Gud og gjort elendig. Men han, han er faaret for vores overtrædelser, er knust for vores misgjerninger; straffen laa paa ham, at vi skulle nyde fred og vi have faaet lægedom ved hans saar." Ef. 53, 4—5. Hvilken nedladelse og hengivenhed var ikke dette af Gud, at give afdald paa sin søn og hvilken hengivenhed var ikke dette af sønnen, at paataage sig vor frelse; komme til os og forløse os ifra al uretfærdighed, og tilsviebringe for os ved lidelse og død, evig frelse og salighed! Og at han holdt hvad der brast og vandt i dødens flæmme, det vidner apostelen om, naar han siger: „Kristus har selv vores synder paa sit legerne paa treeet, paa det vi afdøde fra synden, fulle leve for retsfærdigheden; han ved

Hvis saar \mathfrak{I} er lægte, 1 Petr. 2, 24. Han træder frem for os og sender os sin Helligaand. Dersom nogen synder, har vi en talmand hos Faderen, Jesus Kristus, den retfærdige, og han er en forsoning for vore synder, dog ikke alene for vore; men ogsåaa for den ganske verdens, 1 Joh. 2, 1—2. Saadan en høpperstekprest er han for os, som er hellig, uden skyld, afskildt fra syndere og opphøjet over himlene. Hebr. 7, 26. Hvo er den, som fordømmer? Kristus er den, som er død, ja meget mere, som er opreist, som og er ved Guds høje hånd, som træder frem for os; thi han er den som har forløst og frelst os, bødt for synden, overbundet djævelen, gjort døden til intet og tilveiebragt for os evig salighed. „Hine prester er blevne mange, fordi døden formeente dem at vedblive; men denne har et usforgjængeligt prestedømme, fordi han bliver til evig tid; hvorfor han og kan fuldkommen gjøre dem salige, som kommer til Gud formeldst ham, efterdi han lever altid til at træde frem for dem.“ Hebr. 7, 23—25. Absolutionen tilsiges i den treenige Guds navn, fordi den treenige Gud i Kristus har frelst os og tilveiebragt for os den ganske forløsning. Faderen og den Helligaand har ikke frelst os ved lidelse og død; men de har i Kristus elsket os og befordret vor frelse. De har paa grund af forløsningen overgivet ham al magt i himmelen og paa jorden, og han er ogsåaa den, som skal holde dom over de levende og de døde. Han er vor konge, som mægtig hersker over alle ting i himmelen og paa jorden, men særdeles regerer og befjærmer han sin kirke, saaledes at helvedes porte ikke skal faa nogen overhaand over den. Han sagde om sig selv til Pilatus da han spurgte ham: „Er du ikke dog en konge?“ „Du siger det; jeg er en konge. Jeg er dertil født og dertil kommen til verden, at jeg skal vidne om sandheden. Hver den, som er af sandheden, hører min røst,“ Joh. 18, 37. Sit profetiske embede har han udøvet og udøver derved, at han aabenbarer for os sin himmelske Faders vilje og lærer os veien til salighed. En profet (sagde Moses) midt ud af dig, af dine brødre, ligesom mig, skal Herren din Gud opriese dig; ham skulle \mathfrak{I} høre, 5 Moseb. 18, 15. Denne profet var Jesus Kristus vor frelser og redningsmand og befrier ifra alt ondt, synd, djævel, død og helvede og vor oversører til frelse og salighed. Sit profetiske embede udøver han ved evangeliet, hvori han har lagt tilrette for os sin raadslutning om menneskenes gjenløsning og frelse, og ikke blot lagt den tilrette; men skjærer sig selv og frelser os ved ordets embede og de hellige sakramenteres brug, hvorigennem han kraeftig og virksom virker i os i sin kirke og menighed.

Han kom og forkyndte fred ved evangeliet for dem, som var nær og for dem som var fjern. Han påtagt sig vor skyld og straf i daaben. Han døbtes ind i vor skyld dengang røsten ifra himmelen lød: „Denne er min søn den elskelige i hvem jeg har velbehag; hører ham.“ Matt. 17, 5. Dengang han forlod sine disciple, saa gav han dem denne befaling: „Gaar bort i al verden og prædicer evangeliet for al skabningen! Hvo der tror og bliver døbt skal blive salig; men hvo der ikke tror, skal blive fordømt. Mark. 16, 15. Og det staar om dem: „Men de gif ud og prædikede allevegne; og Herren arbeidede med og stødfæstede ordet ved medfølgende tegn.“ Disciplene skulle ikke forblive i verden indtil verdens ende. Nei! Efter fuldendt tjeneste skulle de ogsaa samles til sine fædre. Tjenesten skulle blive overdraget andre disciple og tjenere. Gud har til alle tider havt sine tjenere i verden. I det gamle testamente havde han profeterne og i det nye testamente evangelisterne og apostlerne, og alle tjenere, som er komne ind i deres tjenesten efter den orden og maa-de Gud har beskrevet for os i sit ord.

Absolutionen er altid en virkelig og gyldig syndsforladelse fra Guds side, men skriftefaderens eller skriftebarnets beskaffenhed lægger ikke noget til eller tager noget fra dens indhold eller kraft, som altid er guddommelig og paalidelig. Absolutionen er altid en virkelig og gyldig syndsforladelse selv om det er saa, at en uguadelig person forvalter dette embede. Han har sagt: „Hvo der hører eder, hører mig, og hvo der foragter eder, foragter mig; men hvo der foragter mig, foragter den, som mig udsendte.“ Luk. 10, 16. Han har overdraget dette embede til syndige mennesker. Hans gjerning føres nu videre af mennesker og ved mennesker. Men alle mennesker er syndere. Men omend det nu er saa, saa er dog dette embede et Guds embede og den Helligaand er virksom i dette embede og den absolution, som udfiges i dette embede er altid en Guds absolution og altid virkelig og gyldig ifra Guds side. I Apolg. art. 4, § 6, Lisb. udg. s. 103 staar: „Og ei berøver det sakramenterne deres kraft, at de forrettes af uværdige, eftersom de paa grund af kirkeens kældelse fremstiller Kristi person, ikke sine egne personer, som Kristi vidner. Den, som hører eder hører mig.“ Skriftefaderen kan hverken tage ifra eller lægge til. Udfører han handlingen, som Gud kræver det af ham, d. v. s. udretter han den paa den maade Gud har besalet, saa er det en gyldig handling, uanseet den som udretter handlingen.

Det er af den aller høieste vigtighed at absolutionens gyldighed fastholdes lige overfor alle som modtager den, uanseet skriftefaderen og skriftebarnet. En præst kunde ikke forrette denne handling saafremt det var hans værdighed om at gjøre; thi hvem er værdig til i Guds sted at forrette denne hellige handling? Visselig ingen! Vi er alle sammen fattige syndere. Absolutionen modtager ikke nogen kraft eller gyldighed af den forrettende tjener, den er uforandret den samme, enten tieneren er en from kristen eller en af de „onde“, som sidder inde med embedet. Det forandrer ikke absolutionen og sakramenterne noget enten administrator er ond eller god og heller ikke har skriftebarnets aandelige tilstand her noget at sige, men ene og alene Jesu Kristi beslaling og forjættelse. At nu dette er saa det bevidner Luther paa det klareste paa mange steder. Han siger: „Gud siger til os: Ville I føge mig, saa gaar ikke hen i ørfenen, men til eders kirke og hører der hvad man prædiker og leser. Hør du daaben, saa har du ogsaa mig i den. Hvad du hører af præsten paa prædikestolen, det hører du af mig selv. Prædikanten er blot tjernen, jeg er selv taleren og døberen.“ Erl. udg. 44, 117.

Vi finder ikke noget om Nathans værdighed. Vi finder ikke at David saa hen til denne mands anseelse eller hans person. Men var hans absolution ikke en gyldig absolution? Visselig var den det! Hvordan var det nu med David? Han var falden. Vi finder fra først af intet livstegn hos ham. Der Nathan kommer til ham finder vi at denne mand David er blevet en forstøtte halstærig synder. Han lægger ikke for dagen nogen anger. Han kommer ikke med noget nødraab. David var ikke ubekjendt med loven. Han hørte den vel ogsaa. Men, som det er med saadanne syndere, overfladislt, thi han lod sig ikke hermed bringe til syndserkjendelse. Den gode Gud havde dog naadestanker med ham. Han sendte ham Nathan, som nu sagde til ham: Du er manden! Lovens tugt kom nu specielt over ham. Da var det at han kom til sig selv, erkendte sin synd og blev absolveret ifra den. De, som i vores dage tale saa meget om „følelse af ansvar for naadens annammelse eller forkastelse“ burde næreste sætte sig ind i Davids stilling, efterat han havde bedrevet hor med Batseba og myrdet Urias, hendes mand. Her har vi i ham — David — en forstøtte djævel, som er aldeles følelsesløs for Lovens almindelige prædiken, men som bringes til erkendelse og ombændelse ved Nathans specielle sendelse til ham og Lovens specielle forkyndelse. Dette gamle „forhold“ og nye „følelse“ er noget elendigt uforklarmæssigt og ulutherlig i blod. Dette er en meget vigtig sag. Blodsænderen i Korinth havde vist ogsaa ofte hørt Lovens

prædiken og almindelige tugt. Men blev han ved denne bragt til erkendelse af sin synd? Mådes ikke! Det var først, efter at han var straffet og udelukket af menigheden, at han kom til sig selv igjen. Maar angst og bedrøvelsen griber hjertet, naar loven gjør sin gjerning og evangeliets trøst kommer til den arme synder, saa beraaber dette hjerte sig ikke paa sin „følelse“ eller sit „gode forhold“, sit „valg“ og „selvbestemmelse.“ Nei, da hedder det: jeg ved, at i mig, det er i mit fjød, bor ikke noget godt. Et saadant menneske ser sin synd med bedrøvelse og i hdmighed tæller Gud, for at det er kommen til denne erkendelse og har lært at se sig frelst i Kristus. Et saadant menneske er lig tolderen i templet. Han slog sig for sit hryst og sagde: Gud vær mig synder naadig! Dette er Jesu egen undervisning. Her er sharpe grændser. At blande sammen vort, som intet er og Guds, som er alt, er en majestætsforbrydelse. Det bevare os Gud ifra!

Gud handler med os mennesker ved sit ord, og absolutionen er altid den samme, enten den saa tilsiges den bødfærdige og værdige eller ubødfærdige og uwærdige. Værdig eller ikke forandrer ikke absolutionens indhold. En „deed“ (eller ffjøde) paa et land eller eiendom tilhøringes altid den til hvem det er skrevet. Han ejer landet eller eiendommen, som skjødet lyder paa. Men om han vil gjøre brug af sit ffjøde er en anden sag. Deeden er god, regeringen staar bagenom den. Den tilhører vedkommende, til hvem den er udskrevne. Gud har elsket den ganske verden, har frelst den. Frelsen er den ganske verdens frelse. Alle kan nyde godt af denne frelse. Men, at ikke alle nyder godt af den er ikke freshens skyld, men deres egen. Guds tilhagn er altid et guddommeligt og paalideligt tilhagn.

4.

Før at nyde godt af denne, som af alle andre Guds naadegaver, indbydes og drages synderen ved absolutionen til at tro Guds tilhagn, nemlig syndernes forladelse. Hørend den absolverede absolvires, saa foreholdes vedkommende, hvilken herlig ting dette er, at Gud træder hen til os arme syndere med sine naadegaver. Her fremholdes for vedkommende, hvem vi er og hvad vi har fortjent hos Gud med vore synder. Her fremholdes syndens skyld og velfortjente straf til hdmighelse og bod. Den hdmighede synder vil her finde med sig selv, at det var retfærdigt af Gud at straffe ham istedetfor at velsigne ham. Hvor vederlvægende bliver ikke evangeliets ord, som her lyder til ham og hende, naar vedkommende indbydes.

og opmuntres til at nyde godt af denne naade, som her skjænkes og meddeles dem. Hvord fjoert bliver det ikke at synden bliver os tilgivet og naaden skjænket os i absolutionen?

Ser maa vi ogsaa mærke os at absolutionen er ikke knyttet alene til prestestanden eller det prestelige embede; men at en kristen ogsaa kan udføje den. Ligesom en kristen i nødsfald kan forrette daabens sakramente, saa kan ogsaa en kristen løse en anden ifra hans synder. Luther har sagt herom: „Har du ikke en prest, saa har du en hustru, nabo eller tjener, som kan tilsiige dig dine synders forladelse og absolvere dig. Sa, hvis en moder græd, og barnet spurgte moderen: Hvorfor græder du? og moderen svarede: Det er mine synder, som gjør mig bange og øengstelige, og barnet da svarede: „Æjere moder, ved du ikke at Jesus Kristus er vor frelsjer, som har betalt og lidt for alle vores synder?“ saa vilde dette være, som om moderen hørte den kraeftigste absolution og Guds røst fra himmelen om den enbaarne Guds sons fortjeneste for syndere.“ Naar en arm synder saaledes kan handle med en anden arm synder, saa kan vijselig Herrens tjener paa embedets vegne forlade synder paa jord i Kristi vor frelsers sted. Synderen tilbydes og drages ved evangeliet til at nyde godt af denne evangeliets trøst. Jesus siger: „Kommer hid til mig alle, som arbeide og ere besværede, jeg vil give eder hvile.“ Han løffer og falder saa fjerlig paa den arme synder: „Kommer og lader os gaa i rette med hverandre; om eders synder ere som purpur, skulle de blive hvide som sne; om de ere røde som skarlagen skulle de blive hvide som ild.“ Ef. 1, 18. „Kommer fjober uden betaling vin og mælk“ Ser maa loven have gjort sin gjerning. Ser maa loven have bragt mennesket til erfjendelße af dets synd. „Bud loven kommer syndens erfjendelße,“ Rom. 3, 20. Ser hedder det: „Hvad skulle vi da sige? Er loven synd? Det være langt fra! Men jeg fjuendte ikke synden, uden ved loven; thi begjærligheden fjuendte jeg ikke, dersom loven ikke havde sagt: Du skal ikke begjærc,“ Rom. 7, 7. Loven er vorden vor tugtemester til Kristus, forat vi skulle blive retfærdiggjorte af troen,“ Gal. 3, 24. Loven er et speil, som viser os vor synd. Vi ser vor syndighed i loven og forsfrækkes for os selv. Vi ser vor hele syndighed. Det er ikke blot den aabenbare synd loven viser os; men ogsaa den arvelige, medfødte syndighed. Den syndighed om hvilken David flager: „Se jeg er født i misgjerning og min moder har undfængt mig i synd.“ Vi ser af loven vor hele syndighed, ikke blot den tilfældige; men den i hjertet medfødte og indtil døden boende syndighed, og dette gjør det arme menneske ondt. Har

nu loven gjort denne sin gjerning, saa vil dette menneske gjerne blive denne sin syndighed kvit. Men her staar det selv fast. Hvor saligt bliver det ikke da, at høre Guds røst i absolutionen og her saa forladelse for synden. Loven fræmmer, men evangeliet lækker og falder. Synderen lækkes her til at bekjende sine synder for Gud, og er han i en meget beklent angst og nød, saa ikke absolutionens almindelige tilsvagn støffer ham fred, saa gjør vedkommende vel i at gjøre brug af den private absolution. Bekjende sin synd for skriftefaderen, som da forlader ham al saadan syud, som vedkommende synder trækkes af. Bekjende synden skal vi for Gud. For ham skal man bekjende sig skyldig, ogsaa i synder som vi ikke kender; men for skriftefaderen alene de synder, som vi kender og som gjør os blymring i hjertet, for næsten skal man bekjende de synder, som man har begaact imod ham. „Jeg bekjendte min synd for dig, siger David, og skjulte ikke min misgjerning, jeg sagde: „Jeg vil bekjende mine overtrædelser for Herren, og du, du forlod mig min synds misgjerning.“ Sal. 32, 5. „Da udgik Jerusalem til ham, og det ganske Judea og landet omkring Jordani, og de døbtes af ham (Johannes) i Jordani, som bekjendte sine synder,“ Matt. 3, 5—6. „Bekjender overtrædelserne for hverandre og beder for hverandre.“ Den katolske kirke gjør man sig marter og pine for skriftemaalet. Det skal vi ikke gjøre. Her har vor kirkefader Luther sagt: „Bed du ingen særsildt synd, hvilket dog ikke ret vel kan være muligt, da sig ingen besynderlig, men tag forladelsen paa det almindelige skriftemaal, hvilket du gjør for Gud hos skriftefaderen.“ Og hvorledes lyder det almindelige skriftemaal? „O almægtige Gud, barmhjertige Fader, jeg arme, elendige, syndige menneske bekjender for dig alle mine synder og al min misgjerning, hvormed jeg nogensinde har fortørnet dig og vel fortjent din straf baade timelig og evig; men alle mine synder gjør mig hjertelig ondt, og jeg angrer dem indeligen og heder dig, at du, af din uudgrundelige barmhjertighed, og for din kære sons Jesu Kristi hellige, uskyldige, bitre lidelses og døds skyld, vil være mig arme syndige menneske naadig og barmhjertig.“ Herved er da ogsaa synderne virkelig forladt for Gud i himmelen enten nu skriftefaderen i den treenige Guds navn lægger sin haand paa den skriftenes hoved eller almindelig i den treenige Guds navn afleser alle uden haandspaalæggelse. Men siden det ofte er saa, at mange er undseelige og den hele twil vil saa gjerne tage hjertet i befiddelse, saa er den private og haandspaalæggende absolution af stor betydning for skriftebarnet. Herom skriver en G. Albrecht: „S

evangeliets forkyndelse bliver Guds naade og syndernes forladelse ogsaa forkyndt og fremholdt; saa ofte som vi hører en forjættelse af evangeliet, bliver vi afsolverede af vores synder. Men den hele twil stikker saa dybt i vores hjerter, at mangen en tænker: Hvem ved om det er saa eller om ogsaa jeg er ment? Her kommer nu (privat) absolution os til hjælp, hvori denne almindelige forjættelse stilles til den enkelte person, til individet, saa at det hedder: „Dig er dine synder forladte; hvad du hidtil har hørt eller selv læst af Bibelen om Guds barmhjertighed, det vedkommer dig, Gud er dig naadig, dig Johannes, dig Petrus, dig Maria, dig Katharina; Kristus har forlæst dig fra alle dine synder.“ (Mls L. Ulvisakers pamflet Om absolutionen, side 16). Synderen drages saaledes til at tro dette Guds tilsgagn til ham, nemlig syndernes forladelse og saa opstiger af hjertet suffet:

„O Jesu, du Guds Lam, som var
M verdens synd og sonet har,
Hvor ilde jeg endog har gjort
Rast mig ei fra dit aashn bort!“

„O Jesu, du Guds Lam, som var
M verdens synd og sonet har,
Mislunde dig nu over mig,
Mislunde dig evindelig!“

Lundstad.

5.

Den, som ikke tror dette Guds tilsgagn, gør Gud til en løgner og paadrager sig derved evig fortabelse. Det er vist og sandt, at den som afsolveres maa eie troen i sit bryst saafremt han skal nyde godt af den ham tilsgagte og ffjænkede absolution. Men her maa vi distingvere saaledes, at absolution ikke gjøres afhængig af menneskets tro, thi dersom vi det gjør, saa er al saadan absolution ingen absolution. Ved troen har vi fred med Gud. Det er ikke vor tro, som støffer absolutionen dens værd; men det er Kristus. Omend troen er nødvendig, ja en uundgæelig nødvendig naadegave til opnaaelse af vores synders forladelse, liv og salighed, saa gjelder det her at vide hvad troen er og hvad absolutionen er. Ikke at blande det ene ind i det andet, men strængt ffjelne og holde grænserne skarpe. Troen er ingen fortjenstlig ting, som mennesket ved nogen sin egen kraft og styrke giver sig selv. Nei, troen er en gave, som ffjænktes mennesket

af den Helligaand. Troen, har det været sagt, er den griberhaand, som modtager gaben, Kristus og hans forladelse. Men det er ogsaa den Helligaand, som har skænket de troende mennesker denne haand. Baade haanden og gaven i haanden er Guds. Her vil vi mærke os hvad en af de første i vort samfund har sagt. Pastor Nils T. Ulvåsaker i sin pamflet ifra 70-aarene siger: „Absolutionen fræver (som allerede sagt) tro; uden tro gavner den intet. Gud gjorde f. eks. store gjerninger med israels børn under deres ørkenwandring. De døbtes til Moses i ishen og havet, og de aade alle den samme aandelige mad, og de drak alle den samme aandelige drikk; thi de drak af den aandelige kippet, som fulgte dem; — de ledsgagedes af skytstøtten om dagen og ildstøtten om natten; Guds ord med al dets tugt og trøst var dem betroet; — men saa vist som det var, at al deres vantro ikke mægtede at gjøre disse Guds gjerninger til intet eller forstyrre deres udvortes værd, — saa vist var det dog paa den anden side, at alt dette hjalp dem ikke paa grund af deres vantro. Saaledes ogsaa nu. Vantroen formaar viiselig ikke at forandre Guds indstiftelser; men vantroen tilsintetgjør eller rettere hindrer deres saliggjørende virkninger. Om jeg tusind gange lod mig døbe, om jeg hver dag gif til frifrise (blev absolveret) og til alters; — men mit hjerte ikke eiede den levende tro, saa hjalp det mig altsammen ikke — aldeles ikke. Troen er det organ, den mund, den haand, hvormed de aandelige gaver alene kan annammes. Hvor dette organ mangler, der kan altsaa ingen annammelse finde sted. Men da evangeliet dog slet ikke virker paa nogensomhelst magisk maade, saa delagtig-gjøres han ikke ved den blotte hørelse af ordet i syndernes forladelse, som da skulle geraade ham til dom. Nei, syndernes forladelse kan aldrig skilles ifra liv og salighed. Den vantroende har aldeles ikke syndernes forladelse. Om Gud i egen person lagde sin naades haand paa hans hoved og tilfagde ham syndernes forladelse, men han ikke i troen annammede ordet, saa havde han dog ikke syndforladelsens gave i sjælen og blev ikke frelst og salig, — men forsøgede him sin dom derved, at han ved sin vantro gjorde Gud til en løgner (1 Joh. 5, 10). Det er betegnende, hvad Frelseren siger med hensyn til Judas Iskariot, efterat han havde toet ham ligesaabel som de andre disciples fødder: „I ere rene, men ikke alle.“ (Joh. 13, 10). Kjære, hvorfor var da ikke Judas ren, da dog Frelseren havde toet ham? O, føle vantro! Den gjør ot mennesket, tiltrods for alle Guds ubegrivelige kjærligheds gjerninger for det, dog bliver i sine synder og gaar evig fortæbt. — Jeg beder atter vel bemærke, at den vantro

aldeles ikke annammer syndernes forladelse hverken til sin dom eller til sin salighed. Alt hvad han eier og har er Guds vrede, lovens forbandedse og evige dom, og alt dette udelukkende paa grund af sin vanTro. „Hvo, som ikke tror Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede bliver over ham.“ (Joh. 3, 36). Da Frelseren udsendte sine 70 disciple, skulde de hilse hvert hus med fredens salige evangelium i hans navn, og dette fredens ord havde fred til sit indhold; var der en fredens son, en saadan, som var modtagelig for freden, saa skulde freden hvile paa ham (han annammede og havde den altsaa), men i modsat fald skulde freden vende tilbage over dem selv (Luf. 10, 5—6).

6.

Den betingede absolution er ingen virkelig absolution, men et antikristens menneskepaafund uden grund i Guds ord. „Af evangeliets forjættelser hører man ikke, at Gud betinger retfærdigheden og saligheden ved vore gjerninger eller fortjeneste; men uden nogen somhøst betingelse eller fortjeneste tilbyder Gud os syndernes forladelse, retfærdighed og evigt liv, uden fortjeneste, for intet, af naade. Thi at troen kræves af os, sfer ikke i den mening, som om troen maatte fortjene det, men forat det middel fan vises os hvorved vi maa modtage forjættelsen og tilegne os den; thi hvo der ikke tror forgjættelsen ham nytter den intet. Denne naadens forgjættelse maa nu ogsaa forstaes saaledes, at den ikke alene ingen fortjeneste eller gjerning krever af os, men at den ogsaa er saa rig og saa aldeles almindelig, at alle memiesker paa jorden skulde trøste sig ved den“ [Gesjhuius].

Naar presten forretter absolution saa maa han ingen betingelse udføge. Han maa ikke sige: „Dersom du tror meddeler jeg dig syndernes forladelse.“ En saadan absolution er ingen virkelig absolution. Absolutionsordene maa udføges ubetinget. Hvis ikke, hvis der kommer et „dersom“ eller et „hvis“ eller et „naar“ saa er dette aldeles ingen absolution. Dersom absolutionen forrettes saaledes, saa bliver den betinget og da bliver ogsaa det evangelieord presten udtaler i sin skriftetale et betinget ord. Men siger nogen: Der staar da i vor alterbog: „Efterdi du af hjertet“ osv. Er da ikke det en betingelse? Aldeles ikke! „Efterdi“ er sat der forat indfjærpe sjæleførgeren den fornødne omhu og slid i hans sjæleforg. Der ligger i dette ord ikke nogen betingelse. Troen vilde aldeles blive forvirret, dersom denne Guds særegne handling var betinget af tro. Troen tilveiebringer ikke noget; men den tager med tas mod det,

Gud tilbyder og ifjænker den. Loven fremfætter mange betingelser for et menneske til salighed. Den siger: „Gjør dette saa skal du leve.“ Men i evangeliet skal ingen betingelse lyde. Det bliver en mislyd i evangeliet dersom man sætter betingelse ind i det, og saa fremt det gjøres, saa bliver ikke evangeliet mere noget evangelium. Men det gjøres da til en lov. Det gjælder derfor her, at sjælne ret ogsaa mellem loven og evangeliet. Luther siger i sin forklaring over Galaterbrevet 4de kap. 25de vers: „Alle forgjættelser i loven står med betingelse og paa et tilføjet vilkaar, saa at livet ikke simpelthen af naade og for intet forjættes, men kun til dem, som holder loven; derfor lader de altid samvittigheden forbliive i sin tvil og hjælper dem aldrig til nogen siffer trøst, al den stund der ingen er, som holder loven og gjør den fuldest. Men derimod har forgjættelserne i den nye pagt ingen tilføjet betingelse eller vilkaar, fordrer heller intet af os, som vi skal gjøre, beror heller ikke paa vores fortjenesters værdighed, men tilbyder og ifjænker os af lutter naade syndernes forladelse, retsfærdighed og liv, alene for Kristi skyld.“

Luther siger fremdeles: „Husf paa, at nøglerne eller syndernes forladelse ikke kommer an paa vor anger eller værdighed, som de falsklig lærer; thi det er ganske pelagianif, tyrkif, hedenif, gjendøberif, sværmerif og antikristelig; men twertimod, at vor anger, gjerning, hjerte og alt, hvad vi er, skal grunde sig paa nøglerne, og du skal af ganske sind trostig forlade dig derpaa, som paa Guds ord, og under legems og sjæls fortabelse set if ikke tvile paa, at hvad nøglerne tilføjer og giver dig, er saa vist, som om Gud selv talte det, hvilket han da visselfig ogsaa gjør; thi det er hans befaling og ord og ikke et menneskes ord og befaling. Men twiler du, saa gjør du Gud til en løgner, vender op ned paa hans ordning og grunder hans nøgler paa din anger og værdighed. Anstre skal du, det er sandt, men at der ved syndernes forladelse skulle blive vor, og nøglens gjerning derved bekræftes, det er at forlade troen og fornegte Kristum. Han vil tilgive dig synden, ikke for din skyld, men for sin egen skyld, af lutter naade ved nøglen.“ Ruth. T. C. side 103—104.

Bisshop Hagerup siger: „Absolutionsformelen bør være ubetinget, ikke betinget, fordi den er et evangelium; thi sjælnt anger over synden og et godt forsæt nødvendigvis bør findes hos dem, som begjærer absolutionen, saa beror dog absolutionens krafft og trøst hverken paa vor anger eller vort gode forsæt. Syndernes forladelse tilføjes os ikke ifølge vor værdighed eller gode gjerninger, men af naade for Kristi skyld. Heller ikke bør troen i afløsningen forståes paa

den maade, som om forladelsen beror paa den foregaaende synder-
knuselses grad eller beskaffenhed. Bodfærdighed kræves som en be-
tingelse af dem, som begjører absolution og uden den gavner abso-
lutionen intet, men betinget bør absolutionen ikke være, forat den
skal være evangelisk og ikke som et Lovbrud. Ligesom døbeformula-
ren ikke kan være betinget, men ubetinget, evangelisk ifølge indstift-
elsen, saaledes ogsaa absolutionsformularen. En betinget absolu-
tion forekommer mig som ingen absolution. Jeg vil ikke absolveres,
naar mine gjerninger skulde gjøres til betingelse. Jeg kan aldrig
vide, om jeg har saa mange og saa gode gjerninger, som der udkræ-
ves, og saaledes vilde jeg altid være i uvished om mine synders for-
ladelsee." Og nu tilslut et ønkle: Der fortelles om kong Filip af
Macedonien, at han daglig lod en af sine opvartere tilraabe ham:
„Kom ihu, at du er et dødeligt menneske." Maatte vi ogsaa altid
komme det ihu. Maatte vi som kristne huske at vi intet er og har
uden Kristus, at vi alle tilshobe er arme syndere; men at Kristus er
vor fresser og redningsmand, at han ffjerner og meddeler os al sin
naade og velsignelse igjennem naademidlerne, ordet og sakramen-
terne og gjør os derved salige.

Herren velsigne da i naade ogsaa denne forhandling, som vi her
pleier med hverandre om absolutionen.

En arm synders retsfærdiggjørelse for Gud.

(Referent: Past. D. M. Gullerud.)

Naar jeg, ifølge opfordring, skal indlede themaet: „En arm
synders retsfærdiggjørelse for Gud," saa vil jeg først gjøre den be-
mærkning, at jeg ikke vil gjøre noget forsøg paa at give nogen vid-
løftig eller fuldstændig afhandling om retsfærdiggjørelsen. Men jeg
vil forsøge, i al einfoldighed, at fremholde det væsentlige af hvad
Gud, i den hellige skrift, lærer os om denne vigtige sag.

Guds ords lære om en arm synders retsfærdiggjørelse for Gud
er overmaade vigtig, ja det allervigtigste i hele den kristelige tro.
Det er hjæernen og stiernen i den hele lære. Med denne lære vil
kirken staa og falde. Disse er ikke tomme ord; det er ikke talemaa-
der som vi benytter os af blot fordi andre har brugt dem. De giver
nemlig udtryk for en vigtig, en alvorlig, ja en herlig sandhed, en
sandhed som vi stedse maa komme ihu og holde fast ved. Hvad er
vel grunden til at den gode Gud har givet os sin enbaarne Søn?

Hvad er grunden til at han har givet os sit dyrebare ord? Hvad er grunden til at han har stiftet sin kirke her paa jorden og indsat predikeembedet? Det er for at vi arme syndere kan blive evig frelste. Og hvad er grunden til at ogsaa vi driver vort kirkelige arbeide, at vi strider og lader for at bevare Icerens renhed og enhed? Hvad er grunden til at vi forsamlæs i disse dage omkring Guds ord? Grunden er, — og skalde være for os alle, — at Gud kan æres og arme udødelige fåsle frelses. At dette er hovedaarsagen for alt vort kirkelige arbeide, for al kamp og strid for sandhedens bevarelse, det maa vi ikke glemme. Glemmer vi at dette er malet, taber vi dette maal af sigte og begynder at føge egen øre, eller paa anden maade at arbeide for løn, da er vi inde paa farlige, slibrige stier. Gud bevare os af naade derifra.

Altsaa hovedaarsagen er, at Gud kan æres og arme syndere frelses. Men kun da æres Gud ret, naar den Iære, at en arm synder retfærdiggjøres af naade alene, for Kristi skyld, frenholdes rent og ret efter Guds eget ord, og naar vi tror dette og ikke twiler derpaa. Og kun naar en arm synner tror denne hellige sandhed, at han retfærdiggjøres af naade alene, for Kristi skyld, kan han blive salig. Guds ord viser os ingen anden vej til salighed. „Thi der er intet andet navn givet blandt mennesker, ved hvilket det bør os at vorde frelste,” figer apostelen Peter, Ap. gj. 4, 12. Aldrig er noget menneske blevet salig paa nogen anden maade, og aldrig vil noget menneske blive salig paa nogen anden maade. „Zeg er veien, sandheden og livet,” figer Jesus, „ingen kommer til Faderen uden ved mig.”

Er det da ikke sandt, at Ieren om en arm synders retfærdiggjørelse for Gud er det centrale, det væsentligste, hovedstykke i den kristne tro? Er det da ikke sandt, — og ikke blot tomme ord, — at med denne Iære vil kirken staar og falde?

Vi vil ved Guds naade værne om Icerens renhed og enhed. For det vil vi kjempe, stride og lide. Men skal vi bevare Ieren ren, da maa vi fremforst værne om denne hovedartikel, saa ikke den mindste surdeig faar komme ind. Thi, som Luther figer, „om denne artikel i besynderlighed figer Paulus (1 Kor. 5, 6; Gal. 5, 9) at en lidens surdeig gjør den ganse deig sur.“ Og i samme forbindelse figer Luther: „Hvor denne ene artikel bliver bevaret ren, der bliver ogsaa den kristelige kirke ren, endrægtig og uden alle partier, men hvor den bliver forvansket, der er det ikke muligt rettelig at inøde-gaa en eneste vildfarelse eller værmeri caad.“

Men vi maa ikke blot bevare denne Iære ren, men ogsaa idelig

og altid fremholde den. Thi det store maal for forklyndelsen er udødelige sjæles frælse, og, som vi har hørt, bliver intet menneske fræst paa nogen anden maade end ved at tro denne artitel. Desforuden er det saa saare vanfæltigt for os rigtig at tro og holde fast ved denne lære, at alt er af naade. Vor fornuft gjør stedse indvendinger. Vi vil saa gjerne stole, ialfaalid delvis paa, hvad vi selv gjør. Vi kjeunder denne lære, vi tror den, dog griber vi os stedse selv i at vi stoler paa egne gjerninger.

Lader os derfor stedse tidselig og idelig minde hverandre om denne sandhed, lade det være hovedindholdet af al vor forklyndelse. Og idet vi ogsaa nu vil minde hverandre om denne sandhed, saa lader os alle af hjertet sunde til Gud om, at han vil lægge sin rige velsignelse til.

Vi vil samle vores tanker om følgende punkter:

1. Intet menneske kan ved lovens gjerninger blive retfærdig for Gud.
2. Kristus har, som vor stedfortræder, forhvervet for os en fuldkommen retfærdighed.
3. Denne retfærdighed som Kristus har forhvervet er det Gud tilbyder og tilfjører en arm synder. Vi retfærdiggjøres saaledes af naade for Kristi skyld.
4. Gud tilbyder og tilfjører denne retfærdighed gennem naadens midler, ordet og sakramenterne.
5. Denne retfærdighed anmennes og tillegnes ved troen alene.
6. Følgerne af at et menneske ved troen er blevet retfærdig gjort for Gud.

I.

Intet menneske kan ved lovens gjerninger blive retfærdigt for Gud.

Gud har givet os sin hellige lov. Ved stavelsen indfrev han den i menneskenes hjerter, og siden gav han den paa Sinai bjerg, skreven paa tvende stentabler. Om denne lov siger Herren i 3 Mosb. 18, 5: „Og I skal holde mine love og mine bud, efter hvilke mennesket skal gjøre og leve ved dem, jeg er Herren.“ Og i Rom. 10, 5 læser vi: „Thi Moses skriver om den retfærdighed, som er af loven, at det menneske, som gjør de ting, skal leve derved.“ Utsaa, de som holder denne lov **fuldkommen**, de opnaar derved retfærdighed for Gud og bliver salige derved. Derfor kunde ogsaa Jesus sige til en

som spurgte ham, hvad godt han skulde gjøre, forat han maatte have et evigt liv: „*Vil du indgaa til livet, da hold budene!*“ Matt. 19, 17).

Men hvad er det da Gud kræver af os i denne sin lov? Hvad Gud fremforalt kræver af os i denne sin lov, det har Jesus selv undervist os om. Paa den Lovkyndiges spørgsmål: „*Meister! hvilket er det store bud i loven?*“ svarede Jesus: „*Du skal elske Herren, din Gud, af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind.* Dette er det første og store bud. Men det andet er ligt dette: *Du skal elske din næste som dig selv*“ (Matt. 22, 36—39).

Altsaa, det store bud i loven, det som Gud fremforalt kræver af os i budene, det er **fjærighed**. Fjærighed til Gud og vor næste. Fjærigheden, og den alene, skal drive os mennesker til at holde de forskjellige bud. Og det menneske, som mangler denne fjærighed, han har overtraadt den hele lov, selv om han i det **ydre** har holdt hverteneste bud. „*Thi fjærigheden er lovens fylde,*“ Rom. 13, 16. „*S disse to bud,*“ fjærighed til Gud og næsten, „hænger al loven og profeterne.“ (Matt. 22, 40).

Det første store bud kræver altsaa af os at vi elsker Herren, vor Gud, med hele vort hjerte, sjæl og sind. At vi, som Luther siger, elsker Gud **over alle ting**. Mærf: **Over alle ting**. Mere end noget andet. Vi skal elsker ham mere end penge og gods. Det betyder at vi ville hellere miste alt det vi eier, alt vort gods, end at bedrøve Gud med en eneste synd. Vi skal elsker ham mere end fader og moder, brødre og søstre, cugtesælle og børn, og det betyder, at vi ville hellere miste disse vores kjære end at gjøre Gud imod. Matt. 10, 37—38; 19, 29; Luk. 14, 26. Vi skal elsker ham mere end os selv, mere end vort eget liv. Og det betyder, at vi ville hellere dø den mest pinefulde død, end begaa en eneste synd mod Gud, selv om det var blot en eneste syndig tanke.

Det andet store bud i loven kræver af os, at vi skal elsker vor næste som os selv. Mærf: **Som os selv**. Ikke paa nogen maade skal vi elsker ham mindre end os selv. Og med vor næste menes jo alle vores medmennesker, endog vores fiender. Alle skal vi elsker som os selv. Det betyder at deres velfærd, timelig og evig, skal ligge os lige saa meget paa hjerte som vor egen velfærd. At naar det gaar vor næste vel — endog vor bitrefste fiende — da skal vi glæde os lige saa meget derover, som om det gif os selv vel. At naar en forg eller ushykke træffer vor næste, da skal det gjøre os ligesaa ondt som om vi selv var den som blev rammet af ushyffen.

Saadan kjærlighed til Gud og vor næste fræver loven. Og denne kjærlighed skal drive os til at efterleve de 10 bud's høje krav. Vi skal ikke, vi maa ikke synde mod dem saa meget som med en eneste synlig tanke. Gjør vi det, har vi overtraadt loven, da er vi under lovens forbundelse. Denne lov maa altsaa holdes fuldkommen. Det fræver Gud. Hvert eneste bud maa vi holde fuldkommen, ikke saa meget som en eneste synlig tanke maa vi have. Thi overtræder vi et eneste bud, selv om det er blot en gang, og kun med en eneste tanke, da har vi derved overtraadt hele loven, og er forbundet. Thi saaledes staar der hos Jøk. 2, 10: „Hvo der holder den hele lov, men støder an i ét bud, er blevet skyldig i dem alle.“ Her vil Jakob sige, at dersom det var muligt for et menneske at holde hele loven ganske fuldkommen, med undtagelse af et eneste bud, saa blev han derved en overtræder af hvert eneste bud. Ja selv om det var muligt for et menneske at holde hele loven ganske fuldkommen hele sit liv, men blot en eneste gang kom til at synde mod et eneste bud, og det blot med en eneste synlig tanke, saa har han derved overtraadt loven og er kommen under lovens forbundelse. Thi saaledes staar der i Gal. 3, 10: „Forbandet er hver den, som ikke bliver ved i alle de ting, som ere skrevne i lovens bog, saa han gjør dem.“ Altsaa, skal man blive retfærdig for Gud ved loven, da maa man holde den ganske lov fuldkommen og blive ved dermed hvert øieblik af sit liv. Har man en eneste gang overtraadt et eneste bud, saa har man for steds forspillet sin anledning til at opnaa retfærdighed ved loven.

Hvilket menneske er det nu som voer at paaftaa, at han har holdt loven fuldkommen? Hvem tør paaftaa, at han altid har elsket Gud over alle ting og sin næste som sig selv? Ja, hvem tør paaftaa, at han et eneste øieblik har gjort alt det som loven fræver, at han et eneste øieblik har elsket Gud og næsten, saaledes som Gud befaler? Naar vi undersøger os selv, vort liv, vores gjerninger, vores ord, vores tanker, og saa speiler os i denne Guds hellige lov, som fræver en saadan fuldkommen kjærlighed, da vil vi begynde at forstaa, at der er intet godt i os, at alle, endog vores bedste gjerninger er besmitten med syn; da vil vi begynde at se „fordærvelsens afgaende i mig!“

Og naar vi nu betragter lovens hellige krav, betragter det udenfor Kristus, ser hvilken fuldkommen og stedsevarende kjærlighed loven fræver, ser hvor umuligt det er for os at opnaa saadan kjærlighed, hører Guds trudsel, at dersom vi ikke opnaar den, dersom vi ikke elsker saaledes, saa er vi forbundet, da bliver vort hjerte fyldt

med had og bitterhed mod Gud. — Altøaa, loven **kærever** fjærlighed, men den **virker** vrede hos os for dærvede mennesker. Ikke fordi loven er ond, men fordi vi er onde. Derfor staar der ogsaa i Rom. 4, 15: „Loven virker vrede.“ Derfor siger ogsaa Gud udtrykkeslig: „Bud lovens gjerninger kan intet fjæd blive retfærdiggjort for ham; thi ved loven kommer syndens erfjendelse.“ Rom. 3, 20.

„Bud loven kommer syndens erfjendelse.“ Ja, dette virker loven, syndens erfjendelse. Den viser os vor synd, vor mangel paa al kraft til at opnaa retfærdighed for Gud, vor fortabte og fordomte tilstand. „Over mund skal tilstoppes, og al verden blive skyldig for Guds dom.“ Rom. 3, 19.

II.

Kristus har, som vor stedfortræder, forhvervet for os en fuldkommen retfærdighed.

Altøaa, ved lovens gjerninger kan intet menneske blive retfærdigt for Gud. Men „det som var loven umuligt, idet den var kraftesløs formedesst fjædet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen søn i syndigt fjæds lignelse og for syndens skyld og fordomte synden i fjædet.“ Rom. 8, 3. Jesus, Guds egen søn, blev menneske, blev en af os, for at han som vor stedfortræder kunde holde loven for os og lide vor straf.

Loven som vi, formedesst vort jærbelige fjæd, ikke kunde holde, men som maatte holdes, om vi skulle blive frelse, den holdt Kristus i vort sted. Han „blev fjædt under loven, forat han skulle frikjæbe dem, som var under loven, forat vi skulle faa den lønlige udfaarelse.“ Gal. 4, 4. 5. Fordi han blev fjædt til verden som vor repræsentant, vor stedfortræder, derfor blev han fjædt under loven, d. v. s. skyldig til at holde loven. Sem vi var skyldige til at holde loven, saa var nu Jesus skyldig til at holde den, fordi han stod som menneskehedenes stedfortræder.

Og han holdt loven fuldkommen. Han kunde sige: „Hvo kan overbevise mig om nogen synd?“ Han elskede Gud over alle ting, og han blev ved dermed hvert øieblif af sit liv, lige til døden, ja forsøts død. Endog da Faderen lod de sidste store lidelser komme over ham, helvedes sjæleangst i Gethsemene have, som var saa stor, saa forfærdelig, at hans svæd blev som blodssdraaber der faldt til jorden; endog da Faderen tillod at han blev hudsstrøgen, tornefronet og naget til korsets træ, endog da elskede han Gud over alle ting, især han vidste at dette var en falsk Faderen havde ifjænket for ham;

endog nu vendte han sig til Gud i bønnen og brugte den ømme, til-lidsfulde, kjærlighedsfulde tiltale: „Fader,“ — „Fader, forlad dem! thi de vide ikke hvad de gjøre.“

Og, han elskede menneskene som sig selv, ja høiere end sig selv, thi han gav sig selv i døden for dem. Endog sine bitreste fiender elskede han, dem som paaførte ham disse jæreffelige lidelser, spottede ham og spyttede ham i ansigtet, hudstrøg og tornekronede ham, naglede ham til forsets træ, endog disse fiender elskede han, ikke engang en eneste bitter, hadefuld tanke opkom i hans rene hjerte ligeoverfor disse hans fiender. Nei, tvertimod, han elskede dem ogsaa nu, tænkte paa dem og deres evige vel, bad for dem. — Sandelig han holdt loven fuldkommen! Han var lydig indtil døden, ja forsets død! Han var ren, syndefri, hellig og retfærdig!

Og hvorfor holdt han altsaa loven, den lov som han selv havde givet? Det var for menneskene, hvis stedfortræder han var.

Og fordi han var menneskehedens stedfortræder, saa maatte han ogsaa lide straffen for alle deres synder. Og naar han levede et liv i fattigdom, foragt, forfølgelse og arbeide; naar han blev haaret, spottet og spytet paa; naar han blev hudstrøget, tornekronet og paa en grusom maade naglet til forsets træ; ja, naar han led en helvedes sjæleangest i Getsemane have og paa Golgatha kors, — som var hans største lidelse; naar Jesus led disse forfærdelige, hjertejærende lidelser paa legem og sjæl, da var det straffen for menneskenes synder han led. Thi „Han er saaret for vores overtrædelser, knust for vores misgjerninger; straffen laa paa ham, forat vi skulde have fred, og ved hans saar have vi faaet lægedom.“ Ef. 53, 5.

Og Jesus har med denne sin lidelse fulgt ud sonet for hvereneste syn. Han har derved sonet for hvereneste syn, som menneskene har begaaet fra det første syndefald, og for hvereneste syn, som kommer til at blive begaaet indtil verdens ende. At han saaledes har sonet for hvereneste syn, tilligemed holdt loven fuldkommen for alle, det bevidnede Jesus, naar han paa forset sagde: „Det er fuldbragt.“

Det er af overordentlig stor betydning at vi husker paa og holder fast ved den sandhed, at Jesus har sonet for al syn; thi var det, om ikke mer end en eneste syn, han ikke havde sonet for, da kunde vi aldrig blive fuldt forvissede om at alle vores synner var udsonet.

Og deraf at han har sonet for hvereneste syn og tillige holdt loven for alle mennesker, deraf følger at han har tilveiebragt en fuld forsoning for hele verden, for alle mennesker, hverteneste et.

Og dette bevidner ogsaa kristen paa mangfoldige steder, f. eks. Rom. 5, 18: „Ligesom formedelst eens fald fordommelse er kommen over alle mennesker, saaledes skal ogsaa formedelst eens retfærdighed livsens retfærdiggjørelse komme over alle mennesker.“ Rom. 8, 32: „Han som ikke sparede sin egen søn, men gav ham hen for os alle.“ 1 Tim. 2, 6: „Jesus Kristus gav sig selv hen til en gjenløsnings betaling for alle.“

Og denne sandhed at han ved sin lovopfyldelse, lidelse og død har gjenløst alle mennesker, det maa vi ogsaa huske paa og holde fast ved, det er af den aller største betydning. Thi skulde jeg twile paa det, maatte jeg tro, at det var, om blot et eneste menneske han ikke havde gjenløst, da vilde jeg aldrig kunne faa nogen sikker forvisning om, at jeg er gjenløst. Jeg maatte da stedse frugte for at maaske netop jeg var den som Jesus ikke havde gjenløst. Maatte saaledes stedse gaa med en frykkelig angst og twil i mit hjerte. Men Gud være lovet, kristen siger det saa ofte, og fremholder det saa klart, at alle mennesker, hvorteneste et, er gjenløst ved Jesu stedfortrædende gjerning.

Og at denne Jesu stedfortrædende gjerning for alle mennesker er fuldt tilfredsstillende for Faderen i himmelen, det tilkjendegav han derved, at han saa herlig opreiste Jesus fra de døde. Dette var Faderens „ja og amen“ til Jesu ord paa forset. „Det er fuldbragt.“ Han „blev given hen for vores overtrædelser og opreist til vor retfærdiggjørelse.“ Al verdens synd blev lagt paa Jesus. Da var han saare uretfærdig for Gud. Thi da ønsaa Gud ham som den der havde begaet alle synder i verden. Men nu blev han opreist retfærdig, ganske fri for al synd og syuld. Men hvem var det da som opstod retfærdig? Hvem var det da som blev erklaaret ganske fri for synd og syuld? Det var verden, — alle mennesker, thi det var alle menneskers stedfortræder Jesus var. Derfor staar der at han blev opreist til vor retfærdiggjørelse.

Da Faderen saa herlig opreiste Jesus fra de døde, da erklaerede han, at al verdens synd var fuldt udsonet, at al syndegjeld var helt, at han ikke havde noget mere at fræve. Han erklaerede, at nu var en fuld retfærdighed tilveiebragt for hele verden, for hvert eneste menneske.

III.

Denne retfærdighed, som Kristus har forhvervet, er det Gud tilbyder og gør en arm synder. Vi retfærdiggjøres saaledes af naade, for Kristi skyld.

I Rom. 5, 18, 19 læser vi: „Alt saa, ligesom formedelst eens fald fordommelse er kommen over alle mennesker, saaledes skal og formedelst eens retfærdighed livens retfærdiggjørelse komme over alle mennesker. Thi ligesom ved det ene menneskes ulydighed de mange ere blevne syndere, saa skulle og de mange vorde retfærdige ved den enes lydighed.“ Og i Rom. 3, 24: „Og de blive retfærdig gjorte uforkyldt af hans naade ved den forløsning, som er i Jesus Kristus.“ I 2 Kor. 5, 15: „Det vi dømme dette, at dersom een er død for alle, da ere de alle døde, og han døde for alle.“

Af disse og lignende steder lærer vi, at en arm synders retfærdiggjørelse for Gud bestaar deri, at Gud tilbyder og gør en — tilregner — ham den retfærdighed som Kristus forhervede ved sin lovpfyldelse, lidelse og død. Gud dømmer, at naar Kristus var fuldkommen hellig, holdt loven fuldkommen, var lydig indtil døden, da var det vi som var fuldkommen hellige, vi som holdt loven fuldkommen, vi som var lydige indtil døden. — Gud dømmer, at naar Kristus led og døde for verdens synd, da var det vi som led og døde for synden. Thi „Dersom en er død for alle, da ere de alle døde.“ 2 Kor. 5, 15. Gud dømmer, at naar Kristus opstod retfærdig, fri fra al synd og skyld, saa han ikke havde noget mere at fræve, da var det vi som opstod retfærdige, vi som var fri fra al synd. Smgl. Kondf. 4, Art. Gr. Forfl. 3, 3.)

Ser mærker vi da for det første, at retfærdiggjørelsen er en dommerhandling af Gud. Gud dømmer, at Kristi retfærdighed er vor retfærdighed. Det er Gud som her handler, ikke mennesket. „Gud er den som retfærdiggjør.“ Og denne handling af Gud bestaar alt saa ikke deri, at han indgyder retfærdighed i menneskets hjerte. Her sker ingen forandring i menneskets hjerte, saaledes som i gjenfødselsen. Om end retfærdiggjørelsen og gjenfødselsen sker samtidig, og staar i nærlig forbindelse med helliggjørelsen, saa er det dog af den største betydning, at vi ikke sammenblander disse, saaledes som saa mange falskslærende samfund gjør. Sammenblander vi retfærdiggjørelsen, gjenfødselsen og helliggjørelsen, saa hindrer vi menneskene fra at komme til den saliggjørende tro, til at saa fred med Gud og vished om sin salighed.

Øfølge Guds ord er det nemlig den retfærdige, som har fred med Gud (Rom. 5, 1). Det er den retfærdige, som faar komme ind i himmelen. Thi kun den retfærdige er ren for Gud, og intet urent faar komme ind i Guds hellige himmel (Aab. 21, 27). Det er derfor kun naar vi kan være visse paa at vi er fuldt ud retfærdige, at vi kan være visse paa vor salighed. Og visse paa at vi er fuldt ud retfærdige, kan vi være kun da, naar vi ffjerner mellem retfærdig- gjørelsen, gjenfødelsen og helliggjørelsen.

Ø retfærdiggjørelsen er der ingen grader som i helliggjørelsen. Naar Gud dømmer et menneske retfærdigt, da er det fuldkommen retfærdigt, ganiske rent og helligt, uden plet eller rynke eller noget saadant; da staar det for Gud som om det aldrig havde synder, aldrig havde overtraadt et eneje Guds bud. Alle mennesker som retfærdiggjøres er derfor lige retfærdige, thi de er alle fuldkommen retfærdige for Gud. O hvorledes kan vi fuldtakle Gud for saadan naade! Thi er vi fuldkommen retfærdige for Gud, da maa vi være ham velbehagelige, da kan vi komme ind i hans hellige himmel. Ærordi vi ved at vi i Kristus har en fuldkommen retfærdighed, derfor kan vi have denne herlige viished om vor salighed. Men skulde vi sammenblande retfærdiggjørelsen med helliggjørelsen, som bliver ufuldkommen — da kunde vi aldrig faa fred med Gud og viished om vor salighed.

Slig som mennesket er af naturen kan det ikke udføre en eneje god gjerning. Alle dets gjerninger, endog de allerbedste, er besmittede med synd. Ja, alt det det gjør, endog saadanne gjerninger som synes gode, er idel synd for Gud; thi han siger i sit ord, at „Alt som ikke sfer af tro er synd.“

Skulde derfor Gud se efter gjerninger, selv om det var blot en eneje en, da vilde intet menneske blive retfærdiggjort. Men Gud veere lovet, han ser ikke efter gjerninger, han retfærdiggjør uforstykldt, ene og alene af naade for Christi skyld. Han ser intet godt i eller hos mennesket; han ser intet andet end synd og ugudelighed. Dog retfærdiggjør han det, — uforstykldt, — af naade, — for Jesu skyld!

Alt som kældes gjerning, alt som vi selv gjør, enten af egne naturlige kræfter, eller kræfter givne af Gud, er ganiske og aldeles udelukkede. Ikke engang vor anger, vor bod, vore bønner kommer her i betragtning. Nei, ikke engang troen, uden forsaavidt at det er ved troen alene vi tager imod gaven. (Konf. Formel. Gr. Forkl. 3, 7, 8, 13, 15.)

Vistnokgaard angeren forud for retsfærdiggjørelsen, og gode gjerninger følger efter som en frugt, men naar vi taler om selve retsfærdiggjørelsen, maa disse ganske og aldeles udelukkes. (Konf. Formel. Kort Begr. 3, 9). Spørsmålet om, hvorledes vi arme syndere bliver retsfærdige for Gud, er jo egentlig det samme som spørgsmålet om, hvorledes vi skal blive salige. Og naar vi tænker paa vor salighed, spørger efter, hvad vi skal gjøre for at blive salige, da er vi saa tilbøjelige til at se ind i vore egne hjerter for at finde svar, istedenfor at se bort fra os selv og til Gud alene. Og naar vi ikke finder noget godt der, ikke nogen rigtig kærlighed, hverken til Gud eller vore medmennesker; ikke engang nogen ret anger og bod, men blot syn og ugudelighed; og naar vi, tiltrods for vore gode forsætter, etter og etter synner mod Gud, naar vi ser at vi mangler al kraft til at gjøre noget godt, da bliver der nød, stor aandelig nød, ja undertiden næsten fortvilelse. Først da bliver det lyft i vort hjerte, først da faar vi fred og glede derinde, naar vi faar naade til at holde fast ved den herlige sandhed, at Gud retsfærdiggjør af naade alene uden nogen vor fortjeneste; at han ikke ser efter vor anger, vor bod, vor kærlighed, eller nogen anden gjerning hos os, men kun til sin kærlighed og Kristi fortjenseje.

Den reformerte Kirke, og andre som lærer falskt i dette stikkelse, de figer ogsaa, at vi retsfærdiggjøres af naade alene, for Kristi skyld, men i næste aandedræt nævner de anger, synnerknuselse, bøn og bod som betingelser, og da bliver det ikke af naade alene.

Men lærer da ikke Guds ord at vi maa bekjende vore synner, angre dem og bede om forladelse? Jo ganske vist. Men dette er ikke nogen betingelse som Gud ser efter, saa at han retsfærdiggjør os først da naar han finder dette hos os. Men synnerkjendelsen er noget Gud maa virke hos os, saa vi faar se vor egen nød og jammer, vor fortabte og fordomme tilstand, saa vi faar se, at vi trænger denne usynlige gave, saa vi ikke foragter den og støder den fra os, naar den tilbydes os, men isteden begynder at bede om at faa den, og modtage den.

O hvilken stor, herlig og salig trost for den ængstede synner, for den frelsesøgende sjæl, er ikke denne sandhed, at Gud retsfærdiggjør os af naade alene, for Kristi skyld, saa at retsfærdiggjørelsen ikke er betinget af noget hos os, nei ikke engang anger og bod! Denne store trost er for den ængstelige synner, den frelsesøgende sjæl, ikke for den sikre synner. Til disse skal man sige at de tjener Satan, og gaar evig fortabt, om de ikke omvender sig. Men naar man har

Icert at se og erkjende sin nød, sin fortalte og fordomte tilstand; naar man i denne sin nød vender sig til Jesus, hunrer og tørster efter hans retfærdighed, da har man den nødvendige anger, thi man har begyndt at hungre efter naade, og bede om naade, som holderen i templet. Og om saadanne som hunrer og tørster efter retfærdighed, siger Jesus, at de er salige, thi de skal mættes. Og om holderen som slog sig for sit bryg og bad om naade siger Jesus: „Denne gik retfærdiggjort hjem til sit hus.“

Der er vistnok dem som mener, at det er farligt at fremholde denne fulde sandhed, at Gud retfærdiggjør menneskene ene og alene af naade, uden at spørge efter noget hos mennesket, ikke engang anger og bod, da mange vil benytte dette til kjødelig sikkerhed. Vistnok er det sandt at mange misbruger denne sandhed, saavel som andre Guds ordst sandheder, til sin egen fordaervelse. Men skulle vi derfor forstie sandheden? Skulde vi af den grund forstie det som Gud ikke har fortjet for os? Skulde vi af den grund forstie den sandhed som er det eneste som kan give en øengstet synder fred, trøst og haab? Ja, som er den sandhed som har magt til at frelse hans sjæl! Denne sandhed er jo evangeliet, det glæde budskab; og Gud har besat os at gaa ud i al verden og prædike evangeliet for al skabningen. Nei, vi vil ikke forstie den, men fremholde den tidlig og idelig. Hørst og fremst fordi denne sandhed frelser, dernæst fordi denne sandhed alene giver os kraft til at aflægge synden og leve et liv efter Guds vilje, som vi senere skal høre mere om.

IV.

Gud tilbyder og skjærer denne retfærdighed gjennem naadens midler, ordet og sakramenterne.

Gud kommer ikke til os i synlig skikkelse for at tilbyde og skjærre os denne store gave, retfærdighed, liv og salighed. Han taler ikke med os ansigt til ansigt, saaledes som han gjorde med sin tjener Moses. Han sender heller ikke engle ned til os, for at meddele os gaven. Heller ikke sender han nogen død tilbage til verden, saaledes som den rige mand i helvede bad om, og som han mente var nødvendigt. Gud virker heller ikke paa os umiddelbart, ved sin aand, saaledes som hværmerne drømmer om. Nei, Gud har givet os sit ord, loven og evangelium; i dette sit ord bor han, gjennem dette sit ord virker han, ved dette sit ord skjærer han os syndernes forladelse, retfærdighed, liv og salighed. Dette ord er saaledes ikke blot en historisk beretning, men det er et levende ord, fordi Gud bor i ordet

og virker gjennem det. Det ord som jeg taler, siger Jesus, er aand og liv. Evangeliet er „en **Guds kraft** til saliggjørelse for hver den som tror.“ (Rom. 1, 16).

„Korsets ord — — — er en **Guds kraft**“ (1 Kor. 1, 18). „Ordet — — — er mægtigt til at gjøre eders sjæle salige“ (Jaf. 1, 21). Ved dette sit ord, ved sin hellige lov, bringer han os til erkjendelse af vor syn, vor fortalte og fordømte tilstand. Ved dette sit ord, ved det salige evangelium, fortæller han os ikke blot om frelsen i Jesus, men **skjærer** os en fuld forladelse i ham, skjærer os en fuld retfærdighed, og derved liv og salighed. Ja, ved dette samme evangelium giver han os kraft til at modtage denne herlige gave. Den, derfor, som vil lære sin rette tilstand at kjende, den som gjerne vil modtage denne herlige gave som Jesus har forhvervet for os, han maa gaa til Guds ord. Der, og der alene er Gud med sin naade og gave (Rom. 10, 6—8). Vistnok virker Gud ogsaa i sakramenterne, men sakramenterne er forenede med ordet, og uden ordet vilde de ikke være sakramenter. Sakramenterne er ogsaa blevne faldte det synlige ord.

Og for at dette salige ord kunde blive forknyttet for folket, og de herlige sakramenter blive forvaltede, har Gud oprettet det hellige prædikeembede. Han har sendt sine tjener ud for at forkynne for de fangne frihed, for de bundne fængslets opladelse. Jesu sidste ord og befaling til sine disciple var denne: „Gaa bort i al verden og prædiker evangeliet for al skabningen,“ Mark. 16, 15.

Saa ofte som dette dyrebare Guds ord forknydes, — saa ofte disse høiværdige sakramenter forvaltes, tilbyder og skjærer Gud tilhørerne denne store gave, synernes forladelse, retfærdighed, liv og salighed. Synernes forladelse, og dermed retfærdighedens gave, tilbydes og skjæres alle som hører ordet, — alle uden undtagelse. Synernes forladelse tilbydes og skjæres jo som en fri gave, af naade alene, — derfor til alle som hører ordet, thi hos Gud er ingen persons anseelse. Gud tilbyder og skjærer denne gave gjennem ordet uden nogensomhelst betingelse, hverken syns-efterfjendelse, anger eller bod eller noget saadant, thi ellers vilde det ikke være af naade alene. Ja, Gud tilbyder og skjærer denne gave, gjennem naadens midler, uden endog at spørge efter tro hos mennesket. Det er ikke troen som frembringer gaven, eller bedrager Gud til at give os gaben; nei, gaven er der allerede, førend troen opkommer, thi ellers var det jo intet at tro. Skal jeg tro at mine syner er forladte, saa maa jo synsforladelsens gave allerede være der. Skal jeg tro at jeg for

Jesu skyld er fuldt retfærdig for Gud, saa maa jo denne fulde retfærdighed allerede være ifjænket mig. Saaledes er det vist og sandt, at saa ofte som evangeliet bliver forkyndt, saa ofte tilbyder og ifjænker Gud en fuld forladelse til alle som hører ordet. Deraf siger ogsaa Luther: „En prest kan ikke oplade sin mund, uden at han jo maa udtale absolutionen.“

Guds ords forkyndelse er altsaa en absolution; syndernes forladelse ifjænkes og uddeles til alle som hører ordet. Vijsno^k er der mange tilhørere som ikke tror ordet om syndernes forladelse i Jesu blod, og da bliver heller ikke gaven **deres**, thi troen er den eneste haand hvormed gaben kan modtages. Men om de ikke tror saa er det dog ligefuldst sandt, at gaben var ifjænket dem, gaben var der for dem, men de vilde ikke tage imod den. At mange forskyder gaben ved vanTro, det gjør ikke Guds trofasthed til intet; som der staar i Rom. 3, 3: „Thi hvad? Om nogle vare vanTro, mon deres vanTro skulle gjøre Guds trofasthed til intet? Det være langt fra!“ Og 2 Tim. 2, 13: „Dersom vi ere utro, bliver han dog tro: han kan ikke fornegte sig selv.“

Og fordi gaben er der for alle som hører ordet, for alle som modtager den private absolution, for alle som nyder sakramenterne, deraf bliver det ogsaa en saadan stor, himmelraabende synd at ringeagte og forskyde gaben ved vanTro. Sa^d derfor bliver vanTroen den eneste synd som nu fordommer, som ogsaa Jesus lærer os i Joh. 16, 9.

D^alader os vogte os for den farlige paastand, at evangeliet og absolutionen er kraftig blot for de hedsfærdige og troende. Thi „af den paastand, at evangeliet og absolutionen ikke er kraftig hos de ubodsfærdige, følger de allerfrækkligste slutsninger: Derved negtes Kristi fuldkomne fortjeneste, verdens forløsning og forsoning; thi troen maatte altid betragtes som en gjerning, som endnu maatte komme til, førend der kunde gives nogen forladelse i evangeliet. Dernest følger deraf, at Kristi fortjeneste ikke er fuldkommen.“

Og saa er det ogsaa af betydning, at vi kommer ihu og holder fast ved den sandhed, at de naadegaver Gud ifjænker os, de ifjænker han os for bestandig. „Thi naadegaverne og sit fald fortryder Gud ikke“ (Rom. 11, 29). „Den deraf f. eks. som er døbt, har ved dette naademiddel for stedse faaet syndernes forladelse, befrielse fra døden og djævelen, og det evige liv. Vijsno^k sfer det desværre, at en i mange aar gaar hen og lever i synd og skam, træder deraf hele denne tid Guds høje goder under fødder, og dog er og forbli^rver de

ham givne. Derfor kan han hvert øieblif vende tilbage til sin daab og, uden at begaa thveri, gribe og bruge de goder, som han længe har forsøgt og forsømæet."

Og naar det er sandt, at Gud giver retfærdighedens gave til alle som hører ordet eller bruger sakramenterne, og at de gaver han giver, disse giver han for bestandig, hvor uendelig, ubegribelig stor er da ikke den velsignelse som Gud lader det land og folk blive tildel, for hvem han lader sit ord forkynde og sakramenterne forvalte! O hvilken velsignelse for den mand, den kvinde, som har hørt ordet, om det er blot en eneste gang! Thi syndernes forladelse, retfærdighed, liv og salighed er da isandhed ffjænket ham. Gaven er hans for bestandig. Om han end for en tid forskyder den ved vanstro, og træder den under fødder, kan han dog, til hvilkensom helst tid, tage imod gaven, om Gud giver ham naade til at tro. Bistnok kan den naade som er blevet ham tildel ogsaa blive ham til dom, dersom han vedbliver at staa den Helligaand imod, vedbliver at foragte gaven og støde den ifra sig.

V.

Denne retfærdighed annammes og tillegnes ved troen alene.

I Rom. 3, 28 læser vi: „Saa holde vi da for, at et menneske bliver retfærdiggjort ved troen, uden lovens gjerninger.“ Cf. 2, 8: „Thi af naade ere I frelste ved troen, og det ikke af eder. Guds er gaven.“

Rom. 4, 16: „Derfor er arven ved troen, forat den maa være af naade.“

Af disse og andre steder lærer vi, at dersom retfærdighedens gave skal blive vor personlige eiendom, saa vi faar nytte og velsignelse deraf, saa maa vi tro. Vi maa tro, ikke fordi troen er en saadan ypperlig gjerning at Gud for denne gjernings skyld ffjænker os retfærdighed, thi som vi har hørt, er gaven der, selv om vi ikke tror. Men troen er nødvendig fordi den er den eneste haand som kan tage imod gaven. (Konff. Gr. Forfl. 3, 3). Som det ogsaa staar i den Aug. Konf. Apologi 2, 17: „Thi troen frelser ikke fordi den selv er en i og for sig fortjentlig gjerning, men alene fordi den annammer den foriciettede barnhjertighed.“ Og naar det staar i Rom. 4, 16: „Derfor er arven ved troen, forat den maa være af naade,“ saa lærer vi deraf, at troen aldeles ikke skal betragtes som nogen god gjerning der paa nogensomhelst maade bevirker at vi

faar arven. Thi, staar der, netop „**derfor** er arven ved troen, **først** den maa være af **naade**.“ Det vilde ogsaa være absurd at sige, at troen paa nogensomhelst maade bevirker at vi faar syndernes forladelse. Thi det vilde være det samme som at sige, at Gud giver os syndernes forladelse fordi vi modtager den. Skal der være noget at modtage saa maa jo gaven allerede være der.

Den saliggjørende tro bestaar ikke blot i en historisk kundskab om den saliggjørende sandhed, den bestaar ikke blot deri, at vi har kundskab om Jesus og hvad han har gjort til verdens frelse, og at vi tror at dette er sandt; men den bestaar deri, at vi tror paa ham som **vor** frelser; den bestaar deri, at vi, enhver for sig, personlig, fortroer sig ene og alene til hvad Jesus har gjort til vor frelse og salighed, saa vi ikke ved noget til salighed uden Jesus Kristus, og ham forsætst.

En saadan tro forudsætter en levende synderkjendelse. Skal jeg ifandhed tro paa Jesus som syndernes frelser, skal jeg kunne tro paa **mine** synders forladelse i hans navn, saa maa jeg jo erkjende at jeg er en synder, at jeg har overtraadt Guds hellige bud. Skal jeg ifandhed fortroee mig ene og alene til hvad **han** har gjort, til min frelse og salighed, og aldeles ikke det ringeste til hvad jeg selv gjør, da maa jeg først have lært at erkjende min egen elendige, hjælpeøse tilstand. Skal jeg ifandhed kunne gaa til Jesus og flynge mig til ham som min frelser, da maa jeg jo have lært at se min **uød**, og at jeg trænger en saadan frelser. Som Jesus selv siger: „De fariske have ikke læge behov, men de som have ondt.“ Matt. 9, 12.

Denne tro kan vi ikke give os selv, nei ikke engang medvirke det allerringeste til opnaaelse deraf. Ligesom retfærdiggjørelsen er en fri uforstyrldt gave af Gud, saaledes er ogsaa troen, hvormed vi tager imod denne gave, selv en gave af Gud. Dette befjender vi ogsaa i den 3die artikel: „Jeg tror, at jeg ikke af min egen styrke eller fornuft kan tro paa Kristus eller komme til Kristus, min Herre. Men det er den Helligaands gjerning.“

Saa snart et menneske kommer til den levende tro, saa er han gjenfødt, født paany, opvakt fra den aandelige død. Paa det spørgsmaal i vor forflaring: „Hvad er igjenfødslen eller den nye fødsel?“ svares der: „Det samme som den levende tros meddelelse, eller opvækfelse af den aandelige død, ombændelse og oversættelse fra mørket til lyset, fra Satans magt til Gud.“ Troens meddelelse er altsaa opvækfelse af den aandelige død. Af naturen er mennesket aandelig død, det er død i overtrædelse og synd. (Ef. 2, 1. 5,

14; Kol. 2, 13). Ligesaalidt som en der er legemlig død kan opvække sig selv, give sig selv liv, eller medvirke det allerringeste dertil; ligesaalidt kan en åndelig død opvække sig selv, give sig selv troen, eller medvirke det allerringeste dertil.

Naar Jesus opvakte Lazarus fra de døde, som havde ligget 4 dage i graven, og hvis legeme havde begyndt at gaa i forraadnelse, hvem vilde vove at vænstaa, at Lazarus paa nogensomhelst maade medvirkede til sin opvækelse! Men ligesaa sikkert som Lazarus virkelig var legemlig død, ligesaa sikkert er det at alle mennesker af naturen isandhed er åndelig døde; thi Gud, han som er sandheden selv, han som ikke kan lyve og bedrage, har sagt det. Derfor, naar disse opvækkes fra den åndelige død, m. a. o. naar troen skabes i deres hjerter, saa er det en gjerning som Gud alene kan udføre. Mennesket kan ikke paa nogensomhelst maade medvirke det allerringeste dertil, hverken ved sin anger, sin bod, sine bønner, sit gode forhold, eller noget andet. Derfor kan mennesket af sig selv ikke engang isandhed *ville* tro, ville blive født vænlig. Endog det at *ville* er en Guds gjerning i mennesket, som vi læser i Fil. 2, 13: „Thi Gud er det som virker i eder baade at *ville* og at udrette efter sit velbehag.“

Og ligesom det er Gud alene som fra først til sidst skaber troen i menneskets hjerte, saaledes er det han alene som bevarer og holder troen. Som vi hørjender i den 3die artikel: „Ligesom han ogsaa falder, forsæmler, oplyser og helliggjør alle andre som er i menigheden og **opholder** dem i den sande og eneste tro til Kristus.“

Fremdeles, ligesom det er gjennem naadens midler Gud tilbyder og skærper retfærdighedens gave, saaledes er det gjennem disse samme naadens midler Gud skaber og opholder troen i menneskets hjerte. (Aug. Konf. Art. 5).

Den saliggjørende tro er ikke altid og hos alle lige stærk. Undertiden er den meget svag, ja saa svag at man næppe tør tilegne sig Guds naade. Den cengstede og bedrøvede synders tro kan undertiden være saa svag, at han er bange for at han ikke tror, og kan saaledes komme i stor nød og anfægtelse. Da er det af den allerstørste betydning for ham at han holder fast ved den sandhed, at det er Gud alene som virker troen, at mennesket ikke kan medvirke det allerringeste, nei ikke engang alvorlig kan *ville* tro, ikke engang kan længes efter Kristi retfærdighed. Og hvorfor er det af saa stor betydning at komme dette ihu netop under saadan nød og anfægtelse? Jo, thi at han inderlig gjerne *wil* tro, det ved en saadan cengstet sjæl; at det er hans største ønske, hans inderligste begjær at blive

delagtig i Kristus og hans retfærdighed, det ved han. Kommer han da ihu at Gud virker alt, endog at ville tro, endog at længes efter delagtighed i Kristi retfærdighed, da ved han ogsaa at det er Gud som har virket dette i ham. Gud har altsaa begyndt sin gode gjerning hos ham, og det han har begyndt vil han fuldføre. (Joh. 1, 6). Han er ikke længere aandelig død, Gud har allerede givet ham aandaligt liv, ellers kunde han ikke ville tro. At ville tro, er, saaledes som de gamle har sagt, at tro.

Den svage tro, naar den er sand og oprigtig, frelser ligesaa vist som den stærke; thi den svage tro tager jo imod gaben ligesaavel som den stærke tro. Om en gave modtages af et barns svage hånd, eller en fjæmpes stærke hånd, gjør jo intet til sagen; gaben bliver i hvort tilfælde modtaget, og det er derpaa det kommer an.

Men en svag tro kan saa let tabes, netop fordi den er svag. Og saa bærer den ikke saa mange og store frugter som en stærkere tro. Derfor skulle vi ikke være tilfreds med en svag tro, men ved flittig og rigtig brug af naadens midler lade Gud styrke troen. Og hvem af os er det som ikke trænger bestyrkelse for vor tro! Hjem af os er det vel som ikke trænger at bede med apostlerne: „Herre! Dorøg os troen!“ (Luk. 17, 5).

VI.

Følgerne af at et menneske ved troen er blevet retfærdigt for Gud.

Naar en arm synder ved troen har anuammet en fuld retfærdighed for Gud, saa han staar for Gud, som om han aldrig havde synet — staar for Gud hellig, ren, pletfri, hvad er da frugterne og følgerne deraf? O, der er store, herlige, salige følger!

Han har nu fred med Gud, som der staar i Rom. 5, 1: „Det vi altsaa ere retfærdiggjorte ved troen, have vi fred med Gud ved vor Herre Jesu Kristus.“ O hvilken salig følge: Fred med Gud! Gud er ikke længere vred paa en saadan; Gud er ikke længere hans stiende, som staar ham imod og truer ham med død og fordømmelse. Nei, tværtimod. Fordi han nu ser ham i Kristus som fuldkommen ren og hellig, har han antaget ham, som sit eget elskede barn og gjort ham til sin arving. Tænk! han er blevet et Guds barn, og Gud Faders arving! Hjem kan fuldt ud begræbe hvor stort, hvor herligt, hvor cærefuldt dette er! Nei, den salighed og herlighed, som ligger deri, at vi er blevne Guds børn og himmelmens arvinger, den

er viist saa stor, at det overgaard alt hvad vi arme mennesker kan tænke eller forstaa. Derfor udbryder apostelen Johannes: „Se, hvor stor en kjærlighed Faderen har bevist os, at vi skal faldes Guds børn!“ Derfor fortsætter han: „Jø eskelige! Nu ere vi Guds børn, og det er endnu ikke aabenbaret, hvad vi skulle vorde; men vi vide, at naar han aabenbares, skulle vi vorde ham lige; thi vi skulle se ham, som han er.“ 1 Joh. 3, 1. 2.

Gud har ikke lovet at de, som er retfærdiggjorte skal have fred i verden; tvertimod har han sagt, at de i verden skal have trængsel, blive forfulgte, ligesom han blev forfulgt; at de her i verden skal blive gjenstand for megen ufred, kamp og strid. Heller ikke har han lovet at vi altid skal føle, at vi har fred med Gud. Undertiden, under nød og ansægtelse, kan vi føle det ganske modsatte. Men til andre tider, naar Gud finder det tjenligt for os, saa lader han os ogsaa føle noget af denne herlige, salige fred.

Hølgen af at vi er blevne retfærdiggjorte er fremdeles den, at vi nu tjener Gud i hellighed og retfærdighed alle vores livs dage. Rom. 16, 18. „Men idet Jø ere blevne frigjorte fra synden, ere Jø blevne retfærdighedens tjenere.“ B. 22: „Men nu, da Jø ere frigjorte fra synden og blevne Guds tjenere, have Jø eders frugt til helliggjørelse.“

Altsaa, saasnat man ved troen paa Kristus har iført sig hans retfærdighed, er ren og hellig for Gud, fri fra lovens twang og forbundelse, da, — og først da begynder helliggjørelsen; da begynder man at leve et helligt liv; da begynder man at holde loven. — Saa langt fra, altsaa, at vi affaffer loven ved troen, saa stadsætter vi den. Rom. 3, 31. Som vi har hørt, saa frøver loven kjærlighed, først og fremst. Kjærlighed er det store bud i loven. Men loven formaar ikke at give os denne kjærlighed; tvertimod den virker vrede hos os, naar den staar og truer os med evig fortabelse, dersom vi ikke fuldkommen efterlever alle dens krav, — som jo intet menneske kan gjøre. — Først naar vi faar naade til at tro, at vi i Kristus er aldeles fri fra lovens twang og forbundelse, aldeles fri fra syndens skyld og straf, er rene og hellige for Gud, da skabes kjærlighed i vores hjerter, da elsker vi Gud fordi han har elsket os først. Da begynder vi altsaa, at gjøre det som loven frøver, — vi begynder, at elsker Gud og vores medmennesker. Nu bliver det vor lyft at gjøre Guds vilje, ja nu vil vi gjerne vie hele vort liv til hans tjeneeste. Nu begynder vi at sige med salmedigteren: „Din, o Jesu, din at være er min lyft og al min øre, din i liv og din i død; derfor vil jeg

gjennemstride, ß dit fodspor vil jeg skride, finde kampens time fød.
(Schnodeus Salmebog 410, 1).

Den kristne tjener altsaa Gud, idet han holder hans bud. Det er en frugt af troen. Men denne hans gudstjeneste, denne hans helliggørelse, bliver stedse ufuldkommen. Med sorg maa han saa ofte udbryde med Paulus: „Det gode, som jeg vil, gjør jeg ikke; men det onde, som jeg ikke vil, det gjør jeg.“ (Rom. 7, 19). Det, at han fremdeles saa ofte synder mod den kjære Gud, det gjør ham saa inderlig ondt; han beder daglig om forladelse for disse synder, beder om mere kraeft til at leve et bedre liv. Den store og herlige troest har han dog, at tiltrods for disse mange synder som endnu hænger ved ham, saa har han dog i Kristus en fuldkommen retfærdighed; at tiltrods for disse mange synder, saa staar han dog for Gud som om han aldrig havde syndet.

I erfjendelsen af, at han i Kristus er fuldkommen retfærdig, tiltrods for, at det endnu hænger saa mange synder ved ham, saa lover og taffer og priser han Gud „med hjerte, mund og hænder.“ Han begynder her i verden, at nynne paa den sang, som de salige synger højtoppe for tronen: „Saliggørelsen tilhører vor Gud, han som sidder paa tronen og lammet.“ (Nab. 7, 10).

Saа han har det salige og herlige haab, at ogsaa han engang skal saa være med blandt den store skare, som ingen kan tælle, som er iførte lange, hvide klæder, som staar for tronen og løver Gud. Dette er de troendes haab. De roser sig af haabet om herlighed hos Gud. (Rom. 5, 2). Denne herlighed, som de haaber at opnaa, er en overmaade stor herlighed. Det er en herlighed, som er saa stor, at det overgaar alt hvad vi arme mennesker har seet eller hørt eller endog anet; thi det er hvad intet øie har seet og intet øre har hørt, og som aldrig er opkommel i noget menneskes hjerte. (1 Kor. 2, 9).

Naar de kristne bliver gjenstand for kors og traengsler, had og forfølgelse, nød og sorg; naar hænderne vil begynde at synke, modet falde; da faar de fornuet mod og kraeft, naar de tænker paa haabet om herlighed hos Gud. Og dette haab skal ikke beskjæmmes. (Rom. 5, 5). De skal opnaa maalset for deres tro, sjælenes frelse. (1 Pet. 1, 9). Naar de blot er tro indtil døden, skal de faa livsens krone. (Nab. 2, 10). Da „skal det blive let at glemme, første øieblik derhjemme, hvad vi her i verden led.“ Gud være tak for sin usigelige naade! Amen, i Jesu navn.

Prædiken den sjette søndag efter påaske.

Goldt under synodemødet i Albert Lea, 1ste juni 1919
ved past. J. A. Moldstad.

Tekst: Joh. 15, 26 til 16, 4:

„Men naar talsmanden kommer, som jeg skal sende eder fra Faderen, sandhedens aand, som udgaar fra Faderen, han skal vidne om mig. Men ogsaa I skulle vidne; thi I have været med mig fra begyndelsen af. Dette har jeg talt til eder, for at I ikke skulle forarges. De skulle udelukke eder af synagogerne; ja, den tid skal komme, at hver den som staar eder ihjel skal mine, han viser Gud en dyrkelse. Og dette skulle de gjøre mod eder, fordi de ikke kjende Faderen, ei heller mig. Men dette har jeg talt til eder, for at I, naar timen kommer, skulle komme ihu, at jeg har sagt eder det; men dette sagde jeg eder ikke fra begyndelsen, fordi jeg var hos eder.“

I disse dage er det ofte blevet nævnt, at vi lever i vanskelige tider. Zindifferentismens, ligegyldighedens, tætte taage har sørket sig over verden, ja endog over kirken; og unionismens farstot baner vei for vanstroen. Det er en vanskelig, farefuld tid; men det er ikke første gang. Vanskelige tider har der været ofte i kirkens historie, ja maaske altid; det sørger djævelen, verden og vort eget kæd for. Djævelen alle vegne staar i veien med sin kænfe.

Og netop hin stjærtorsdags nat, da Jesus talte denne tekst, var en af kirkens vanskeligste, mørkeste og farligste tider. Der sidder Jesus med sin lille discipelskare. Men hvor thist, hvor sorgelig! Disciplene forstod ikke rigtig; men hange anelser fulgte deres sjæle. En adskillelse forestod. De var som lammede af bedrøvelse. Jesus vidste alt. Han hjendte nattens og morgendagens forestaende kamp, lidelse og død. Han forstod vanskelighederne og farerne. Han er det dersor som trøster og styrker. Ordet og sakramenterne har han betroet dem. Nu trøster han dem, efterat han først har forudsagt dem hvilket had og hvilke forfølgelser venter dem. Og trøsten bestaar deri, at han lover dem talsmanden den Helligaand og befaler dem at vidne om ham.

Ogsaa idag er Jesus med sine disciple, sin kirke. Han har lovet og sagt, „Se jeg er med eder alle dage indtil verdens ende.“ „Hvor to eller tre ere forsamlede i mit navn, der er jeg midt iblandt dem“ (Matt. 18, 20). Hans ord er ja og amen. Særlig i vanskelige ti-

der og i mørke, farefulde dage er han nær hos sine. Og trøsten og hjelpen er den samme.

Vi er samlet her til synodemøde, særlig fordi vi har erfaret og oplevet sandheden af Kristi spaadom i teksten. Men netop derfor kommer Jesus til os på samme maade og med samme trøst og besfaling. Idag lyder just de samme ord til dig, kære församling:

„Men også I skal se vidne.“

I.

Hvortil er du kaldt? Som en Jesu discipel, en kristen, et Guds barn, har du denne besfaling. Det er dit kristen kaldt at vidne. Ikke alene ordets tjenere men enhver kristen er kaldt til at vidne. Men det ord „vidne“ kommer af at vide. Den som skal vidne har maa vide noget.

Hvorledes skal det gaa til? Hvad siger Jesus til disciplene? V. 26: „Men naar talsmanden kommer, som jeg skal sende eder fra Faderen, sandhedens aand, som udgaar fra Faderen, han skal vidne om mig.“ Jesus skal gaa bort, han skal forlade verden, men vidnesbyrdet, hans budskab, det skal fremdeles lyde i verden. Den Helligaand skal komme, han skal vidne om Jesus. Han skal oplyse disciplene, og gjennem dem og hele det nye testamente vidnesfare bære vidnesbyrdet om Jesus frem. Apostlerne skal fyldes af Anden; han skal lære dem alt, hvad og med hvilke ord de skal tale og skrive. Deres ord skal blive den grundvold hvorpaa kirken skal bygges og staa uroffelig fast, saa at helvedes porte intet skal formaa imod den. Og gjennem apostlerne vidner den Helligaand om Kristus. Deres ord er sandhedens kilde.

Saaledes var det da, men hvorledes er det nu? Hvorledes skal vi lære at vidne? Du og jeg har apostlernes ord, sandhedens kilde. Hele bibelen er indblæst af Gud. Alt som skrevet staar, staar der, fordi Gud vilde have det der og selv sørget for at det blev nedskrevet og bevaret. Hvert ord, hver bogstav er af Gud. Gjennem ordet og sakramenterne sender den ophøjede konge Jesus Kristus den Helligaand til os. Han vidner gjennem naadens midler i os og for os om Kristus. Han lærer os at vide, at kende Kristus. Han aabenbarer Kristus for os.

Og naar du ved, da skal du ogsaa vidne. Du skal ikke beholde din viden for dig selv; du skal dele den med andre, aabenbare den for dine medmennesker. Du er som kristen kaldt til at bevare og forsvare ordet og sakramenterne, forat de maa forblive pure og rene.

Du skal bruge dem flittig til din egen opbyggelse og saaledes stadig vidne for dig selv. Du skal bringe disse Guds skatte til andre, forat de ogsaa maa blive delagtige i dem, forat Guds rige maa komme til dem. Ogsaa til dig lyder Herrens ord: „Gaar bort i al verden og prædiker evangeliet for al skabningen.“ „Gaar hen og gjører alle folk til disciple.“ Du skal begynde med dig selv, dine nærmeste, dine venner, og du skal gjøre hvad du kan for at naa ud til den ganske verden. Du skal gjøre hvad du selv personlig formaar, og saa derefter, som den harmhjertige samaritan, virke gjennem andre.

Dit vidnesbyrd skal bestaa af **ord** og **gjerninger**. Du skal befjende ret, men du maa ogsaa leve ret; befjendelse og levnet maa svare til hinanden. „Vis mig din tro af dine gjerninger.“ Dine gjerninger prædicer for verden. Hvis du befjender og lærer ret men lever galt, vanhelliger du Guds hellige navn. Verden ser det og bespotter Gud. „For eders skyld bespottes Guds navn blandt hedningerne,“ siger apostelen Paulus. Den kristnes levnet skal være en stadig kamp imod synden og en stadig fremgang i det gode, i den daglige helliggørelse. Ligeoverfor verden skal den kristnes levnet være et uafbrudt vidnesbyrd.

II.

Men hvorom skal du vidne? Hvad er indholdet af dit vidnesbyrd? Hvilket budskab er det dine ord og dine gjerninger skal bringe verden? Du skal vidne om Kristus. Sam skal du aabenbare for verden. Du har saaet det store og herlige kald, den store øre at forhinde Kristus. Gjennem dit vidnesbyrd skal den Helligaands vidnesbyrd om Kristus paagaa til verden.

Hvad vil nu det sige? Først og fremst maa du vidne for dig selv og for andre om, at **I** er af naturen vredens børn, døde i overtrædelser og synder, Guds fiender, arme fortalte og fjordomte syndere; at **I** ikke kan svare Gud et til tusinde; at **I** er hjælpeløse, redningsløse, og at dersom **I** ikke faar hjælp udenfra, maa **I** synke ned i helvedes evige ild. **I** kan ikke komme til Gud, ikke raabe til Gud, ikke engang se hen til Gud. **I** er for Gud aandelige lig, stinkende aadslør.

Men er der da ingen redning? Jo, Gud være lovet, det som er umulig for mennesker er mulig for Gud. Han har i evigheden, før verdens grundbold blev lagt, tenkt paa dig og bestemt en frelsesvei. Han funde ikke taale den tanke, at du skulle fortabes, og derfor skabte han en ny vej til himmelen, nemlig evangelieveien Jesus Kristus. Og om denne Jesus Kristus skal du tro og vidne

netop det som Gud selv i sit ord siger, og som vi bekræfter i den anden trostarkriftel, at han er Guds egen enbaarne søn, sandt Gud fra evighed af, men at han kom herved paa jord og blev et sandt naturligt menneske derved, at han blev undsaget af den Helligaand og født af jomfru Maria. Dette sande Gud-menneske er vor eneste frelser fra fortabelsen. „Og der er slet ikke frelse i nogen anden; thi der er ikke heller noget andet navn under himmelen, som er givet blandt mennesker, ved hvilket det hør os at vorde freste“ (Ap. gj. 4, 12). Men „denne give alle profeterne det vidnesbyrd, at hver den, som tror paa ham, skal faa syndernes forladelse ved hans navn“ (Ap. gj. 10, 43).

Vor frelser blev dette Gud-menneske derved, at han holdt alle Guds bud, tilfredsstillede alle Guds krav til menneskene og saaledes fuldkomnede al retsfærdighed; samtid derved, at han lod sig døbe med shuderens daab, tog paa sig alle vore synder og bar dem paa sit legeme paa træet; han led helvedes-straffen paa legeme og sjæl for alle mennesker og sonede al verdens synd. Det var et fuldstændigt sonoffer; thi Gud oprejste ham paa den tredie dag „til vor retsfærdiggjørelse“ (Rom. 4, 25). Kristi opstandelse er Guds erklæring om, at han er tilfreds med offeret, med betalingen, at gjælden er betalt og vil ikke efter blive krævet, at der nu er fred mellem Gud og mennesket, og at Gud finder velbehag i mennesket. Kristus nedfor til helvede og forkyndte sin seier over synd, død og djævel. Han opfor til himmels og troner nu ogsaa ifølge sin menneskelige natur ved Guds høje hånd, idet han i guddommelighed hersker over alle ting til sin kirkes bedste. Engang ved verdens ende kommer han atter tilbage for at dømme levende og døde, for at samle alle sine og føre dem sikkert ind i Guds evige glæde og hærlighed. Denne vor stedfortræder Jesus Kristus, som traadte perfekret alene, er vor Gud-givne frelser. Han „gav sig selv til en gjenløsningsbetaaling for alle“ (1. Tim. 2, 6). Denne Jesu Kristi frelse er evangelieveien, himmelveien for alle; men det er ogsaa den eneste vej, udenom hvilken der ingen frelse er at finde.

Denne Jesus Kristus og hans frelse maa du tjende og gribe og tilsegne dig. Naar han bliver din egen, din personlige frelser, og du bliver hans som en gren paa det sande vintræ, da bliver der nyt liv i din sjæl, da vil du tjene ham og vidne om ham. Og det, som du skal vidne, det er netop dette glade evangeliebudskab, som du selv er blevet delagtig i. Men budskabet maa være den Helligaands budskab; du maa ikke forfekte, fortæ eller forandre. Enten det rimer

sig med din fornuft eller ei, den Helligaands budskab skal du tro; hans vidnesbyrd skal du høre frem. Et Kristi sendebud, en Jesu røst skal du være. Meesteren siger: „Døgaa jeg skulle vidne.“

III.

Hvad skal du vente dig?

Naar du nu i lydighed mod Herrens befaling, som et sandt Jesu Kristi vidne i kjærlighed og troskab forkynder Guds hele raad til frelse, naar du vidner om synd og naade, naar du frembærer det glade budskab om frelsens dag, da bliver du vel modtaget med aabne arme og med stor glæde af verden, og da høster du vel øre og berømmelse og alt godt i verden, ikke sandt? Hvad svarer Jesus? „Kommer det ord ihu, som jeg sagde eder: En tjener er ikke større end sin herre! Have de forfulgt mig, skulle de og forfølge eder“ (Joh. 15, 20). „De skulle udelukke eder af synagogerne; ja, den tid skal komme, at hver den, som slaar eder ihjel, skal mene, han viser Gud en dyrkelse“ (Joh. 16, 2). Ikke fred og gode dage, ikke øre og berømmelse og verdens gunst og goder, men twertimod kors og forfølgelse, usred og verdens spot og foragt skal du høste. Dit eget folk skal foragte og udståde dig. Din egen kirke skal i blind fanatisme spotte og forståde og udelukke dig. Det er verdens taf for kristen troskab og kjærlighed. Dette Jesu ord er gaaet og gaar fremdeles i opfyldelse.

Og Jesus forklarer grunden dertil. Han siger: „Men alt dette skulle de gjøre eder for mit navns skyld, fordi de ikke kjende den, som har udsendt mig“ (Joh. 15, 21). „Og dette skulle de gjøre mod eder, fordi de ikke kjender Faderen, ei heller mig“ (Joh. 16, 3). Det er deres ubidenhed og mangel paa erkjendelse og paa kjendskab til Faderen og Sønnen som er aarsagen; men ubidenheden har de selv forskyldt ved sin vantro og forhærdelse mod evangeliet.

Naar kors og forfølgelse møder dig for dit vidnesbyrds skyld, maa du ikke blive forbauet; thi Jesus siger jo: „Men dette har jeg talt til eder forat jeg, naar tiden kommer, skulle komme ihu, at jeg har sagt eder det“ (Joh. 16, 4). Jesus har forud sagt det alt sammen og saaledes forberedt dig paa følgerne; du ved hvad du har at vente dig, og skal deraf hverken forvirres eller svækkes.

„Dette,“ siger han, „har jeg talt til eder, forat jeg ikke skulle forarges.“ Her som ellers i kristen betyder ordet „forarges“ at tage anstød af noget, at forføres. Naar lidelsen kommer med spot og forfølgelse, skal du ikke forvirres og tro, at det er Guds straf, og saa-

Iedes miste din tro paa Kristus og slutte med at vidne. Evertimod du skal anse forset som en naturlig og nødvendig følge af dit forhold til den treenige Gud og din trofæb i tjenesten.

Du bør ydermere tælle Gud for kors og forfølgelse og spot og foragt fra verdens side, thi dette er jo tegn fra ham som skal forvisse dig om, at du er tro i tjenesten og gjør din vidnepligt. Lad os ikke glemme hvad der staar i Ap. gj. kap. 5, v. 41: „Saa git de da glade fra raadets aafsyn, fordi de vare blevne agtede værdige til at forhaanes for hans navns skyld.“ Apostlerne var blevne fængslede, forhørte, hudsstrøgne og truede, og dog var de glade. Saaledes bør ogsaa vi anse det for en øre at faa lide for Kristi navns skyld. Ingen flynf og klage, kun glæde og lov og tak og pris til Gud for forset, naar det kommer over os for sandhedens skyld.

Tænk, hvilken stor øre det er, at Gud vil bruge os som sine sendebud til arme syndere, at han, som ikke behøver vor hjælp, dog gjør os den store øre at lade os være med at bygge Guds kirke paa jord. O lad os dersor i taknemmelighed og kjærlighed arbeide medens det er dag; lad os med mod og usorsagthed i trofæb kjempe for Guds sandheds sag til hans øre og menneskers frlse, altid forvistet om, at selv om vi falder i kampen, saa er dog seieren vis.

Herren siger: „Ogsaa I skulle vidne!“ Amen.

Pastoralprædiken under synodemødet i Albert

Lea, Minn., 1919.

(Bed past. L. P. Jensen.)

Tefst: 2 Tim. 4, 5—8.

J Kristo elskede brødre og søstre, men især J sædre og brødre i embedet.

Naade være med eder og fred fra Gud vor Fader og den Herre JesuS Kristus. Amen.

Da det er paalagt mig at holde pastoralprædiken ved dette vort møde, pligter jeg af Guds ord at fremdrage saadant, som kan tjene eder og mig til bedre forstaelse af vort kald som ordets tjener. Alle Guds børn bærer et kjendetegn, et mærke, som ofte omtales i skriften og som Herren selv og apostelen fremhæver, saaledes ogsaa Paulus i vor tefst. Og dette mærke kan aldrig skilles fra den rette tjeneste og gudsdyrkelse, nemlig forset og da fornemmelig selvfornegtelsens kors. Viistnok ser dette ikke lysteligt og indbydende ud,

og dog er det saare herligt og fuldt af velsignet frugt. Vor Herre og meester bar det før os og for os, og vandt derunder seier over alle vores salighedsfiender. Æ troen paa ham skal vi tage det op, vandre i hans fodspor og beholde seier. Den Helligaand, som han har forhvervet og sendt os, tænder kjærlighed i os, som fordom i apostlerne, marthrerne og alle tro befjendere, saa vi kan møde alt, der sendes os af gjenbordigheder, fristelser og farer, vedblive at lyse i verden, vidne om Kristus og bestaa i kampen mod mørkets og løgnens fyrste og alle hans hjælpere. Sa selv den ringeste og svageste iblandt os formaar det. Og naar det for os, kjære brødre, gjælder om at drage omsorg for de os betroede sjæle, maa heller intet agtes for dyrebart. Den samme ild og aand, som opslammede og drev vores fædre i Synoden, maa forblive hos os, og sør det, da kan vi høre korset efter Jesus, om end i stor sørbelighed, og følge apostelens formaning i vor teft:

At øve selvfornegelse under udørelsen af vort kald.

Vi spørger først, hvad er vort kald?

Og dernest, hvorfor maa selvfornegelse nødvendig øves i dets udørelse?

Paa det første spørgsmaal svarer vor teft: „Gjør en evangelists gjerning.“ Dette er vort kald. Men hvad vil det egentlig sige? Herren selv, som gav apostlerne evangeliets gjerning, eller embede, lærer os det, Joh. 20, 21: „Fred være med eder! Ligesom Faderen har udfendt mig, saa sender og jeg eder.“ Først lyser han freden over dem; saa sender han dem ligesom han selv var sendt. Men hvorledes Faderen havde sendt ham, ser vi hos Luk. 4, 16—21. Han var sendt og salbet med Herrens aand til at kundgjøre evangeliet skrev profeten Esaias. Og Jesus siger, at det ord da gif i opførsel paa ham. Just til det samme sender han apostlerne, Joh. 17, 18: „Ligesom du har sendt mig til verden, saa har jeg og sendt dem til verden.“ Og noget andet er ei heller vi sendt til. Men betenk, af Faderen til Sønnen det vidnesbyrd: „Denne er min søn den elstelige!“ Sønnen giver apostlerne det vidnesbyrd, at de er hans brødre, venner og sendebud til verden. Ogsaa til os er han kommen med sit liv og lys, sin fred, saasandt vi har erfjendt hans livs, døds og opstandelses kraft. Dertil har han endvidere sat os til hyrder og lærere i menigheden. Æ ham derfor og ikke i os selv; i hans gjerning og ikke i noget af vort skal vi søger vor trøst, glæde og salighed. Æ evangeliet, daab og nadverd, i naadens midler giver og stjænker

han os sig selv og gjør os visse i troen og haabet. Tillige viser han os den øre, at sætte os til husholdere over disse goder for andre. Frelsen, retfærdigheden han har forhvervet for alle syndere, sender han os til at delagtiggjøre andre af vores medsyndere i. Derfor, som han var sendt, saa vi. Men ikke levede han sig selv, søgte egen fordel, jordisk glæde og nydelse. Nei, han gjorde Faderens vilje, udførte hans gjerning. Saal vi tjene i villig lydighed og af fjerlighed gjøre den gjerning vi er sat til, at frelse de os betroede sjæle. Dette er vores kæld, tjeneste og gjerning. Saal gjorde apostlerne, saa vores fødre iblandt os.

Men vi forstaaer denne gjerning og tjeneste er et kæld til kamp og strid. Og „ingen som gaar i strid indvikler sig i livets syller, for at han kan behage den, som har taget ham i sold.“ Vi skal ikke sprede og dele vores sind, interesser og kraft, men samlet, fættet og med fasthed gjøre gjerningen. Gjælder det alle: „Et er fornødent,” saa end mere os her. Vi har blot en Herre, en sag og et maal for øie. Her kræbes tillige troskab, saa at alt vi foretager os er underordnet, og rettet mod dette ene, store og rette maal. Her vil det nu vise sig om vi træder i Mesterens fodspor, som sagde: „Min mad er at gjøre Faderens vilje.“ Men er nu det set for os? O, hvor ofte falder det tungt og vanskeligt. Vi har kjædet, som begjører mod aanden. Fienderne møder op og vi faar erfare, at vi har ikke kamp mod kjæd og blod; men mod hærstendømmer og magter, mod verdens herrer, som hersker i denne tids mørke, mod ondskabens aandelige hær under himmelen. (Ef. 6, 1. 2). Derfor gjælder det om „aar-vaagenhed“, som apostelen taler om i vor tekst. Narvaagenhed gjælder det om overfor os selv, skal vi ellers kunne vaage over andre. Fienderne angriber først hvrden. Vi maa speile os selv i loven, og derpaa lade evangeliet borttage synden, som loven viser os; dette maa ske daglig, omhyggeligt, saa vi er nære endog i smaating. Er vi ikke tro i det mindste, hvorledes da i det store. Alle øine er rettede paa os og vi skal være mørstre! Narvaagenhed gjælder det videre om overfor vores nærmeste, hustru, børn og husfolk. Vi skal vel forestaa vores eget hus. Hvis ikke vi gjør det, hvorledes kan vi da forestaa Guds menighed? Det gjælder at vaage over menigheden og gjerningen, som vi der udfører. Sjælstilstanden, fienderne, fristelserne og farerne er jo der saa forskellige og mangfoldige. Bis-selig, vi maa staa paa vagt! Vi maa ogsaa bruge vores væben, ordet, baade til angreb og til forsvar paa ret maade og i ret tid. Straffe synd uden persons anseelse, uden frygt, og dog i fjerlighed.

og visdom. NæFFE trøst og lægedom, være overbærende, taalmordige og udholdende. Dertil har Herren sendt os, til disse som han saa dyrt har kjøbt. Vækf dig, at enhver sjæl vil engang enten blive frelst eller gaa fortapt. Derfor var apostelen Paulus: „En tjener for alle, forat vinde des flere.“ Saa skal og vi gjøre det i vojt fald og gjerning!

II.

Men nu bliver spørgsmaalet, hvorfor maa der øves selvfornegelse i udførelsen af denne vor gjerning? Svaret er fort og godt, at dette høie guddommelige kuld kan ikke udføres uden dette fors. Herren siger jo: „Vil nogen komme efter mig, han fornegte sig selv og tage sit fors op og følge mig.“ Saa har det været, saa er det nu og saa vil det blive til dagenes ende. At, hvor mangen en ordets tjener begyndte ikke gjerningen godt med megen iver og glad haab; men lidt efter lidt indfandt sig forzagthed, twilaadighed og mismod. Hvoraf kommer saadan? Jo, deraf, at Kristus og vor gjerning fordrer et af os, men vi selv vil noget andet! Herrens vilje og vor naturlige vilje og tilbøieligheder er ganske modsat hinanden. Her maa nu selvfornegelsen til, fjødet og lysterne maa forsøges; og det er selvfornegelsens fors. Men hjære, er det nu let at tage det op? O, hvor haardt mangen gang. Lad os blot tænke paa vore familieforhold. Der er hustruen, børnene, slægt og venner. Disse fordrer ofte for meget af vor tid, kraft og interesse; eller det sker endog, at de vil gaa en anden vej, end den Gud har anvist os at gaa. — Nu, tag forset op! „Hvo ikke hader sin fader og moder og hustru og børn og brødre og søstre og tilmed sit eget liv, han kan ikke være mit discipel.“ Saa siger Herren! Saa er der forholdet i og under vojt daglige arbeide. En tid gaar det let, med lyst og glæde; men sau lægger trængsel og gjenvordigheder sig i veien, og man begynder at blive træt, forsymmelig, doven, og det bliver da blot ved, at det allernødvedigste — det saakaldte routine arbeide udføres. O brødre, bort med magelighed, blødagtfthed. Huzz dog, at „det hør os gjemmem megen trængsel at indgaa i Guds rige.“ Se paa apostelen, i fare, i arbeide, i nattevaagen, hunger, tørst, fulde og nøgenhed. Det eksempl er for os! Det kan ogsaa ske, at vi i vor gjerning anstrenger os til det yderste, men bliver miskjendt, og det vel endog af dem, som vi arbeider og lidder for. Saa følger da mismod og utaalmodighed. O, lad os overvinde det onde med det gode; forsøste egenfjærighed og hævningjerrighed. Vi er jo Kristi efterføl-

gere; men „han skjændte ikke igjen, da han blev overskjøndt og truede ikke, da han led.“ Hans apostler så også ofte ilde medfart og dog: „overskjeldede, velsignede de; forfulgte, taalste de; bespottede, formanedede de; de var alles skovis.“ Denk dernæst også vel over, hvad det er, som driver dig til iver og flid i arbeidet, er det et godt omdømme, at folk taler vel om dig, roser dig for dit virke; altså øreslyge? Eller er det Herrens øre og de dyrefjægte sjæles frelse, du søger? Hvad der gjøres af os for at sees af mennesker, har alt faaet sin løn. Hæv dig derfor over og foragt al øreslyge, ørgjerrighed og menneskeros.

Saa kan der inddræde forhold, hvor vigtige ting skal gjøres; du har dine tanker, planer og midler; andre har sine og ser sagen anderledes. Nu dømmer du disse strengt, er stivsindet, selvgod, selvflugt. Men er det Kristi sind? Ædmighed, kjærlighed? Tag da forset op, kære broder, fornegt dig selv, at du ikke kommer til at fornegte din Herre og mester. Det kan jo også ske, hvad vi nylig har gjennemlevet, da der kommer forhold, hvor det gjælder at behjende og forsvare sandheden. Da betages du af feighed, menneskefrygt. Dit bedragelige og underfundige hjerte finder paa udflugter og undsætninger, og du fornegter. Vel ikke grovt og aabenbart; men ved hylleri og tvetydige talemaader. O, broder, fornegt dig selv; jag menneskefrygt paa dør! Sig med Samuel: „Tal Herre, din tjener hører.“ Du ved jo, at følgerne kan du træstig overlade og sætte i Herrens haand. Kom også ihu, du gjør din gjerning i en verden, som ligger i det onde; den vinke og loffer ved tusinde midler og paa tusinde maader. „Er dog ikke alt dette jordiske, timelige Guds gode og skjønne gaver?“ siger den. Og sandt er det, i sig selv er de jordiske ting ikke syndige, men det gjælder at besidde og nyde dem, som om vi ikke havde dem. Vi maa være fri, uafhængige af dem; kunne undvære og opgive dem naarhjemhelt det er nødvendigt. Saar du kjærlighed til den nærværende verden, da har du sveget dit fald! Lad os derfor, om saa er Guds vilje, være fattige i verden, men rige i Gud. Det gjælder altså også her selvfornegelse. Kristus blev fattig for at gjøre os rige. Endelig kan der til alt dette endnu komme, at Herren i sin visdom og kjærlighed fører et eller andet føregent fors til, som legges paa dit hjerte, dit hus, din meñighed. Apostelen havde sin øsel i fjødet; men Guds naade var ham nok! Glem derfor aldrig, at Herren er visere end du, elsker dig højere, end du kan elske dig selv. Han ved hvad der skal til for at bevare dig i trossab indtil enden.

Saaledes ser vi da, at vi maa lide ondt med evangeliet som gode stridsmænd. Men vor tro vil herved intres, prøves og styrkes; vi vil drives til bøn og til væbst i kristelige dyder. Saa langtfra at selvfornegelsen er til skade og vancere, bliver den os til største gavn og cære! Lad os da villig, om end i skræbelighed tage korset op; lad os takke Herren i al nød, angst og forfølgelse, at han for Kristi skyld lægger det paa os. Ja, men hvor skal vi faa kraft fra til dette? Hos ham vi eier i troen. Thi uden ham, kan vi intet gjøre! Men tror vi af ganse hjerte paa ham, ser vi ham, som forsøsstet midt iblandt os og som opstanden og levende hos og med os; har vi i Mandens samfund adgang til ham hver dag og time, faa formaar vi det alt! Han slipper os ikke og forlader os aldrig, den trofaa og barmhjertige Herre og frelser!

Tænk dog, kjære broder, hvad det vilde sige for dig, om du mistede ham, led skibbrud paa troen og til sidst fil høre: „Gaa bort fra mig, jeg kendte dig aldrig.“ O, hvor forfærdeligt! Glem heller ikke, at nogle udvalgte er der blandt de os betroede tilhørere. Disse skal engang frelse staar for tronen hisset, og vi har haft den cære at tjene dem i trængselen hernede og føre dem til dette salige maal!

Tænk endvidere paa hvad apostelen i vor teft minder om, nemlig at „retfærdighedensrone“ er henlagt til os, og som Herren selv den retfærdige dommer, skal give os ringe, foragtede og usle tjenere paa hin dag! Ja, elskede broder, glem ikke hans tilkommende „aabenharelse“ i herlighed. Som lynet, med et anstrig, med overengels røst og med Guds basun, med sin magts engle og med ildslue skal han komme, høres og sees af os. Da opføldes det paa os, hvad intet øje ar seet, intet øre hørt, og hvad der ikke er opkommet i noget menneskes hjerte det skal vi faa erfare. Vi skal faa se det evige lys, Guds mælestæt selv, de høie himmelfyrster for tronen, den store helgen — og martyrsfare, den store „hvide slot“ af alle frelest som ingen tæller med palmetregnene i sine hænder. Vi skal faa høre den himmelske sang, det evige hosanna og haleluja! Vi og de, som vi har ført med os did ud af den store trængsel, er ikke længer sondere; nei vi er befriet fra enhver syndepest og aldeles rene og hellige, fuldkomne og dertil uden suf, graad, trængsel, sorg og smerte. Derfor, brødre, opad med hjerterne, lad os rette de matte knæ og hængende hænder; lad os være aarbaagne og lide ondt, gjøre en evangelists gjerning og fuldføre vor tjeneste! Herren er med os!

Og nu, Sjæle tilhørere, ogsaa Sjæle er kaldte til samme cære og salighed, men Gud har givet eder en anden tjeneste her i tiden. Glæ-

der ogsaa ð eder i Herren, besøster eders kæld og udvælgelse. Glem ikke at sjætte, hjælpe og styrke eders veiledere paa den maade og med de midler Herren har givet eder, fremforalt beder flittigt, og inderligt for dem!

Men al naadens Gud, som kælte os, der en kort tid siden, til sin evige hærlighed i Kristus Jesus. Han selv berede, styrke, befræste og grundfæste os! Ham være øren og magten i al evighed! Amen!

Sermon preached at the meeting of the Norwegian Synod of America, assembled at Albert Lea, Minn., June 1, 1919.

(By Rev. Paul Brammer, St. Ansgar, Iowa.)

Text: Eph. 4, 3—6.

In Christ Jesus dearly beloved brethren:—

Peace, Consolidation, Union, Merger: these are topics which to-day are being discussed the world over. Working men unite, as they say, to protect their own interests; capitalists unite to control the business of the world; governments and nations unite for mutual protection, yea, all civilized nations are expected to unite in leagues and conferences to maintain universal peace. In brief, the spirit of our time manifests itself in all sorts of efforts to unite. But what are the results? It seems as though the parties to these highly prized unions become all the more estranged and disrupted. Instead of unity and real union these efforts breed all the more dissatisfaction and disagreement; instead of universal peace we hear evermore of wars and cries of wars on every hand. Must we not wonder at this, my friends? No, we Christians need not, because God has warned us in His word that these conditions should prevail in the days preceding His coming at the last day.

Looking at the outward appearance of the Christian church, do we not behold a similar condition? Does not the church seem to be affected with the same spirit of unionism, in spite of the many denominations and sects? But what does experience teach us? Precisely the same thing that we behold in the above mentioned worldly affairs. Instead of unity all the more disruption. And where a union has apparently been accomplished, it has been done by sacrificing the truth, and the greatest differences both in doctrine and practice still remain. Must we

not wonder at that? Not at all, because God in His word has called our attention to this fact long ago. We know that before the final coming of the Lord false prophets shall arise and deceive many, iniquity shall abound, and the love of many shall wax cold. Our Master says: "Behold, I have told you before."

Well now, is God, then, a God of strife, quarrel, and dissension? Surely not; but He is a God of peace. When, therefore, Christ wanted to ask a special blessing for His disciples He prayed: "Grant Father, that they also may be one in us." God does not want disruption and strife, He wants unity among His children. For this reason He so often admonishes us in His word to maintain unity, as e. g. by the mouth of St. Paul in 1 Cor. 1, 10: "Now I beseech you, brethren, by the name of our Lord Jesus Christ, that ye all speak the same thing, and that there be no divisions among you; but that ye be perfectly joined together in the same mind and in the same judgment." Such an admonition we have before us in our text also. Permit me, then, with the aid of the Holy Spirit to speak to you about

The God-pleasing Unity of Christians, setting forth

1. Wherein it consists, and
2. What should induce us to maintain and practice it.

1.

From our text we see at the first glance that it is not immaterial whether we Christians maintain unity or not. No, we are enjoined and admonished to do so. "Endeavor", says the apostle, be diligent and strive to do so. Now, many people think they are doing what the apostle says here, when they simply form an outward association regardless of the differences in doctrine and faith of the individual members. But this is nothing but a deception and a sham, which must result in the destruction of true unity. In the unity we Christians are to strive after according to the Word of God, we cannot leave it to the individual what he wants to believe and confess. In this manner we would not establish true spiritual unity, but unionism and religious indifference. To do this we are not admonished but we are warned of it in Scriptures, when we read: "Be not unequally yoked together with unbelievers; for what fellowship hath

righteousness with unrighteousness? and what communion hath light with darkness? and what concord hath Christ with Belial? or what part hath he that believeth with an infidel?" and continuing the apostle, says: "Wherefore come out from among them, and be separate, saith the Lord." But someone may say: Will this not hinder unity rather than promote it? Not in the least. For we must not forget that we are speaking of the unity that is pleasing to God.

What unity, then, is it that is pleasing to God? Our text says: "the unity of the Spirit." This is the unity in faith which the Holy Ghost works. This is the virtue which Paul and Peter so earnestly recommend to the Christians, saying they should be "of the same mind," and is one of the most necessary and beautiful qualities of a Christian. St. Paul calls it the unity of the Spirit, as Luther says, "to show that he is speaking about a unity in doctrine and faith, otherwise it could not be called a unity of the Spirit, because there is no Holy Spirit without knowledge and faith in the Gospel of Christ; therefore we must first of all strive that a pure teaching of the Scriptures is uniformly maintained." Upon this admonition of the apostle we, therefore, base the founding of our congregations and synods: we strive, and earnestly strive for unity, but first of all for the unity of the Spirit, in doctrine and faith, everything else is non-essential.

Only after unity in the Spirit has been established should there be religious affiliation. Nobody realized this more keenly than Dr. Martin Luther when in 1529 he had a debate with Zwingli, in which Luther defended the words of Christ in the Lord's Supper "This is my body" against the reasoning of Zwingli, that the body and blood of Christ were not present in the Holy Supper, but that the bread and wine were merely a representation of the body and blood of Christ. The whole issue hinged on the one little word "is"; but Luther maintained that it is a word of God, and for this reason he wanted to believe and teach it. Therefore he repudiated the fraternal hand which Zwingli offered and said: "You have a different Spirit." Luther wanted no union without unity of Spirit, an attitude for which he has been denounced by many; but such denunciation in the light of our text can only give him all the more credit and honor.

So far we have seen that the unity which pleases God is the unity of the Spirit, an internal unity. How now? is not this unity externally noticeable? Most assuredly it is: in the confession of faith. "Out of the fullness of the heart the mouth speaketh," this applies here also, as St. Peter says: "We cannot but speak those things which we have heard and seen," and St. Paul: "I believe, therefore have I spoken." And to confess becomes our Christian duty especially "when we are asked to give reason of the hope that is in us." For the purpose of confessing our faith our Lutheran church has adopted a number of confessions, and on the basis of these confessions we can soon ascertain whether anyone agrees in faith with us or not. And with all those who confess the same faith with us we are glad to enter upon church union and affiliation in congregations, conferences, and synods; to cultivate with them the unity of the Spirit, because they are of the same faith and mind with us. And a testimony of such a unity of faith we give also every time we partake of the Lord's Supper.

How necessary such a unity is we can see from the words which the Lord addressed to the Pharisees, saying: "Every kingdom divided against itself is brought to desolation: and every city or house divided against itself shall not stand." If this applies to worldly kingdoms, it is true in a still higher sense of the kingdom of God. How can the spiritual temple of God, His church, be built of stones that do not correspond and do not fit one upon the other? How can the spiritual builders expect to build the temple of the Lord successfully if they do not agree among themselves? How is any cooperation in the building of the kingdom of God possible if one says this and another says the very contrary? Must this not cause a confusion worse and infinitely more disastrous than the confusion of languages during the building of the tower at Babel? Does this not jeopardize the salvation of many souls? Let us, therefore, my friends, diligently endeavor to maintain the God-pleasing unity of the Spirit, in doctrine and faith, and do this "in the bond of peace." This takes us to the second part of our discourse which is to show what is to induce us to maintain and practice this God-pleasing unity.

2.

Now, if we look closely at our text, we cannot but notice that the apostle does not admonish the Christians to bring about such unity of the Spirit, but that he presupposes its existence as selfevident, and rather admonishes them to keep it. But as the unity of the Spirit cannot be brought about by religious indifference, or by union in so-called good works, such as working together in missions, Sunday schools, orphanages, or educational institutions even so it is not kept or maintained by such means, but, as the apostle says, "by the bond of peace." Peace is perfect harmony among the individuals; it is not only the absence of strife, but the real harmony of souls in the same mind. And this harmony surely constitutes a strong bond or tie, binding together those that have peace among themselves that is really peace, and not merely an armastice or an armed peace, or a disregarding of differences, that people cry: Peace, Peace! where in fact there is no peace.

His admonition to keep the unity of the Spirit by the bond of peace the apostle drives home with the following argument: v. 4-6 "There is one body and one Spirit, even as ye are called in one hope of your calling. One Lord, one faith, one baptism. One God and Father of all, who is above all, and through all, and in you all."—One body ye are says the apostle; as Christians ye are one spiritual body, the head of which is Christ. A strife among the members of the same body is improper, to say the least; and this alone would be reason enough to admonish Christians to keep the unity of the Spirit. One Spirit ye have, says the apostle, that one Spirit whose temple all believers are. This Spirit is the Spirit of truth; and truth is but one, differing from everything that contradicts it. Wherever, therefore, this Spirit works and has His habitation He precludes all strife as well as all indifference towards that which does not agree with the truth.—Furthermore the apostle says: "even as ye are called in one hope of your calling," by which calling ye all have been embued with the same hope, namely the hope of eternal life. And should we not wish here in this world to be one with those with whom we hope to be united in the herafter?

The apostle continues in his argument: "One Lord, one faith, one baptism." Where two lords try to rule there is sure to be trouble and strife; where, however, one Lord who knows

and expresses what He wants has obedient servants there will be no strife. Where God and besides Him human reason also is to rule there cannot be peace.—“One faith” ye have, says the apostle that is a firm confidence in Christ Jesus and the grace of God. In this point all Christians are the same for it is this faith that makes anyone a Christian. And it is sinful for those who are thus united to be at variance with each other in matters of faith, because the word which they are to believe and which is the foundation of their faith is one, neither is there salvation in any other than in Him in whom they believe.—“One baptism”, by which all have entered upon the same covenant with their God so that also in this respect strife and dissension among Christians ought to be barred, in as much as the unity of the Spirit also has its foundation in baptism.

But the apostle reaches up still higher to prove that we Christians should keep the unity of the Spirit by the bond of peace, when he says: “One God and Father of all, who is above all, and through all, and in you all.” Truly a bond of peace which is to bind us Christians together: The God of heaven and earth is my Father, and your Father, the Father of us all. This God is “above all,” He rules and reigns over all christendom. This God is “through all,” He works through all of us, showers His blessings upon others through His Christian church. This God is “in us all,” He dwells in us, for there is no Christian who has not these guests, Father, Son, and Holy Spirit with him, according to Christ’s promise: “If a man love me, he will keep my words; and my Father will love him, and we will come unto him, and make our abode with him.” Now, if God is above and through and in us all, is there anything that could be a stronger tie? can there be a better bond of peace to keep the unity of the Spirit?

So then we have briefly considered according to our text the God-pleasing unity among Christians and have seen that it is not an external, but an internal unity, namely a unity of the Spirit, in doctrine and faith, which we are to keep and maintain by the bond of peace; and we should be prompted to do so by the fact that we Christians are one body, one Spirit, and have one hope of our calling, one Lord, one faith, one baptism one God above all, and in all.

Let us pray that in us also the wish of our Savior be ful-

filled which He expressed, saying: "Holy Father, keep through Thine own name those whom Thou hast given me, that they may be one, as we are."—But Thou, dear Lord, grant what Thou hast prayed; Thou only art able to do so; grant us staunch and peaceful hearts to keep the unity of the Spirit, that Thy name may be hallowed among us, Thy word may be preached in its truth and purity, and that we as children of God may lead a holy life according to it. This grant us, dear Father in heaven. Amen.

THE LUTHERAN CHURCH-YEAR.

Address at the Concert of the Choral Union of the Norwegian Synod, Albert Lea, Minn., Sunday, June 1st, 1919.

(By Rev. Holden M. Olsen.)

Dear Christian Friends:—

There is perhaps nothing in a friend that tries our patience more than the spirit of boasting. Boasting is a humiliating self-revelation of immodesty and shallowness. In a Christian boasting is so repugnant that we must regard it as a virtual denial of faith. Says the great Apostle Paul: "Where is boasting? It is excluded. By what law? of works? Nay, but by the law of faith." There is but one kind of boasting in which we Christians may safely indulge. The same apostle indicates what manner of boasting this is, when he says: "God forbid that I should glory, save in the cross of our Lord Jesus Christ, by whom the world is crucified unto me, and I unto the world." We Christians may always with perfect propriety boast of the wondrous love and grace of God in Christ. In fact, this is our main business, to publish abroad the glory of God, and to show forth the praises of Him who hath called us out of darkness into His marvellous light." If anything that I may say to-night should savor of boasting, I trust that you will condone it as an humble effort on my part to exalt and glorify the Lord Jesus Christ.

I do not say that our church, the Lutheran Church, is perfect. Like all other branches of the visible church it is and always will be marred by certain weaknesses, so long as its affairs are administered by frail human beings, and so long as

its membership is made up of nominal as well as real Christians. Perfection belongs only to the invisible church, the church Christ loved and for which He gave Himself, "that He might sanctify it and cleanse it, and present it to Himself a glorious church, not having spot or wrinkle, or any such thing; but that it should be holy and without blemish." But by the grace of God our church, the Lutheran Church, possesses all the divine elements which pertain to the true invisible church; it has the pure Gospel and the unadulterated sacraments; it confesses, preaches and teaches the saving truth, and the whole saving truth, as it is in Christ Jesus. Therefore our church, the Lutheran Church, bears all the marks of the true visible church, and we hold that it is the true visible church.

And at a time like ours, when the clear full-toned Gospel of salvation seldom rings out as it should in the Christian pulpit, press and class-room, and when many of the churches are busy laying a foundation other than that which is already laid, it may not be immodest to glory in our great privilege of being faithful Lutheran Christians. Our glorying is not of ourselves, but in the Lord and in His wonderful mercy and truth. We may be pardoned if a note of patriotic pride creeps into our singing:

"My Church! My Church! My dear old Church!
My Fathers' and my own; by prophets and
Apostles built, and Christ its corner-stone."

Luther showed his fine Christian statesmanship as the founder of our church, not only by rebuilding the church upon the old Apostolic foundation, but also by retaining those customs and usages of the medieval church which were conducive to edification and not in conflict with the Word of God. Hence we have today in our Lutheran churches not only altars, candles, altar-paintings, art-windows and other interior embellishments, but we have also the old pericopes, or series of Gospel and Epistle lessons, with appropriate collects or prayers for each Sunday, and we have the old church year, the church seasons and festivals to which people had been accustomed since the first centuries of the Christian era.

The observance of Christmas, Easter and Pentecost no doubt dates to the time of the Apostles. As the first Christians

gathered for public worship on the first day of the week in commemoration of the resurrection of Christ, so we may be sure that they did not let the day of His birth, Baptism, entry into Jerusalem, the institution of the Lord's Supper, the crucifixion, resurrection, ascension, and the outpouring of the Holy Spirit pass by without fitting recognition.

Gradually more days were added, until each Sunday and festival day had its own place and peculiar significance, and these were again grouped into the respective seasons of the church year, Advent, Epiphany, Lent, the six Sundays after Easter, culminating in the festival of the Ascension and of Pentecost, and finally, the long Trinity cycle, closing with two festivals of comparatively recent origin—the festival of the Lutheran Reformation and our own national Thanksgiving Day.

When was the choice of texts made for these Sundays and church festivals? We do not know positively. The first collection of Scripture lessons of which we have any record was made by St. Jerome and adopted by the churches of Rome in the fourth century and by the churches of France and Germany in the ninth century. Additional texts and lessons were added as needed for the numerous festivals and saints' days of later Catholic origin. And on these texts a postil was prepared, which served as a homiletical handbook, or sermon-help, for the preachers of the middle ages. At a time when the Bible was a hidden treasure these lessons and homilies supplied even the clergy and the men of letters with practically all of the knowledge they possessed of the inspired Word. When Luther found a copy of the complete Bibel in the University of Erfurt, he was astonished to find, "that it contained many more texts, Epistles and Gospels, than were usually expounded in the common postils and from the pulpits in the churches."

With fine discrimination Luther retained the main outline of the old church year and the ancient collection of Scripture lessons, after he had stripped off everything that was in the remotest degree associated with Roman Catholic superstition and idolatry. And while he was translating the Bible into the language of the common people, he was at the same time engaged in the writing of his two splendid postils on the Gospel and Epistles of the traditional pericope. Other Lutheran preachers and scholars, among them such eminent men as Chemnitz, Ley-

ser and Gerhard, followed the example of Luther, and turned their profound and consecrated Biblical learning to account in the preparation of monumental postils and commentaries on the pericopes. It may therefore be said, without any fear of contradiction, that no-where in all the world is there a sermon literature as rich, instructive and inspiring as the literature which has grown up around these stated lessons of our Lutheran church year.

Who will deny the great advantage to our Lutheran pastors and churches of a well-ordered church year, and of a standard series of Gospel and Epistle texts suitable for every Sunday, every season, and every festival in the year, and supplied with exhaustive studies by the most faithful and eminent Bible scholars of the ages? While the pastors of other churches are groping about every week for texts on which they may preach sermons, very often on the most trivial and ephemeral questions of the day, the pastors of the Lutheran Church find ready to hand the best and richest texts of the Bible, on which they may preach progressively on all the great truths of Christian faith, hope and life, from the first Sunday in Advent to the last Sunday after Trinity. There is no important truth which needs to be urged upon our hearers, neither is there any question, movement or tendency of the times which cannot be properly and effectively treated on the basis of these texts.

This evening it is our rare privilege to hear the great Gospel truths of the church year set forth, not in sermons, lectures, or Scripture reading, but in the noble hymns and anthems of our Church. And let me say, the great Christian truths embodied in our standard series of Gospel and Epistle lessons have also been enshrined with wonderful fidelity and poetic fervor in our Lutheran hymns. Not the least of the treasures of our Church, for which we must ever praise and glorify God, is our matchless treasure of Lutheran hymns.

The church year opens very fittingly with the general subject of the coming of Christ—His coming in the flesh, His coming in the Word and Sacraments, and His coming in glory at the last day to judge the quick and the dead. The one great purpose of advent preaching is to prepare the way for His coming by engendering true penitence and faith in the hearts of all hearers. “Prepare ye the way of the Lord, make straight

in the desert a highway for our God. Every valley shall be exalted, and every mountain and hill shall be made low, and the crooked shall be made straight, and the rough places plain: And the glory of the Lord shall be revealed, and all flesh shall see it together: for the mouth of the Lord hath spoken it."

And the hearer opens his heart, as he sings:

"O how shall I receive Thee, How meet Thee on Thy way;
Blest Hope of every nation, My soul's delight and stay?
O Jesus, Jesus, give me by Thy illumining light.

To know whate'er is pleasing And welcome in Thy sight."

Christmas comes next, with its tiding of great joy: "Unto you is born this day in the city of David a Savior, which is Christ the Lord. Glory to God in the highest! Peace on earth, good will toward men!" And the full-toned response of the worshipping congregation fills the air:

"To us is born a blessed Child, To us a Son is given,
Born of a virgin undefiled, He is our hope of heaven;
Had not this Child to us been born, We all had been in sin
forlorn,
He is our sole Salvation; All thanks, Lord Jesus Christ,
To Thee, That Thou wert pleased a Man to be:
Save us from condemnation."

The Child is circumcised at the age of eight days, thus indicating that He will take our place under the law, and be "the end of the law for righteousness to every one that believeth."

The wise men come from the east to worship the new-born King. It is the beginning of that vast caravan of strangers who have been coming and who will come in an endless stream to lay their hearts and treasures at the feet of Jesus, until "the fulness of the Gentiles shall be brought in."

The Child's life is sought by Herod, and He has to flee and become a stranger and sojourner in Egypt for our sake.

The years go by swiftly, and we see the young child, now a boy of twelve, astonishing the learned doctors in the temple with His questions and answers, calling the temple His Father's house, and declaring that He must be about His Father's business; but submitting obediently to the will of His mother and

foster father, and increasing in wisdom and stature and favor with God and man.

More years speed by, and the Child has become a man, who asks baptism of the forerunner in the Jordan, is proclaimed the beloved Son of the Father by the voice from heaven, and is anointed by the Holy Ghost for His three-fold office of prophet, High-priest, and King.

He is led into the wilderness to be tempted of the devil, and He overcomes Him for your sake and mine.

He begins his miracles, turning water into wine at the wedding at Cana. He heals all manner of sick, feeds thousands, stills the wind and the waves, all for the purpose of persuading, winning and saving lost and condemned sinners. He teaches the great truths of the kingdom of God by His inimitable parables. He begins to prepare His disciples for the suffering and death that await Him, saying: Behold, we go up to Jerusalem, and all things that are written by the prophets concerning the Son of Man shall be accomplished. For He shall be delivered unto the Gentiles, and shall be mocked, and spitefully entreated, and spitted on: And they shall scourge Him, and put Him to death: and the third day He shall rise again."

The age-long prophecy is approaching fulfillment. With Palm Sunday we cross the threshhold of the Holy Week. And as we behold his kingly entry into Jerusalem amid waving palm-branches and loud hosannas, we seem again to hear those majestic words: "I lay down my life, that I may take it again. No man taketh it from me, but I lay it down of myself." And we too acclaim Him King.

Holy Thursday comes, and with it the institution of the Lord's Supper, the Agony in Gethsemane, and the shameful betrayal.

But how shall I relate all that was crowded into the following day, Good Friday, or as our forefathers were wont to call it, Long Friday:—the mock trial before Cajaphas and the High Council; the confirmation of the death sentence by the cowardly Pontius Pilate; the mockery, scourging, crown of thorns, the bearing of the cross and at last the crucifixion? Let the great hymn-writer, Paul Gerhard, express our thoughts and feelings on this day:

O sacred Head, now wounded,
 With grief and shame weighed down,
 Now scornfully surrounded
 With thorns Thine only crown;
 O sacred Head, what glory,
 What bliss, till now was Thine!
 Yet, though despised and gory,
 I joy to call Thee mine.

What Thou, my Lord, hast suffered
 Was all for sinners' gain:
 Mine, mine was the transgression,
 But Thine the deadly pain:
 Lo, here I fall, my Savior!
 'Tis I deserve Thy place;
 Look on me with Thy favor,
 Vouchsafe to me Thy grace.

He was buried.

He rose again the third day from the dead. With the women early Easter morning we hear the angel's message from the open grave: "Ye seek Jesus of Nazareth, which was crucified: He is risen; He is not here: Behold the place where they laid Him." Do you not feel your heart swelling with joyous emotion as you join the congregation in our triumphant Easter hymn:

"He is arisen! Glorious word!
 Now reconciled is God, my Lord;
 The gates of heaven are open.
 My Jesus died triumphantly,
 And Satan's arrows broken lie,
 Destroyed hell's direst weapon.
 O hear! What cheer! Christ victorious,
 Riseth glorious, Life He giveth—
 He was dead, but see, He liveth!"

During the forty days following His resurrection Christ appeared many times to His disciples, ate with them, talked with them, comforted them, and promised them His Holy Spirit.

On the fortieth day He departed from them with His visible presence and ascended to His Father in heaven.

Ten days later, on the day of Pentecost, the Holy Ghost descended on the disciples, endowing them with heavenly gifts and equipping them for their great and holy calling as the apostles of Christ and the founders of His Church.

This brings us at last to the Trinity season, beginning with the solemn lesson: "Except a man be born again he cannot enter the kingdom of heaven," and ending with the equally solemn note: "Be ye also ready, for in such an hour as ye think not, the Son of Man cometh. Behold, I come quickly, and my reward is with me."

When we have learned to answer: "Amen, even so, come, Lord Jesus!" the Lord's purpose with us has been accomplished. And this is the vibrant note and purpose in every text, in every season, and in every festival of our Lutheran church year.

By the enemies of Luther and his followers it was said: "They sing as well as preach their errors into the hearts. Let it be said by friends and foe alike, to the everlasting glory of our Church, that we Lutherans still sing and by the grace of God always will sing as well as preach the saving truths of God's Word into the hearts of men!

Synodens embedsmaend.

Formand: Past. B. Harstad, Parkland, Wash.

Suppleant: Past. J. A. Moldstad, 1637 N. Keefer Ave., Chicago, Ill.

Sekretær: Past. L. P. Jensen, 502 N. 5th St., Mankato, Minn.

Suppleant: C. N. Peterson, 2648 Emerson Ave. N., Minneapolis, Minn.

Kasserer: Past. A. J. Torgerson, Route 3, Northwood, Ia.

Suppleant: L. E. Ludvig, Lake Mills, Ia.

Revisorer: Past. Emil Hansen, Scarville, Ia.

Einar Thysen, Emmons, Minn.

Suppleanter: Past. H. Ingebritson, Lake Mills, Ia.

L. E. Ludvig, Lake Mills, Ia.

Staaende komiteer.

Indremisonskomite:

Past. H. Ingebritson, Lake Mills, Ia.

Past. Chr. Anderson, 916 31st Ave. N., Minneapolis, Minn.

Mr. Ole P. Tveden, Burton, N. Dak.

Ydremissionskomite:

Past. Geo. D. Lillegaard, 1017 Roseoe St., Chicago, Ill.

Past. L. S. Guttebø, Deerfield, Wis.

Mr. G. H. Kiland, 412 W. Misslin St., Madison, Wis.

Skolekomite for menigheds-skoler:

Past. B. Harstad, Parkland, Wash.

Past. H. Ingebritson, Lake Mills, Ia.

Mr. E. B. Ellingson, Parkland, Wash.

Skolekomite for høiere skoler:

Past. A. J. Torgerson, R. 3, Northwood, Ia.

Past. H. Ingebritson, Lake Mills, Ia.

Past. Chr. Anderson, 916 31st Ave. N., Minneapolis, Minn.

Church Extension:

Past. S. A. Moldstad, 1637 N. Keeler Ave., Chicago, Ill.
 Past. Holden M. Olson, 110 Butler St., Madison, Wis.
 Nick Nielson, 1719 N. Keeler Ave., Chicago, Ill.

Förlagskomite:

Past. H. A. Preus, 5916 Rice St., Chicago, Ill.
 Past. Holden M. Olson, 110 Butler St., Madison, Wis.
 Mr. Theo. Olson, 1402 N. Carroll Ave., Chicago, Ill.

Nediktionskomite:

Past. S. A. Moldstad, 1637 N. Keeler Ave., Chicago, Ill.
 Past. H. A. Preus, 5916 Rice St., Chicago, Ill.
 Past. G. A. Gullison, 2219 W. North Ave., Chicago, Ill.

Inkorporationskomite:

James H. Boye, 403 Orleans St., Chicago, Ill.
 Past. John Hendricks, 1101 14th Ave. S. E., Minneapolis, Minn.
 Past. S. Ingebritson, Lake Mills, Ia.

Rail Road Secretary:

Past. Chr. Anderson, 916 31st Ave. N., Minneapolis, Minn.

Indholdsregister.

	Side
Åbningsprædiken	3
Mødets medlemmer	7—10
Formandens synodaltale	11
Hilsener	23
Dagsprotokol	24
Komiteer under mødet	29
Staaende komiteers rapport	30—31
Komite-indstillinger	32
Synodalforfatning	35
Læreforhandlinger	41—104
Skriftprincipet	41
Mødsolutionen	60
En arm synders retfærdiggjørelse ojv.	84
Prædiken ved pæst. J. N. Moldstad	104
Prædiken ved pæst. L. P. Jensen	109
Sermon by Rev. Paul Brammer	115
Address by Rev. Holden M. Olsen	121